

Wijzer stemmen met StemWijzer?

Een kwalitatief onderzoek naar de begrijpelijkheid van de stellingen van StemWijzer voor de Provinciale Statenverkiezingen Utrecht 2015

Bacheloreindwerkstuk Communicatiestudies

Lianne Jensema | 4015452
Communicatie- en Informatiewetenschappen
Faculteit Geesteswetenschappen
Universiteit Utrecht
Begeleid door: dr. B.C. Holleman
30 maart 2015

Samenvatting

Steeds meer mensen maken tijdens de verkiezingen gebruik van een stemhulp. Dit heeft als gevolg dat stemhulpen een belangrijke rol spelen in het politieke landschap. Stemhulpen streven ernaar om tegen lage cognitieve inspanningen, op een leuke manier, het politieke begrip en de politieke interesse van gebruikers te vergroten. Om deze doelen te behalen moet de stemhulp voor iedere gebruiker begrijpelijk zijn. In dit eindwerkstuk wordt onderzoek gedaan naar begripsproblemen die gebruikers ondervinden tijdens het invullen van StemWijzer, waarbij de focus is gelegd op de stellingen. Met behulp van onder andere de hardop-werkmethode zijn verschillende begripsproblemen vastgesteld. De begripsproblemen ontstaan hoofdzakelijk door een gebrek van inhoudelijke voorkennis over de politieke kwesties in de stellingen. Tevens zijn onbekende begrippen en locaties een oorzaak van onbegrip. Dubbelzinnige woorden en te algemene of definitieve formuleringen leiden ook tot problemen bij de gebruikers. De hulpmiddelen die StemWijzer biedt ter verduidelijking van de stellingen, worden niet gebruikt en vaak zelfs niet opgemerkt. In de meeste gevallen vullen de gebruikers 'geen van beide' of 'sla vraag over' in als ze een stelling niet begrijpen. De antwoordopties leveren tevens veel begripsproblemen op. De gebruikers hebben veel moeite met het verschil tussen de opties 'geen van beide' en 'sla vraag over'. Bovendien wordt de functie van 'geen van beide' vaak niet begrepen. Op basis van de gegevens die zijn verzameld in dit onderzoek, worden een aantal aanbevelingen voor verbeteringen van StemWijzer gedaan. Voor de begrijpelijkheid van de stellingen zou het goed zijn om aanvullende informatie over de politieke discussie rondom de onderwerpen van de stellingen te bieden. Hier kan ook informatie worden gegeven over de locaties in de stellingen. Bovendien zou het een verbetering zijn om in StemWijzer informatie over de betekenis en de functie van de antwoordopties te geven. Tot slot zou de ondersteunende informatie die StemWijzer op dit moment biedt bij de stellingen, duidelijker en opvallender moeten worden weergegeven.

Inleiding

Tijdens de afgelopen Tweede Kamerverkiezingen (2006, 2010 en 2012) gebruikten steeds ongeveer zes miljoen mensen een stemhulp (Holleman, Kamoen & De Vreese, 2013). Dit is een aanzienlijk deel van de Nederlandse stemgerechtigden. Dat de stemhulpen tegenwoordig zo populair zijn heeft verschillende oorzaken.

Het politieke landschap van Nederland heeft in de loop der jaren een grote verandering ondergaan. In het eerste gedeelte van de twintigste eeuw werd de Nederlandse samenleving gekenmerkt door verzuiling, waardoor de Nederlandse bevolking op grond van (geloofs)overtuiging was opgedeeld. Dit resulteerde in een uitermate stabiel politiek veld, waarin elke Nederlandse burger binnen zijn eigen stroming stemde. Het huidige politieke landschap is echter minder stabiel. Tegenwoordig zijn mensen niet meer verbonden aan een bepaalde groep en beslissen zij steeds vaker pas vlak voor de verkiezingen op welke partij ze gaan stemmen. Het aantal zogenoemde 'zwevende kiezers' en het aantal kiezers dat minder loyaal is aan de traditionele partijen is toegenomen (Garzia & Marschall, 2012; Ladner & Fivaz, 2012). Deze verandering in het politieke veld van Nederland heeft als gevolg, dat kiezers steeds meer behoefte hebben aan advies en begeleiding bij het maken van de keuze voor een partij (Cedroni & Garzia, 2010).

Logischerwijs heeft de opkomst van het internet ook bijgedragen aan de populariteit van stemhulpen. Door de technologische ontwikkeling kunnen de instrumenten makkelijk worden ontworpen en bereikt. Gebruikers hebben de mogelijkheid om zonder veel inspanningen te verrichten, gebruik te maken van een stemhulp (Cedroni & Garzia, 2010).

Het belang van stemhulpen zoals StemWijzer en Kieskompas neemt steeds meer toe. Een aanzienlijk deel van de kiezers maakt gebruik van een stemhulp. Op de website van StemWijzer (<http://www.stemwijzer.nl>) staat vermeld dat zowel bij de Europese verkiezingen als bij de gemeenteraadsverkiezingen van 2014 ongeveer een miljoen Nederlanders gebruik maakten van StemWijzer. Bij de laatste Tweede Kamerverkiezingen in 2012 hebben ruim 4,9 miljoen mensen StemWijzer ingevuld.

De populariteit van stemhulpen impliceert een grote mogelijke invloed ervan op het politieke landschap. Wetenschappelijk onderzoek maakt aannemelijk dat de invloed van stemhulpen op het stemgedrag weliswaar bescheiden, maar significant is (Fossen, Anderson & Tiemeijer, 2012). Toch is er nog weinig onderzoek gedaan naar deze instrumenten.

Korte historische schets: stemhulpen

Stemhulpen zijn online databases van partijstandpunten aangaande belangrijke politieke kwesties. Doordat de mening van de gebruiker vergeleken wordt met de partijstandpunten kan er een 'stemadvies' worden geleverd. Dit gebeurt meestal in de vorm van een gerangschikte lijst met bovenaan de partij die het dichtst bij de politieke voorkeuren van de gebruiker staat (Cedroni & Garzia, 2010). De gemiddelde gebruiker van stemhulpen is jong, mannelijk, hoogopgeleid en politiek geïnteresseerd (Marschall & Schmidt, 2010; Van de Pol et al., 2014).

De eerste stemhulp zoals wij hem kennen is ontwikkeld in 1989 door de Stichting Burgerschapskunde. Deze zogenoemde 'StemWijzer' was een pakket bestaande uit een boekje en een diskette met zestig uitspraken uit de verkiezingsprogramma's van de politieke partijen (De Graaf & Scheltens, 2011). De eerste versie van StemWijzer verschilde op vele punten met de StemWijzer van tegenwoordig. Zo werd er een andere methode gebruikt voor het berekenen van het stemadvies.

Nadat StemWijzer in 1998 voor het eerst online ging, nam de populariteit en naamsbekendheid enorm toe (Fossen et al., 2012). Dit heeft ertoe geleid dat StemWijzer in 2006 het recordaantal van 4,7 miljoen gebruikers bereikte. In hetzelfde jaar werd 'Kieskompas' gelanceerd; een concurrerende stemhulp, geproduceerd door een bv van de Vrije Universiteit Amsterdam en commerciële instellingen. De twee stemhulpen verschillen vooral op methodologisch vlak maar hebben wel dezelfde functionaliteit (Fossen et al., 2012).

Samenstelling StemWijzer

StemWijzer kiest er bewust voor om de set-up van het instrument zo simpel en begrijpelijk mogelijk te houden. Ze maken daarom bijvoorbeeld geen gebruik van een vijfpuntsschaal, zoals Kieskompas, maar alleen van de antwoordopties 'eens', 'geen van beide' en 'oneens' (De Graaf, 2010). Op de website van StemWijzer (<http://www.stemwijzer.nl>) staat aangegeven dat zij vinden dat deze manier van antwoorden aansluit bij de manier waarop de democratische besluitvorming werkt, omdat dan ook niet een beetje voor of een beetje tegen kan worden gestemd. Wanneer er gebruik wordt gemaakt van een vijfpuntsschaal moet de participant eigenlijk twee vragen beantwoorden namelijk:

‘Wat is mijn mening?’ en ‘Wat is de intensiteit van mening?’. StemWijzer kiest ervoor om deze twee vragen van elkaar te scheiden door de optie te bieden om een stelling extra belangrijk te vinden.

Beoogde doelen stemhulpen

Het doel van stemhulpen in het algemeen is het, op een leuke wijze, vergroten van de kennis van de gebruiker over de partijprogramma’s tegen lage inspanningen. Als gevolg daarvan kan de politieke interesse van gebruikers worden verhoogd en worden ze gemotiveerd om zich verder te verdiepen in politieke onderwerpen (Cedroni & Garzia, 2010). Bovendien kunnen stemhulpen een positief effect hebben op het opkomstpercentage van de stemmers, doordat ze het maken van een keuze voor een politieke partij minder moeilijk te maken (Marschall & Schmidt, 2010).

Inmiddels wordt StemWijzer geproduceerd door ProDemos, een stichting op het gebied van burgerschap, rechtsstaat en democratie. Een doel van deze stichting is om mensen kennis te laten maken met de politiek. Dit streven klinkt door in de doelstellingen van StemWijzer. Volgens de makers van StemWijzer biedt de stemhulp namelijk niet alleen een stemadvies, maar streeft het voornamelijk een educatief doel na (De Graaf, 2010). Ten eerste wil StemWijzer het politieke begrip van de gebruiker met betrekking tot de overeenkomsten en verschillen tussen politieke partijen verhogen, en ten tweede biedt StemWijzer ondersteuning bij het maken van een keuze voor een politieke partij.

StemWijzer probeert deze doelstellingen te bereiken door gebruikers na te laten denken over de meest belangrijke actuele politieke vraagstukken. Doordat ze bekend worden met standpunten van de partijen aangaande verschillende kwesties, doen de gebruikers nieuwe kennis en inzichten op. StemWijzer probeert een inhoudelijke tegenhanger te zijn van de ‘media-democratie’ waarin het alleen lijkt te gaan over de personen en de imago’s binnen de politiek. Doel van StemWijzer is om de aandacht te vestigen op de kern van de politiek, namelijk de inhoud (De Graaf & Schellens, 2011; De Graaf, 2010).

Bovendien leent StemWijzer zich volgens de makers als beginpunt voor een politieke discussie met vrienden of familie (De Graaf, 2010). Het gaat dus niet enkel om de uitkomst, maar het gebruik van StemWijzer zou ook aanknopingspunten moeten bieden voor verdere verdieping in de partijprogramma’s en uiteindelijk tot een vergroting van de politieke kennis en een toename van de politieke betrokkenheid moeten leiden.

StemWijzer profileert zich zodoende als een educatieve tool, die de focus legt op de inhoudelijke kant van de politiek. Eén van de voornaamste doelen is het verhogen van het politieke begrip van gebruikers, door ze inzicht te verschaffen in de overeenkomsten en verschillen in de partijprogramma’s. Dit doel kan natuurlijk alleen optimaal bereikt worden, wanneer de stemhulp gebruiksvriendelijk, helder en begrijpelijk is.

In de stemhulp nemen de stellingen een centrale positie in. Zij introduceren de actuele politieke vraagstukken en dwingen de gebruikers om hierover na te denken. Op deze manier worden de gebruikers geconfronteerd met de politieke thema’s en de bijbehorende standpunten van de politieke partijen, waardoor het politieke begrip van de gebruiker uiteindelijk toe kan nemen. Het begrip van de stellingen is zodoende een onmisbare voorwaarde voor het toenemen van het politieke begrip. Wanneer de stellingen niet volledig begrepen worden, zullen de gebruikers een

oncompleet of zelfs foutief beeld krijgen van het politieke landschap en zal het politieke begrip niet optimaal kunnen toenemen.

Tekstbegrip: stellingen StemWijzer

Om een stelling te begrijpen maakt een gebruiker tijdens het lezen een voorstelling van de tekstuele informatie in zijn hoofd. Deze voorstellingen worden tekstrepresentaties genoemd. Kintsch (1998) en Singer (1990) onderscheiden drie niveaus van deze mentale representaties namelijk, het oppervlakteniveau, het tekstbetekenisniveau en het niveau van het situatiemodel.

Bij representatie op oppervlakteniveau worden de letterlijke formuleringen van de exacte woorden in de tekst en de structuur van de grammatica waargenomen. Wanneer de gebruikers stuiten op onbekende begrippen in de stellingen kan dat op dit niveau van tekstbegrip problematisch zijn. Voor volledig begrip dienen gebruikers de stellingen ook op syntactisch niveau te begrijpen. Bij representatie op tekstbetekenisniveau gaat het namelijk niet om de afzonderlijke woorden in een tekst maar om het vormen van betekenisvolle zinnen. Hier is semantische, syntactische en pragmatische kennis voor nodig (Kintsch, 1998). Wanneer de stellingen ook op het niveau van het situatiemodel verwerkt kunnen worden, kan er daadwerkelijk over tekstbegrip gesproken worden. Op dit niveau wordt nieuwe informatie uit de tekst geïntegreerd in de voorkennis van een persoon. Gebruikers van StemWijzer kunnen de stellingen pas echt begrijpen wanneer ze de nieuwe informatie over de politieke kwesties in de stellingen kunnen koppelen aan hun voorkennis.

Relevantie onderzoek

Nu zoveel mensen gebruik maken van stemhulpen mag de invloed daarvan op het politieke landschap niet worden onderschat. Om met deze ontwikkeling op een goede manier om te gaan dienen de stemhulpen deugdelijk en duidelijk te zijn. De basis van een goede stemhulp is dat de stellingen en resultaten door de gebruikers goed worden begrepen. Alleen dan kan er immers een adequaat advies uit volgen. Bovendien is het begrijpen van de stellingen een onmisbare voorwaarde voor het behalen van één van de voornaamste doelen van stemhulpen: het vergroten van het politieke begrip van de gebruikers. Ondanks de belangrijke positie en de grote populariteit van stemhulpen is er nog nauwelijks empirisch onderzoek gedaan naar de manier waarop kiezers stemhulpen ervaren en gebruiken.

Het VAVI-project (Voting Advice Via Internet, Holleman et al., 2012-2016) probeert een dieper inzicht te verschaffen in het gebruik en de effecten van stemhulpen. Binnen dit project wordt onder andere beschrijvend onderzoek gedaan met behulp van de hardop-werkmethode. Met deze methode wordt onderzocht op welke manier kiezers gebruik maken van de stemhulpen, hoe zij de stellingen begrijpen en op welke manier zij het verkregen advies interpreteren. Dit bacheloreindwerkstuk draagt bij aan het VAVI-project door aanvullende kwalitatieve gegevens te verzamelen met betrekking tot de StemWijzer van de Utrechtse Provinciale Statenverkiezingen 2015.

Voor een optimaal beeld van het gebruik van stemhulpen is het belangrijk dat er zoveel mogelijk informatie wordt verzameld over verschillende uitvoeringen van de instrumenten. In het kader van vier bacheloreindwerkstukken zijn om deze reden tijdens de Provinciale Statenverkiezingen van 2015 twee onderzoeken gedaan naar het gebruik van StemWijzer en twee onderzoeken naar het gebruik van Kieskompas. Dit onderzoek richt zich uitsluitend op het gebruik van StemWijzer.

In dit eindwerkstuk is met behulp van de bovengenoemde hardop-werkmethode onderzoek gedaan naar de manier waarop gebruikers met StemWijzer omgaan. Hierbij is vooral gelet op eventuele begripsproblemen die gebruikers ondervinden. Omdat het begrip van de stellingen een onmisbare voorwaarde is voor het toenemen van het politieke begrip van de gebruiker, ligt de focus in dit onderzoek op de wijze waarop de gebruikers de stellingen begrijpen.

In dit onderzoek staat de volgende vraag centraal:

Worden de stellingen van de online stemhulp StemWijzer door de gebruikers begrepen? Hoe uiten zij eventueel onbegrip en hoe trachten zij begripsproblemen op te lossen?

Deze hoofdvraag wordt beantwoord aan de hand van de volgende deelvragen:

1. Welke begripsproblemen ondervinden gebruikers bij de stellingen van StemWijzer?
2. Worden de antwoordopties bij de stellingen van StemWijzer goed begrepen?
3. Hoe worden begripsproblemen door gebruikers van StemWijzer geuit?
4. Op welke manier trachten gebruikers onbegrip op te lossen?

Methode

Selectie van participanten

Doelgroep

Voor deze studie zijn twintig participanten benaderd om mee te werken aan het onderzoek. Alle participanten waren Utrechtse stemgerechtigden. Dit betekent dat ze woonachtig waren in de provincie Utrecht en een leeftijd hadden van achttien jaar of ouder. Er is gekozen voor Utrechtse stemgerechtigden, omdat dit vanzelfsprekend de doelgroep is van de StemWijzer voor de Provinciale Statenverkiezingen van Utrecht.

Van tevoren is aan de participanten gevraagd of zij reeds de intentie hadden om StemWijzer te gaan gebruiken voor de Provinciale Statenverkiezingen. Omdat dit een onderzoek is naar de gebruikers van StemWijzer, zijn er geen participanten meegenomen die niet de intentie hadden om StemWijzer te gebruiken en dus normaal gesproken geen werkelijke gebruiker van StemWijzer zouden zijn. Een tweede voorwaarde was dat de participanten nog niet eerder de StemWijzer van de Provinciale Statenverkiezingen Utrecht 2015 hadden ingevuld. Dit om te voorkomen dat de proefpersonen getraind waren in het invullen van deze specifieke stemhulp.

Aan het onderzoek hebben twintig proefpersonen meegewerkt tussen de 18 en 54 jaar. Eén participant is uiteindelijk niet meegenomen in het resultaat, omdat er tijdens de opname te veel achtergrondgeluid te horen was. Uiteindelijk zijn dus negentien participanten meegenomen in het onderzoek. De proefpersonen verschilden in opleidingsniveau, leeftijd, geslacht, politieke voorkeur en politieke interesse. Dit om een mogelijke invloed van één van deze factoren op de resultaten uit te sluiten en om de generaliseerbaarheid van het onderzoek zo groot mogelijk te maken. Aan het onderzoek hebben acht vrouwen en elf mannen meegewerkt waarvan, twee tieners, vier twintigers,

drie dertigers, zes veertigers en vier vijftigers. Twaalf participanten hadden een wo-niveau, vier participanten hadden een hbo-niveau, twee participanten hadden een mbo-niveau en één participant had een havodiploma. Een overzicht van alle participanten is te zien in bijlage 1.

Werving

De proefpersonen zijn geworven via familie, kennissen en burens van de onderzoeker, waarbij rekening is gehouden met de heterogeniteit van de doelgroep. Geen van de proefpersonen was een directe kennis van de onderzoeker. Directe kennissen hebben namelijk vaak overeenkomende eigenschappen waardoor de participantengroep een onbedoeld homogeen karakter zou kunnen krijgen. Wanneer iemand instemde om mee te werken met het onderzoek, is er een afspraak bij deze persoon thuis gemaakt. Alle afnamen vonden plaats bij de participanten thuis, zodat ze zich in een vertrouwde omgeving bevonden.

Object

Het object van deze studie was de online stemhulp ‘StemWijzer’ voor de Utrechtse Provinciale Statenverkiezingen 2015 (<http://provincie-utrecht.stemwijzer.nl>). In StemWijzer worden aan de gebruiker dertig stellingen voorgelegd over actuele provinciale onderwerpen. De gebruiker moet aangeven in hoeverre hij het eens is met de stelling door te kiezen uit de volgende drie antwoordopties: ‘eens’, ‘geen van beide’ of ‘oneens’. Ook is er een optie om de vraag over te slaan. Wanneer de dertig stellingen zijn ingevuld komt de gebruiker op de pagina ‘extra belangrijk’ waar aangegeven kan worden welke stellingen door de gebruiker extra belangrijk worden geacht. Vervolgens kunnen de gebruikers aangeven welke partijen ze mee willen nemen in het advies en tot slot krijgen ze een resultatscherm te zien. Op dit scherm wordt met behulp van een staafdiagram met procenten aangegeven welke politieke partij het beste aansluit bij de antwoorden van de gebruiker. In het onderzoek zijn alleen de schermen ‘Intro’, ‘Stellingen’ en ‘Resultaten’ meegenomen omdat deze konden bijdragen aan het begrip van de stellingen.

Bureau-analyse

In dit eindwerkstuk is kwalitatief onderzoek gedaan naar het gebruik van StemWijzer, waarbij de focus vooral lag op begripsproblemen. Door het kwalitatieve karakter van het onderzoek was het moeilijk te voorspellen waar begripsproblemen zich zouden voordoen bij participanten en op welke punten dus gelet moest worden tijdens de hardop-werkmethode en het nagesprek. Omdat de begripsproblemen niet van tevoren te bepalen waren, is er een bureau-analyse gedaan. In deze analyse is voorspeld welke begripsproblemen de participanten eventueel zouden kunnen ondervinden. Deze voorspelling was niet bedoeld om de resultaten mee te vergelijken maar bood een houvast tijdens de afnameprocedure.

Hardop-werkmethode

De participanten vulden StemWijzer in met behulp van de hardop-werkmethode (De Jong & Schellens, 1995). De essentie van deze methode is dat participanten hun gedachten hardop uitspreken terwijl zij bezig zijn met het uitvoeren van een bepaalde taak. Met behulp van de hardop-werkmethode werden data verworven, die meer inzicht boden in de denkprocessen die een persoon

doorloopt wanneer deze een stemhulp invult. Op deze manier kon de onderzoeker zich een goed beeld vormen van de gebruikerservaring van de participant.

De onderzoeker heeft geprobeerd de participant zo min mogelijk te sturen in zijn of haar gedrag. Wel mocht de participant er af en toe aan worden herinnerd dat diens gedachten onder woorden gebracht moesten worden. Hiervoor konden bepaalde cues worden gebruikt zoals: 'Wat denkt u nu?' of 'Probeer uw gedachten nog meer uit te spreken' (De Jong & Schellens, 1995).

De hardop-werkmethode is uiterst geschikt wanneer een proefpersoon een aantal (gecompliceerde) taken moet uitvoeren, zoals bij het invullen van een formulier en zodoende ook bij het invullen van StemWijzer. De input van de participanten werd opgenomen met het softwareprogramma Morae Recorder. Het beeldscherm werd geregistreerd en de participant werd met videobeelden opgenomen. Voor de opnames van de participanten, zie bijlage 6.

Vragenlijst vooraf

Voordat de participanten begonnen met het invullen van StemWijzer, dienden ze een korte vragenlijst in te vullen. Hier werden algemene vragen gesteld over de leeftijd, het geslacht, het opleidingsniveau en de mate van politieke interesse van de participant. Op dit moment werden nog geen vragen gesteld over politieke voorkeuren, omdat dit het invullen van de StemWijzer kon beïnvloeden. Als een participant bijvoorbeeld voorafgaand aan het invullen van de StemWijzer aangeeft dat hij van plan is om op de PvdA te stemmen, zal hij wellicht eerder geneigd zijn om de vragen naar de standpunten van de PvdA te beantwoorden. De vragenlijst vooraf staat in bijlage 2, deel A.

Vragenlijst achteraf

Nadat de participant StemWijzer volledig had ingevuld werd er opnieuw een vragenlijst afgenomen. Deze vragenlijst richtte zich op de politieke voorkeur, het politieke begrip, de politieke interesse en de politieke betrokkenheid van de participanten. De vragenlijst werd voor het nagesprek afgenomen, zodat er in het nagesprek vragen konden worden gesteld naar aanleiding van de gegeven antwoorden. Bovendien kon de participant zo niet gestuurd worden door bepaalde vragen, omdat die pas in het nagesprek aan bod kwamen. Voor de vragenlijst achteraf, zie bijlage 2, deel B.

Nagesprek

Met behulp van de hardop-werkmethode is een grote hoeveelheid kwalitatieve data verkregen. Omdat de mogelijke ambiguïteit van deze data kon leiden tot een interpretatieprobleem bij de onderzoeker, werd gebruik gemaakt van een individueel nagesprek (De Jong & Schellens, 1995). Dit gesprek bood de gelegenheid om alle onduidelijkheden die zich voordeden tijdens de hardop-werkmethode te verhelderen. In de nagesprekken lag de nadruk vooral op het begrip van de gebruiker van de stellingen. In het nagesprek werden zoveel mogelijk open vragen gesteld, zodat de participanten zelf hun antwoorden formuleerden en hierin niet werden gestuurd door de onderzoeker.

Met behulp van de hardop-werkmethode is gebleken welke stellingen tot onbegrip leidden. Het onbegrip werd door de participanten tijdens het hardop werken verwoord. Wanneer de participant

voor de antwoordoptie 'geen van beide' koos of de vraag oversloeg, kon dit tevens een indicatie zijn van mogelijk onbegrip. Deze indicaties en uitingen van onbegrip werden door de onderzoeker per stelling bijgehouden op een observatieformulier, zie bijlage 2, deel C.

Tijdens het nagesprek werd aan de hand van het observatieformulier gevraagd, wat precies niet begrepen werd aan bepaalde stellingen. Zo kon het zijn dat de proefpersoon van een bepaald woord de betekenis niet kende, maar ook dat de persoon het politieke dilemma van een stelling niet begreep. Mogelijke vragen in het nagesprek waren: 'Wat begreep u niet aan stelling X?' en 'Waarom vulde u bij stelling X 'geen van beide' in?'. De nagesprekken verschilden per persoon, omdat niet elke participant dezelfde begripsproblemen ervoer. De onderzoeker kon over bepaalde problemen verder doorvragen om op deze manier details en argumenten voor de keuzes van de participanten te verkrijgen. Voor de structuur van het nagesprek zie bijlage 2, deel D.

Procedure

Nadat een participant had ingestemd om mee te werken aan het onderzoek, werd meteen een afspraak gemaakt op een tijdstip dat de participant het beste uitkwam. Vooraf werd verteld dat de afnameprocedure ongeveer dertig tot veertig minuten zou duren. Alle afnamen hebben in het eigen huis van de participant plaatsgevonden. Op deze manier bevonden de participanten zich in hun vertrouwde omgeving en was de kans het grootst dat ze StemWijzer op dezelfde manier zouden gebruiken als wanneer ze dit buiten het onderzoek hadden gedaan.

De kortste afname duurde 26 minuten en de langste afname een uur en zes minuten, zie bijlage 1. Deze grote verschillen zijn veroorzaakt door het feit dat sommige participanten meer hardop werkten en tijdens het nagesprek meer vertelden dan andere participanten. Bovendien had de ene participant meer moeite met de stellingen dan de andere participant.

Voordat de participanten begonnen met het invullen van StemWijzer, werd uitgelegd dat het onderzoek over de StemWijzer van de Provinciale Statenverkiezingen van Utrecht gaat. De participanten kregen geen verdere informatie over het doel van het onderzoek. Vervolgens kregen de participanten een korte vragenlijst waarin naar een aantal algemene gegevens werd gevraagd.

Wanneer deze korte vragenlijst ingevuld was, werd aan de participant uitgelegd wat hardop werken precies inhoudt. In het kort kwam dit erop neer dat de participanten hun gedachten zo goed mogelijk moesten gaan verwoorden. Vervolgens kregen de participanten een oefentaak waarbij ze op de website van de provincie Utrecht (<https://kiesjouwutrecht.nl>) StemWijzer moesten vinden. Tijdens deze taak konden de participanten wennen aan het hardop werken en werden er nog wat laatste tips gegeven. Tevens werd tijdens de oefentaak gecontroleerd of de opnameapparatuur werkte.

De participanten werd van tevoren verteld dat ze opgenomen zouden worden. Morae recorder werd aangezet op het moment dat de participanten begonnen met het invullen van de stellingen en uitgezet aan het eind van het nagesprek. Dit is vooraf duidelijk gecommuniceerd met de participanten. In eerste instantie was het de bedoeling om de participanten via de website van de provincie naar StemWijzer te laten gaan. De link van deze webpagina naar StemWijzer werkte echter vaak niet goed, dus is er vanaf participant 2 voor gekozen om via de algemene website van StemWijzer (<http://www.stemwijzer.nl>) naar de Utrechtse StemWijzer te gaan.

Van tevoren werd gezegd dat de proefpersonen naar het beeldscherm moesten blijven kijken en zich niet tot de onderzoeker moesten richten. Benadrukt werd dat de participanten StemWijzer op dezelfde manier moesten invullen als ze normaal gesproken zouden doen. Alle participanten is gevraagd om tijdens het invullen van StemWijzer de stellingen hardop voor te lezen, zodat de stap naar hardop werken minder groot zou zijn. Vervolgens konden de participanten beginnen met het invullen van StemWijzer. Dit werd gedaan op de laptop van de onderzoeker, omdat hierop de opnamesoftware was geïnstalleerd.

Sommige participanten moesten af en toe worden herinnerd aan het feit dat ze hardop moesten werken. Hiervoor werden de eerder genoemde cues gebruikt. De onderzoeker zat tijdens het invullen van StemWijzer achter de participant zodat de participant zo min mogelijk werd afgeleid. Met behulp van een observatieformulier werden aantekeningen gemaakt van de antwoorden van de participanten op de stellingen en werden indicaties van mogelijke begripsproblemen genoteerd.

Wanneer de participant aangaf klaar te zijn met het invullen van StemWijzer, moest er een tweede vragenlijst ingevuld worden over de politieke voorkeur, het politiek begrip, de politieke betrokkenheid en politiek interesse van de participanten. Ten slotte werd in het nagesprek een aantal vragen gesteld met behulp van de aantekeningen in het observatieformulier, waarbij de nadruk lag op het begrip van de stellingen.

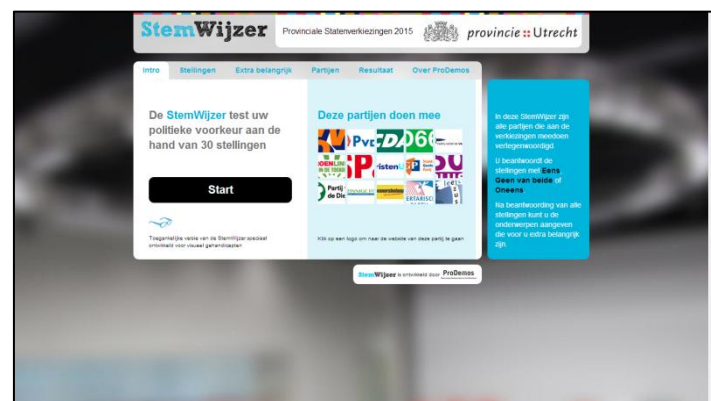
Analysemethode

In dit onderzoek zijn verschillende soorten data verzameld. Allereerst de procesgegevens van het hardop-werkonderzoek die zijn vastgelegd met het programma Morae recorder en daarnaast de gegevens van het nagesprek en de twee vragenlijsten.

Alle opnames zijn verzameld in het programma Morae manager. Met behulp van Morae manager konden de gegevens worden geanalyseerd. Alle opnames zijn beluisterd en per participant uitgewerkt in een verslag. Van elke participant is het tijdsverloop, de manier van handelen en het verbale aspect van het proces verwerkt. Vervolgens is getracht om gemeenschappelijke patronen te ontdekken, waardoor tot op een bepaalde hoogte gegeneraliseerd kon worden over de verschillende participanten. Bij het analyseren van de data lag de nadruk, gelet op de hoofdvraag van dit onderzoek, vooral op het begrip van de gebruikers met betrekking tot de stellingen. Geanalyseerd is welke begripsproblemen de stellingen opleverden, waar dit onbegrip ontstond, de manier waarop de gebruiker dit onbegrip uitte en de wijze waarop de gebruiker het onbegrip probeerde op te heffen.

Bureau-analyse

In de bureau-analyse worden de schermen van StemWijzer in chronologische volgorde doorlopen en beschreven. Hierbij wordt een voorspelling gedaan over waar eventuele begripsproblemen zouden kunnen ontstaan bij de gebruiker. StemWijzer is opgebouwd uit zes verschillende schermen: 'Intro', 'Stellingen', 'Extra belangrijk', 'Partijen', 'Resultaat' en 'Over ProDemos'. De schermen 'Extra belangrijk', 'Partijen' en 'Over ProDemos'

Afbeelding 1. Schermweergave 'Intro'

worden buiten beschouwing gelaten omdat deze niet relevant zijn voor het begrip van de stellingen. De schermen 'Intro' en 'Resultaten' worden wel belangrijk geacht voor het onderzoek, omdat hier hulpmiddelen worden geboden die aanvullende informatie kunnen bieden met betrekking tot de stellingen.

Intro

De gebruiker krijgt allereerst het scherm 'Intro' te zien. Links in het scherm staat een zwart blokje met de tekst 'Start' en daarboven de tekst: 'De StemWijzer test uw politieke voorkeur aan de hand van 30 stellingen'. Waarschijnlijk zullen de gebruikers niet veel aandacht aan het scherm besteden en vrijwel direct op het blokje 'Start' drukken om te kunnen beginnen met het invullen van de stellingen.

In dit scherm wordt echter wel de eerste mogelijkheid geboden tot aanvullende informatie over de partijstandpunten en politieke thema's. De gebruiker kan namelijk via de partijlogo's naar de websites van politieke partijen gaan. Deze sites bieden informatie over de partijprogramma's die ondersteunend kan zijn bij het begrip van de stellingen. De logo's van alle partijen die meedoen aan de Provinciale Statenverkiezingen staan rechts in het scherm, zie afbeelding 1. Daarboven staat een middelgroot kopje met in blauwe letters geschreven: 'Deze partijen doen mee'. De verwachting is dat de gebruikers de logo's van de partijen zullen opmerken. Onder de logo's staat in zeer kleine zwarte letters: 'Klik op een logo om naar de website van deze partij te gaan'. Het merendeel van de gebruikers zal dit waarschijnlijk niet lezen, omdat het lettertype heel klein is en de tekst helemaal onderaan in beeld staat. De meeste gebruikers zullen de logo's wel zien maar niet weten dat ze erop kunnen klikken, omdat ze de onderste tekst niet zullen lezen.

Afbeelding 2. Schermweergave 'Stellingen'

Helemaal rechts in beeld staat een donkerblauw blokje waarin een korte uitleg staat over het gebruik van StemWijzer. De verwachting is dat de meeste gebruikers dit niet zullen lezen, omdat het niet centraal in het scherm staat en minder opvalt door de donkere achtergrond.

Stellingen

Wanneer de gebruikers op 'Start' gedrukt hebben komen ze bij het scherm 'Stellingen', zie afbeelding 2. Boven elke stelling staat in blauwe letters een kopje met het onderwerp. De stelling staat in dezelfde tekengrootte onder het kopje. Waarschijnlijk zullen de meeste gebruikers zowel het kopje als de stelling lezen, omdat ze allebei dezelfde tekengrootte hebben en ongeveer even opvallend zijn.

Om de stellingen goed te kunnen beantwoorden, moet de gebruiker zowel het semantische als het pragmatische aspect van het scherm begrijpen. Onder het semantische aspect

Afbeelding 3. Schermweergave 'Stellingen' overzicht

wordt de betekenis van de stelling verstaan. De gebruiker moet de woorden in de stellingen kennen en begrijpen en over voldoende voorkennis van de thema's beschikken, om de politieke discussie te bevatten die in de stelling aan bod komt. Het pragmatische aspect gaat over het begrijpen van het gebruik van StemWijzer als tool. Het moet voor de gebruiker duidelijk zijn welke handelingen moeten worden verricht om de stellingen te beantwoorden en de tool te doorlopen. Daarbij is het van groot belang dat de weergave van de stembulp duidelijk is en dat de functies van de knoppen in het scherm worden begrepen.

Bij het beantwoorden van de stellingen kan de gebruiker kiezen uit de antwoordopties: 'eens', 'oneens' of 'geen van beide'. Bovendien kan de gebruiker ervoor kiezen om op de knop 'sla vraag over' te klikken. De knop 'sla vraag over' heeft een lichtere kleur dan de andere knoppen in het scherm, waarmee de suggestie wordt gewekt dat deze knop een andere functie heeft. De verwachting is dat alle knoppen zullen worden opgemerkt door de gebruikers. Omdat er geen toelichting wordt gegeven over de betekenis van de antwoordopties, zal de gebruiker dit pragmatische aspect zelf moeten begrijpen. Waarschijnlijk zullen de gebruikers problemen ondervinden bij de opties 'geen van beide' en 'sla vraag over'. De verwachting is dat in veel gevallen niet duidelijk zal zijn wat het verschil is tussen deze twee knoppen. Sommige gebruikers zullen waarschijnlijk helemaal niet door hebben dat er een verschil is.

Boven in het beeld kunnen de gebruikers zien bij welke stelling ze op dat moment zijn (afbeelding 3). Het cijfer dat blauw is, geeft aan bij welke stelling de gebruikers zich bevinden. Door op een bepaald cijfer te drukken, kan er worden teruggedaan naar andere stellingen om bijvoorbeeld het antwoord aan te passen. De verwachting is dat veel gebruikers dit niet zullen opmerken, omdat de cijfers heel klein en onopvallend weergegeven zijn.

Helemaal rechts in het scherm staat het zogenoemde 'verkiezingsbord' met alle logo's van de politieke partijen. Boven de logo's staat in middelgrote letters: 'Wat vinden de partijen van deze stelling?' Door op het verkiezingsbord te klikken verschijnen de standpunten van de partijen onder de stelling. Bovendien kan er bij de standpunten een toelichting van de partijen worden bekeken. Deze functie zou voor een beter begrip van de stellingen kunnen zorgen, omdat er verschillende voor- en tegenargumenten worden gegeven bij de kwestie. Onder de logo's staat in kleine letters: 'klik op het verkiezingsbord'.

De verwachting is dat niet alle gebruikers het verkiezingsbord zullen zien, omdat het door de donkere achtergrond minder opvalt dan de rest van het scherm. Bovendien staat het verkiezingsbord helemaal rechts in het scherm, waardoor het niet in het oog springt. De logo's zullen waarschijnlijk door de meeste gebruikers wel opgemerkt worden, omdat deze door de kleuren redelijk opvallend zijn. Vooral de onderste regel zal minder snel worden gelezen, omdat deze een zeer kleine tekengrootte heeft. Veel gebruikers zullen daarom niet beseffen dat ze op de logo's kunnen klikken.

Wanneer de gebruikers wel op het verkiezingsbord drukken, krijgen ze het standpunt van de partijen per antwoordoptie te zien, zie afbeelding 4. Wanneer de gebruikers op het kruisje drukken, krijgen ze extra toelichting bij het standpunt van de

Afbeelding 4. Schermweergave partijstandpunten

partij. Naar verwachting zal het kruisje, vooral door de opvallende rode kleur, worden opgemerkt. De standpunten en toelichtingen van de partijen geven aanvullende informatie bij de stellingen en zouden dus voor verheldering kunnen zorgen bij de gebruikers.

Naast het functionele en pragmatische begrip van bijvoorbeeld de verschillende antwoordopties, moeten de stellingen ook op semantisch en inhoudelijk niveau worden begrepen. De toelichtingen bij de standpunten van de partijen (afbeelding 4) kunnen hierbij misschien een hulpmiddel zijn, maar dan moet de gebruiker deze toelichting wel eerst vinden. StemWijzer biedt geen extra informatie bij de onderwerpen van de stellingen. Blijkbaar gaat StemWijzer er vanuit dat deelnemers voldoende voorkennis hebben om de stellingen uit zichzelf te kunnen begrijpen, of dat ze genoeg hebben aan de toelichting bij de standpunten van de partijen. De verwachting is echter dat de gebruikers hier wel degelijk begripsproblemen zullen ondervinden.

Hieronder zijn de punten die naar waarschijnlijkheid de meeste begripsproblemen veroorzaken, gecategoriseerd en gekoppeld aan de drie niveaus van mentale representaties die eerder zijn genoemd. Voor alle mogelijke begripsproblemen per stelling zie bijlage 4, tabel 6.

Gebrek van politieke / inhoudelijke voorkennis

Het gebrek aan (politek) inhoudelijke voorkennis kan bij de representatie op niveau van het situatiemodel voor problemen zorgen. Op dit niveau moet de voorkennis van de gebruiker gekoppeld worden aan de nieuwe informatie in de stelling. De verwachting is echter dat niet iedere gebruiker voldoende inhoudelijke voorkennis heeft van de politieke kwesties, om te koppelen aan de informatie in de stellingen. Wanneer dit het geval is, zal het voor gebruikers moeilijk zijn om de stelling te begrijpen. Bijvoorbeeld bij stelling 30: “De provincie moet stoppen met de belangenbehartiging bij de Europese Unie in Brussel”. Wanneer de gebruiker niet precies op de hoogte is van wat de provincie doet in de EU en wat dit kost en oplevert, is het moeilijk om een inhoudelijke afweging te maken.

Onbekende locaties

In de stellingen worden een aantal locaties genoemd namelijk, de Rijnburgpolder (stelling 10), de Lekdijk en de Grebbedijk (stelling 23) en de A27 en Amelisweerd (stelling 25). Om een reële belangenafweging te kunnen maken bij deze stellingen, moeten de gebruikers in de eerste plaats bekend zijn met de genoemde locaties. Als dit niet het geval is, kan dit problemen opleveren bij de representatie van de tekst op niveau van het situatiemodel. De locatie in de tekst kan in dit geval niet gekoppeld worden met de voorkennis van de gebruiker, omdat deze kennis simpelweg niet bestaat. Een voorbeeld hiervan kan worden gegeven aan de hand van stelling 10: “In de Rijnburgpolder ten zuiden van de stad Utrecht mogen woningen worden gebouwd”. Wanneer de gebruiker niet bekend is met de Rijnburgpolder weet hij of zij niet of het een bijzonder natuurgebied is of niet en of er bijvoorbeeld al huizen staan. De gebruiker weet dan niet wat er verloren gaat wanneer er woningen gebouwd mogen worden. Om deze reden zal het voor de gebruiker moeilijk zijn om een goede afweging te kunnen maken tussen de verschillende belangen die spelen in deze kwestie.

Onbekende begrippen

In de stellingen worden een aantal begrippen genoemd die naar verwachting tot begripsproblemen kunnen leiden bijvoorbeeld, opcenten (stelling 8 en 19), het Rijk (stelling 20), megastallen (stelling 29) en belangenbehartiging (stelling 30). Dit leidt tot problemen in de representatie van de tekst op oppervlakteniveau, omdat de gebruiker niet genoeg woordkennis heeft om de afzonderlijke begrippen te begrijpen. Om de stellingen te bevatten, is het vaak noodzakelijk om de betekenis van de bovengenoemde begrippen te kennen. Bijvoorbeeld bij stelling 29: “In de provincie Utrecht mogen boeren hun bedrijf uitbreiden met megastallen”. Wanneer gebruikers niet weten wat een megastal is, zullen ze niet zijn bekend met de voor- en nadelen die een megastal met zich mee brengt. Ook dan kunnen de gebruikers geen goede belangenafweging maken en zal het moeilijk zijn de stelling in te vullen.

Formulering

Tevens wordt verwacht dat de formulering van bepaalde stellingen tot onbegrip kan leiden. Een aantal stellingen bevat een dubbele vraag. Bijvoorbeeld stelling 14: “Er moeten meer fietspaden komen, ook als dit ten koste gaat van autowegen”. De gebruiker moet zich ten eerste afvragen of er meer fietspaden moeten komen en ten tweede of dit ten koste mag gaan van het aanleggen van autowegen. Dit vergt meer van het cognitieve vermogen van de gebruiker dan wanneer slechts één vraag moet worden beantwoord.

Resultatenschermb

Allereerst krijgen de gebruikers een grafiek te zien waarin met behulp van staven en percentages wordt aangegeven hoeveel procent ze overeen komen met elke partij, zie afbeelding 5. De partij die bovenaan staat, komt het meest overeen met de antwoorden van de gebruiker en de partij die onderaan staat het minst. Boven de grafiek staat in grote letters de tekst: ‘Uw mening komt het meest overeen met:’. Waarschijnlijk zal deze grafiek redelijk helder zijn voor de gebruikers. Omdat niet wordt aangegeven hoe het resultaat is berekend, begrijpen gebruikers wellicht niet hoe ze bij een bepaalde partij zijn uitgekomen.

Onder de grafiek staat ‘deel uw resultaat’ met daarachter buttons van sociale media zoals Facebook en Twitter. Niet alle gebruikers zullen naar verwachting door hebben dat ze nog naar beneden kunnen scrollen, aangezien het niet duidelijk te zien is dat er nog iets onder de grafiek staat.

Afbeelding 5. Schermweergave ‘Resultaten’

Afbeelding 6. Schermweergave vergelijkingsmogelijkheden

Vergelijklingsmogelijkheden

De vergelijklingsmogelijkheden bieden de laatste gelegenheid voor verheldering van de stellingen, zie afbeelding 6. De partijstandpunten en toelichting daarbij per stelling bieden aanvullende informatie en wellicht meer inzicht bij de stellingen. Boven de vergelijklingsmogelijkheden staat een blauwe balk met daarop de tekst: 'Vergelijk uw mening'. Rechts op het balkje staat de tekst: "alleen extra belangrijke stellingen" met daarachter een knop die aan of uit gezet kan worden. Deze knop is redelijk klein en dus niet erg opvallend. De verwachting is dan ook dat niet alle gebruikers de knop zullen opmerken. Onder de blauwe balk staan alle dertig stellingen inclusief de antwoorden van de gebruiker onder elkaar. Onder elke stelling staan twee knoppen namelijk, 'vergelijk met partijen' en 'vergelijk met anderen'.

Wanneer de gebruiker op de knop 'vergelijk met partijen' klikt, worden in eerste instantie de standpunten van de top drie van de partijen uit het resultaat zichtbaar. Door op de knop 'selecteer andere partijen' te klikken, kan deze selectie worden aangepast. De gebruikers zullen waarschijnlijk niet allemaal door hebben dat ze de selectie nog kunnen aanpassen, omdat deze knop relatief onopvallend is. Door op het rode kruisje rechts naast de standpunten van de partijen te drukken, kan een toelichting bij de standpunten worden bekeken. Deze knop is door de kleur redelijk opvallend en dus is de verwachting dat de meeste gebruikers de knop zullen zien. Wanneer de gebruiker op de knop 'vergelijk met anderen' drukt, is te zien hoeveel procent van de mensen een bepaald antwoord heeft ingevuld.

Resultaten

In dit onderdeel worden de bevindingen uit de hardop-werkmethode, de vragenlijsten en het nagesprek met betrekking tot de schermen 'Intro', 'Stellingen' en 'Resultaten' in chronologische volgorde besproken.

Intro

Bij het startscherm werden bijna geen opmerkingen gemaakt. De meeste participanten drukten zonder iets te zeggen op start. Een enkele participant las de tekst op het scherm hardop voor. Participant 19 was de enige die een opmerking maakt over de partijlogo's: "Helder welke politieke partijen er mee doen."

Niet één van de participanten maakte gebruik van de functie om via de partijlogo's naar de websites van de partijen te gaan, zie bijlage 4, tabel 4. Zoals werd voorspeld in de bureau-analyse, gaven bijna alle participanten aan dat zij niet hadden gezien dat dit een optie was. Sommige participanten hadden de logo's helemaal niet gezien. De meeste participanten hadden de partijlogo's wel gezien maar waren er niet van op de hoogte dat er een link achter zat. Participant 12 dacht dat het een vorm van reclame was: "Ik zag die dingen wel maar ik dacht meer dat het een soort van reclame was. Ik heb me niet gerealiseerd dat je daar op kon klikken." Het merendeel van de participanten gaf aan dat ze ook wanneer ze zich wel bewust zouden zijn geweest van deze functie, ze hier waarschijnlijk geen gebruik van zouden hebben gemaakt. Participant 14 gaf aan dat ze liever achteraf gebruik had willen maken van de functie, omdat ze dan alleen naar de websites van de partijen had kunnen gaan die hoog in haar resultaat stonden. Verschillende participanten vonden dat deze functie wel wat duidelijker aangegeven had kunnen worden. Participant 17 gaf als aanbeveling om boven de logo's

een grote regel te plaatsen met de tekst: “Wil je voordat je de stemhulp gebruikt meer weten over de partijen, klik dan hier.”

Stellingen

Bijna alle participanten gaven aan dat ze de stellingen duidelijk vonden, zie bijlage 4, tabel 4. Het merendeel maakte daar wel de kanttekening bij dat ze toch moeite hadden met het beantwoorden van de vragen, omdat ze te weinig kennis en informatie hadden over het onderwerp of probleem. Een paar participanten zeiden dat ze het fijn zouden vinden als er extra toelichting zou worden gegeven bij de stellingen. Participant 12 zou het een goed idee vinden om wat aanvullende informatie over de stellingen achter een knop te zetten. “Of dat je dan de mogelijkheid krijgt, klik hier als je meer informatie wil. Zoiets er in.”

Verschillende stellingen zorgden bij de participanten voor moeilijkheden. Hieronder zijn de meest belangrijk geachte begripsproblemen beschreven. Voor een schematische weergave van de begripsproblemen per participant, per stelling, zie bijlage 4, tabel 4.

De begripsproblemen zijn ingedeeld in categorieën, waarbij onderscheid is gemaakt in verschillende oorzaken van onbegrip. Voor de meest voorkomende problemen per stelling, zie bijlage 4, tabel 7. Voor een overzicht van de dertig stellingen van StemWijzer zie bijlage 5.

Gebrek van politieke / inhoudelijke voorkennis

De meeste begripsproblemen werden veroorzaakt door het feit dat de participanten niet genoeg inhoudelijke voorkennis over het onderwerp hadden. Hierdoor werd de politieke discussie rondom het thema vaak niet begrepen.

Bij stelling 3: “De provincie moet gemeenten toestaan huizen te bouwen op voormalige landbouwgrond” gaven meerdere participanten aan geen verstand van het onderwerp te hebben. Participant 14: “Ik weet niet of we weinig landbouwgrond hebben en of het nodig is om de grond te behouden.” Participant 17 en 19 wisten niet wat de landbouwgrond anders voor bestemming zou krijgen. Participant 17: “Wat is het alternatief? Misschien wel een mooi natuurgebied?” Participant 2 en 10 waren niet op de hoogte van de voor- en nadelen van bouwen op landbouwgrond. Participant 2 vroeg zich tevens af of er giftige stoffen in voormalig landbouwgrond zitten en hoe duur het reinigen van de grond zou zijn.

Bij stelling 8: “De provincie mag de opbrengst van de motorrijtuigenbelasting (opcenten) alleen besteden aan provinciale wegen” vroegen participant 10, 12 en 13 zich af waar het geld anders aan besteed zou kunnen worden. Participant 13: “Ik weet eigenlijk niet precies waar het nu aan uitgeven wordt. Alleen besteden aan provinciale wegen ben ik het niet mee eens.” Participant 10: “Om het alleen in provinciale wegen te stoppen en de rest dan te laten verslonzen dat lijkt me een beetje gek. Dus dat zal vast niet de bedoeling van de vraag zijn.”

Stelling 19: “De provinciale belastingen (opcenten) mogen maximaal met de inflatie worden verhoogd” was één van de meest problematische stellingen. Veel participanten gaven aan niet genoeg kennis over dit onderwerp te hebben. Participant 5 vroeg zich af of de belasting nog hoger mocht worden, wanneer hij ‘eens’ zou invullen. Participant 6 vroeg zich af hoe hoog de provinciale belastingen nu zijn. Participant 10 was niet op de hoogte van de huidige regeling rondom provinciale

belasting: “Ik weet niet of dat gebruikelijk is, of dat een standaardregel is. Of dat het altijd meer is of altijd minder is. Ik weet niet hoe ik dat moet beoordelen want ik weet niet hoe het nu is.” Participant 14 wist niet hoe de belastingen nu worden berekend. Participant 15 weet niet hoe hoog de inflatie nu is.

Stelling 23: “In plaats van het verhogen van de dijk, moet de provincie bij de Lekdijk en bij de Grebbedijk natuurgebieden aanleggen, om overstromingen te overkomen” zorgde ook voor begripsproblemen. Veel participanten wisten niet wat het effect zou zijn van het aanleggen van natuurgebieden tegen overstromingen. Participant 14 vroeg zich af of natuurgebieden helpen tegen overstromingen: “Gaat dat werken dan, natuurgebieden aanleggen in plaats van dijken? Nou dat weet ik niet, dat snap ik niet. Ik ken de situatie niet.” Participant 10 vond dat hij niet kan oordelen over de situatie: “Ik mag kiezen tussen het verhogen van een dijk of een natuurgebied aanleggen om overstromingen te voorkomen. Maar ik ben geen ecooloog, dus ik kan dat niet beoordelen.”

Stelling 30: “De provincie moet stoppen met de belangenbehartiging bij de Europese Unie in Brussel”, werd in relatie tot andere stellingen vaak overgeslagen (5 keer) of beantwoord met ‘geen van beide’ (4 keer). Al deze participanten vonden de stelling lastig te beantwoorden. Veel participanten waren niet op de hoogte van de belangenbehartiging van de provincie bij de Europese Unie. Bovendien wisten de participanten in meerdere gevallen niet hoe de belangenbehartiging precies in zijn werk gaat. Participant 7: “Ik heb er eigenlijk een heel slecht beeld bij van wat de provincie precies doet binnen de EU”. Participant 2, 9, 12 en 19 vroegen zich af wat het belang en de functie van de belangenbehartiging is. Participant 16 en 17 wisten niet hoeveel het lobbyen kost en oplevert. Participant 17: “Ik weet niet wat ze doen, ik weet niet waarom ze het doen en ik weet niet wat het oplevert of wat het kost.”

Onbekende begrippen en locaties

Niet alleen het gebrek aan inhoudelijke kennis zorgde voor begripsproblemen bij de stellingen, ook een aantal onbekende locaties en begrippen leidden tot onbegrip bij de participanten.

In stelling 10: “In de Rijnburgpolder ten zuiden van de stad Utrecht mogen woningen worden gebouwd” was de Rijnburgpolder bij 17 van de 19 participanten in meerdere of mindere mate onbekend. De meeste participanten gaven aan dat ze nog nooit van de polder hadden gehoord. Participant 8: “Rijnburgpolder, nog nooit van gehoord. Geen idee.” Anderen hadden er wel eens van gehoord, maar wisten niet wat voor gebied het precies was. Participant 18: “Ik ken de Rijnburgpolder niet zo goed, ik weet niet of daar op dit moment landbouw is of natuur.” Aangezien bijna geen enkele participant bekend was met de Rijnburgpolder was de stelling erg moeilijk om in te vullen. Bij stelling 10 is dan ook het vaakst van alle stellingen (13 keer) voor ‘sla vraag over’ of ‘geen van beide’ gekozen.

Vijf participanten gaven aan dat ze niet bekend waren met de Lekdijk en de Grebbedijk in stelling 23: “In plaats van het verhogen van de dijk, moet de provincie bij de Lekdijk en bij de Grebbedijk natuurgebieden aanleggen, om overstromingen te overkomen”. Het onbegrip in deze stelling werd echter in de meeste gevallen niet veroorzaakt door de onbekende locaties, maar door het gebrek aan inhoudelijke kennis over het effect van het aanleggen van natuurgebieden tegen overstromingen.

Amelisweerd in stelling 25: “De provincie moet voorkomen dat de A27 bij Amelisweerd wordt verbreed”, was ook voor een aantal participanten een onbekende locatie. Participant 12: “Het zal wel een wijk of een buurt zijn bij Utrecht. Ik heb geen idee. Ik sla deze vraag over.” Participant 12 gaf aan dat wanneer ze alleen was geweest, ze het begrip even opgezocht zou hebben via Google. Participant 15 gaf aan dat ze het duidelijker had gevonden, wanneer er een kaartje van de locatie bij de stelling had gestaan: “Ik heb geen idee waar de Amelisweerd ligt en waar de A27 is en hoeveel wordt hij dan verbreed? Want ik weet niet wat voor weg het nu is. Nou ‘geen van beide’ want ik heb geen idee.”

Een aantal participanten was niet bekend met het begrip megastallen in stelling 29: “In de provincie Utrecht mogen boeren hun bedrijf uitbreiden met megastallen”. Participant 14 heeft geen idee wat er onder megastallen wordt verstaan: “Ik weet niet wat er onder megastallen verstaan wordt, of daar ook een andere manier van de dieren verzorgen bij hoort. Het ligt eraan af de dieren goed verzorgd worden of niet. Dat weet ik niet, dus ik doe ‘geen van beide.’”

De begrippen ‘opcenten’ en provinciale belastingen (stelling 8 en 19) leidden ook tot begripsproblemen. Participant 9: “Wat zijn de provinciale belastingen eigenlijk? Misschien heb ik hier niet genoeg verstand van.”

Bovendien werd de term ‘provinciale wegen’ niet door iedere participant (12, 15 en 19) begrepen. Participant 12: “Bedoelen ze daar ook verlichting mee?”

Gebrek aan nuance in formulering: ‘dwingen’ en ‘moeten’

Veel participanten misten nuance in de formulering van de stellingen. Participant 17 en 19 vonden de stellingen zwart-wit. Participant 19: “De stellingen waren zwart-wit, maar dat is altijd zo bij stellingen.”

Participant 2 vond de formulering van de stellingen erg definitief. Zo vond ze bijvoorbeeld ‘alle vormen’ te zwart-wit in stelling 4: “De provincie moet alle vormen van jacht verbieden.”

Het viel participant 9 op dat er vaak het woord ‘moeten’ werd gebruikt. Hij vond de stellingen erg dwingend geformuleerd en miste de nuance.

Participant 5, 7 en 15 vonden het woord ‘dwingen’ te zwaar geformuleerd in stelling 26: “De provincie moet gemeenten dwingen verspreid over de provincie voldoende sociale huurwoningen te bouwen.” Participant 7: “Dwingen vind ik een beetje sterk maar ik ben het er op zich wel mee eens.”

Ambigue woorden

Participant 3 en 9 vielen over het woordje ‘mag’ in stelling 21: “De provincie mag bezuinigen op cultuur.” Participant 3 vond dat de provincie mag bezuinigen omdat dit een politieke keuze is. Hij vulde daarom ‘eens’ in bij de stelling. “Dat mag wel dat is een politieke keus, dat wil niet zeggen dat ik het er altijd mee eens ben.” Wanneer de vraag anders geformuleerd zou zijn geweest had hij ‘oneens’ ingevuld. “Als er had gestaan: vind je het goed dat de provincie bezuinigt op cultuur, dan had ik nee gezegd want dat is mijn politieke overweging daarbij.”

Antwoordopties

De participanten konden gebruik maken van de antwoordopties: 'eens', 'geen van beide' en 'oneens'. Ook konden de participanten de vragen overslaan. De meeste participanten hebben niet van alle opties gebruik gemaakt, zie bijlage 4, tabel 2.

Participant 3 en 11 hebben alleen gebruik gemaakt van de opties 'eens' of 'oneens'. Participant 11 gaf aan dat hij zichzelf gedwongen heeft om bij alle stellingen een echte keuze te maken. "Geen van beide, dat vind ik altijd een beetje, daar kunnen ze niks mee. Ik probeer altijd wel een keuze te maken. Meestal zit ik ook wel aan één van de twee kanten, ook al is het maar een heel klein beetje." Participant 3 gaf aan dat hij het niet nodig vond om van de opties 'sla vraag over' of 'geen van beide' gebruik te maken. "Ik vond de stellingen zo voldoende helder dat ik voor mezelf wel kon bedenken het is zus of het is zo. Ik had het niet nodig om een escape te vinden van nou ja, ik ga een beetje in het midden zitten."

Iets meer dan de helft van de participanten heeft geen gebruik gemaakt van de functie 'sla vraag over'. Participant 1 gaf aan dat ze de knop pas bij stelling 20 heeft opgemerkt. "Ik zag op het laatst dat je een vraag ook over kon slaan, maar toen dacht ik waarom zou ik de vraag overslaan als je ook neutraal kan stemmen, want dan wordt het wel gewogen toch?" Participant 3 gaf aan dat hij de knop helemaal niet heeft gezien. De meeste participanten hebben de knop 'sla vraag over' wel gezien maar er niet bewust over nagedacht om vragen over te gaan slaan. Participant 7: "Ik heb er niet aan gedacht dat dat een optie was. Ik heb het knopje één keer gezien, maar op dat moment heb ik er niet aan gedacht om dat knopje in te drukken." Sommige participanten hebben bewust geen gebruik gemaakt van de functie 'sla vraag over'. Participant 2: "Ik denk als je iets invult, moet je alles invullen en niet overslaan want dan krijg je nog geen beeld."

Het verschil tussen een vraag overslaan en 'geen van beide' was tijdens het invullen bij de meeste participanten niet duidelijk. Participant 10: "Geen mening hebben en een vraag overslaan, dat lijkt toch een beetje op hetzelfde neer te komen." Ook participant 14 dacht dat de opties niet van elkaar verschilden: "Ik denk dat ik er gewoon niet zo goed over na heb gedacht, dat ik dacht geen van beide is het hetzelfde als overslaan." Participant 13 ging er wel vanuit dat de opties verschillende functies hadden maar hij wist niet wat het verschil precies was: "Dat zijn twee verschillende knoppen dus het zal wel een verschillend effect hebben. Maar ik weet eigenlijk niet precies wat nou het beste is." Participant 15 dacht dat ze de vragen die ze oversloeg later alsnog zou moeten beantwoorden. Ze heeft daarom 'geen van beide' ingevuld als ze iets niet wist. Participant 5 heeft 'geen van beide' gebruikt als hij niet wilde dat het antwoord mee werd genomen in het resultaat. Participant 16 realiseerde zich bij stelling 8 dat hij, wanneer hij geen kennis van het onderwerp had, beter een vraag kon overslaan.

Uitingen onbegrip

Wanneer de participanten een stelling niet begrepen brachten ze dit in de meeste gevallen onder woorden. Zo zei participant 1 bij stelling 3 (huizen op landbouwgrond) dat ze hier te weinig verstand van heeft en daarom 'geen van beide' invulde. "Ook 'geen van beide' want ik heb hier echt veel te weinig verstand van om er iets over te zeggen." Ook participant 9 gaf bij bepaalde stellingen aan dat

hij geen verstand van het onderwerp had. Over stelling 30 (belangenbehartiging EU) zei hij bijvoorbeeld: "Ik heb er eigenlijk te weinig verstand van of het zin heeft. Ik zeg 'geen van beide' ik heb hier te weinig verstand van." Participant 6 uitte zijn onbegrip door te zeggen dat hij geen mening over het onderwerp had. "Hier heb ik ook niet zo'n uitgesproken mening over." Uit het nagesprek bleek dat de participant te weinig kennis over het onderwerp had en het daarom niet begreep.

Soms werd er ook iets preciezer aangegeven wat niet begrepen werd. Participant 10 had moeite met stelling 3 (huizen op landbouwgrond) "Dat snap ik niet, waar voormalige landbouwgrond is en waarom het niet mag. Dus 'geen van beide.'" Participant 13 gaf bij stelling 8 (motorrijtuigenbelasting) aan dat hij niet weet waar de belasting nu aan wordt besteed. "Ik weet eigenlijk niet precies waar het nu aan uitgegeven wordt." Wanneer de participanten vonden dat stellingen niet duidelijk geformuleerd waren werd dit in sommige gevallen ook benoemd. Participant 12 vond stelling 8 (motorrijtuigenbelasting) niet duidelijk: "Een beetje een vage tekst."

Onbegrip werd echter niet altijd door elke participant verwoord. Soms viel er ook een stilte. Deze stiltes werden in sommige gevallen, met behulp van bepaalde cues, door de onderzoeker opgeheven en in sommige gevallen door de participant zelf. Participant 6 was na het lezen van stelling 10 (belasting omhoog met inflatie) enige tijd stil. Toen hij met behulp van een cue ('Wat denk je nu?') er aan herinnerd werd dat hij zijn gedachten moest verwoorden, begon hij pas weer met praten. Uit het nagesprek bleek dat hij moeite had met de stelling, omdat hij niet goed wist wat provinciale belasting was.

Bovendien viel het op dat participanten over stellingen waar begripsproblemen werden ervaren, langer deden dan over andere stellingen. Dit kwam doordat ze vaak allemaal voor- en tegenargumenten bij de stelling benoemden en lang twijfelden over het antwoord.

Opheffen onbegrip

Antwoordopties

Zowel de optie 'geen van beide' als 'sla vraag over' is door de participanten gebruikt wanneer ze een stelling niet begrepen. De meeste mensen vulden bij onbegrip 'geen van beide' in. Participant 15: "Eigenlijk weet ik deze niet dus ik klik op 'geen van beide.'" Ook participant 9 vulde 'geen van beide' in als hij ergens geen kennis over had. "Ik zeg 'geen van beide' ik heb hier te weinig verstand van". Andere participanten kozen ervoor om in deze situatie de vraag over te slaan. Participant 18: "De zorg is een sector waar ik heel weinig over weet en daarom ga ik de vraag overslaan."

Participant 10 en 16 hebben zowel de optie 'geen van beide' als 'sla vraag over' gebruikt wanneer ze een stelling niet begrepen. Participant 16 bedacht zich bij stelling 8 dat hij beter de vraag kon overslaan, wanneer hij over een bepaald onderwerp geen kennis had. Tot dat moment had hij in deze situaties 'geen van beide' ingevuld. Participant 10 was zich er niet bewust van dat hij bij sommige stellingen die hij niet begreep 'geen van beide' had ingevuld en andere stellingen had overgeslagen. "Voor mij klinkt het alle twee een beetje als een neutrale optie, dus waarschijnlijk heb ik het een beetje onbewust gekozen."

Participant 11 heeft tijdens het invullen van de stellingen gebruik gemaakt van Google. Bij stelling 10 (Rijenburgpolder) gaf hij aan de Rijenburgpolder niet te kennen. “Ik heb geen idee, ik ga de Rijenburgpolder even opzoeken.” Vervolgens heeft hij de Rijenburgpolder in Google ingetypt en is hij naar de Wikipedia-pagina van de Rijenburgpolder gegaan. Hij gaf aan dat het gebruik van Google hem heeft geholpen met het uiteindelijk kunnen invullen van de stelling. Participant 12 gaf in het nagesprek aan dat wanneer ze alleen was geweest, ze misschien ook een aantal locaties zoals Amelisweerd even had opgezocht via Google. Ze heeft dat nu niet gedaan omdat de onderzoeker er bij zat. Ook participant 10 zei in het nagesprek dat hij de Rijenburgpolder en ‘voormalige landbouwgrond’ wel even had willen opzoeken via Google. Ook hij heeft dat niet gedaan omdat hij geen research wilde doen waar de onderzoeker bij was.

Verkiezingsbord

De participanten hadden tijdens het invullen van de stellingen gebruik kunnen maken van het verkiezingsbord om eventueel onbegrip op te heffen. De standpunten en toelichting van de partijen zouden de stellingen hebben kunnen verhelderen. Geen van de participanten maakte echter gebruik van het verkiezingsbord.

Participant 1 en 10 geven aan dat ze wisten dat ze de standpunten van de partijen hadden kunnen zien tijdens het invullen van de stellingen. Ze kozen er allebei bewust voor om geen gebruik te maken van de mogelijkheid. Participant 10: “Ik wil niet beïnvloed worden door de toelichting. Ik ben vooral benieuwd dat als ik gewoon mijn mening geef of ik dan uit kom bij de partij waar ik op wil stemmen.”

De meeste participanten gaven tijdens het nagesprek aan dat ze het verkiezingsbord helemaal niet hebben gezien. Participant 20 dacht dat het kwam doordat hij erg gefocust was op het beantwoorden van de vragen: “Ik was heel erg gefocust op de stellingen, dus de extra hulp dingen, daar heb ik helemaal niet op gelet”. Ook participant 7 zag het verkiezingsbord helemaal niet: “Ik kijk niet zo heel veel naar de banners er om heen, dat negeer je meestal.”

Veel participanten zagen de logo’s wel, maar wisten niet dat er een link achter zat. Participant 11: “Ik heb inderdaad wel de logo’s gezien maar ik wist niet dat je er op kon klikken.”

De meeste participanten hadden ook geen gebruik willen maken van de optie om de standpunten van de partijen al tijdens het invullen te kunnen zien. Dit had vooral te maken met het feit dat ze niet beïnvloed wilden worden door de meningen van de partijen. Participant 18: “Volgens mij werkt je hoofd zo dat je meer geneigd bent het eens te zijn met de partij van jouw politieke voorkeur.”

Een enkeling had deze optie wel willen gebruiken. Participant 16: “Het was wel een handige optie geweest om wat meer te weten over de stellingen.” Participant 17 gaf aan dat ze de optie alleen zou hebben gebruikt bij stellingen die ze echt niet begreep.

Resultatenschermb

Staafdiagram met advies

Bijna alle participanten gaven aan dat ze de weergave van de resultaten met behulp van de balkjes en de percentages duidelijk vonden, zie bijlage 4, tabel 5. Participant 5: “Zo’n balkje dat is altijd wel

helder.” Alleen participant 15 had moeite met de weergave van het advies. Het was haar niet duidelijk waar de percentages voor stonden.

Vergelijklingsmogelijkheden

Negen van de negentien participanten hebben gebruik gemaakt van de vergelijklingsmogelijkheden in het resultatenscherf, zie bijlage 4, tabel 3.

Niet alle participanten hadden door dat ze in het resultatenscherf nog naar beneden konden scrollen. Participant 15 gaf aan dat ze dacht dat ze niet verder naar beneden kon scrollen, omdat direct onder de staafdiagram buttons van sociale media stonden waarmee je het resultaat kon delen. Dit vond ze verwarrend, omdat dit soort buttons meestal onderaan een pagina staan.

Sommige participanten gaven aan geen behoefte te hebben aan extra toelichting bij de stellingen. Participant 4 vertelde in het nagesprek dat ze niet geïnteresseerd was in de vergelijklingsmogelijkheden, omdat haar eigen partij bovenaan in het resultaat stond. “Nu er uitkwam wat ik had verwacht vond ik het ook wel prima eigenlijk.” Ook participant 11 voelde geen behoefte om zijn resultaat te gaan vergelijken met partijen of anderen. “Ik gebruik de stemwijzer eigenlijk alleen om te bedenken wat ik ga stemmen en niet zozeer om mijn kennis over de partijen te vergroten.”

Participant 10 heeft de vergelijklingsmogelijkheden niet kunnen vinden. Hij vond dat de functie niet duidelijk genoeg was weergegeven: “Het was handiger geweest als dit niet zo verstopt was geweest achter een knopje. Ernaast was beter geweest”. Participant 7 zag de knop ‘vergelijk met partijen’ ook niet. Hij las alleen zijn antwoorden op een aantal stellingen terug. Participant 2 dacht dat de stellingen in het resultatenscherf stonden, zodat je daar je mening nog kan aanpassen. Ze had niet door dat ze haar mening hier kon vergelijken met de partijstandpunten.

Participant 8 vond het vervelend dat ze bij het vergelijken van haar eigen mening met die van de partijen alleen de bovenste drie partijen van haar advies te zien kreeg, terwijl ze vijf partijen had meegenomen naar het resultaat. Toen ze de partijen wilde aanklikken kreeg ze een lijst met alle partijen te zien en dat vond ze verwarrend. Participant 13 had in eerste instantie niet door welke knop ‘vergelijk met partijen’ bij welke stelling hoorde. Hij wist niet of het goede knopje boven of onder de stelling stond.

Niet veel participanten maakten gebruik van de mogelijkheid om hun mening te vergelijken met anderen. Participant 1 zei in het nagesprek dat ze hier totaal niet in geïnteresseerd was. Participant 15 vond deze functie wel heel interessant. Bij vragen die ze niet had begrepen keek ze of meerdere mensen ‘geen van beide’ ingevuld hadden en dus de vraag wellicht ook niet begrepen hadden. Participant 5 en 18 drukten wel op de knop ‘vergelijk met anderen’, maar dit was omdat ze op zoek waren naar de knop ‘vergelijk met partijen’.

Weergave

Participant 10 en 19 gaven beiden aan dat ze het praktischer hadden gevonden als ze in één keer hadden kunnen zien op welke punten ze verschilden met de partijen. Ze vonden het niet handig dat ze nu alle stellingen één voor één bij langs moesten gaan. Participant 14 vond het niet handig dat de

stellingen die ze extra belangrijk vond niet bovenaan stonden. Nu moest ze deze allemaal apart opzoeken. Participant 10 miste een toelichting bij de onderwerpen van de stellingen in het resultatenschermbild. Participant 14 kon geen toelichting bij de standpunten van de partijen bij de stellingen vinden en had dit wel interessant gevonden. Participant 15 en 20 hadden het handig gevonden als er in het resultatenschermbild nog een overzicht van alle speerpunten van de partijen had gestaan.

Geen van de participanten heeft gebruik gemaakt van de toelichting van de partijen bij hun standpunten. Participant 14 gaf in het nagesprek aan dat ze deze functie niet heeft gezien in het resultatenschermbild, maar hier graag gebruik van had willen maken.

Bijna alle participanten vonden dat het resultatenschermbild niet voor verheldering van de stellingen zorgde. In sommige gevallen kwam dit doordat de participanten de toelichting niet hadden bekeken. Participant 12 zei dat het resultatenschermbild nu niet voor verheldering van de stellingen heeft gezorgd, maar dat dit wel had gekund wanneer ze had gekeken naar de partijstandpunten bij de stellingen. Bij participant 16 hebben de vergelijkingsmogelijkheden juist voor verwarring gezorgd. Het viel hem op dat hij het bijna bij elke stelling oneens was met de PvdA, terwijl die bij hem het hoogst in het advies stond. Participant 14 heeft in het resultatenschermbild niet meer naar de stellingen die ze niet begreep gekeken, omdat ze die toch niet heel belangrijk vond.

Uit de vragenlijsten is gebleken dat de meerderheid van de participanten vond dat hun inzicht in de standpunten van de politieke partijen niet was vergroot door het gebruik van StemWijzer, zie bijlage 2. Bovendien gaven bijna alle participanten na het invullen van StemWijzer aan dat ze de politieke kwesties van de provincie Utrecht in meerdere of mindere mate niet goed begrepen.

In het nagesprek is aan de participanten gevraagd of zij dachten dat ze door de stellingen van StemWijzer een beter beeld hebben gekregen van het Utrechtse politieke landschap. De antwoorden van de participanten bij deze vraag waren erg verdeeld. Sommige participanten zeiden dat ze inderdaad dachten dat ze een beter beeld van de Utrechtse politiek hebben verkregen, terwijl anderen aangaven dat ze geen beter beeld hebben verkregen. Een aantal participanten twijfelden of ze een beter begrip hebben verkregen van de Utrechtse politiek. Participant 10 wist niet of de onderwerpen van de stellingen overeen kwamen met de politieke kwesties die spelen in de provincie Utrecht: "Als deze onderwerpen kloppen met wat er speelt in de Utrechtse politiek, dan heb ik dus wel een beter beeld van wat er speelt. Het lijkt dus veel te gaan over natuur en milieu."

Conclusie

Met behulp van het hardop-werkonderzoek, het nagesprek en de vragenlijsten zijn gegevens verzameld met betrekking tot het gebruik van StemWijzer. Doel van het onderzoek was om in beeld te brengen hoe de gebruikers van StemWijzer de stellingen begrijpen en waar begripsproblemen ontstaan. Bovendien is onderzocht of de gebruikers van StemWijzer de antwoordopties bij de stellingen begrijpen. Tevens is geanalyseerd op welke manier eventueel onbegrip door de gebruikers wordt geuit en opgelost.

De begripsproblemen die gebruikers ondervinden bij de stellingen van StemWijzer kunnen ingedeeld worden in verschillende categorieën. De meeste begripsproblemen ontstaan bij stellingen met onderwerpen waarover gebruikers te weinig inhoudelijke of politieke voorkennis bezitten. Tevens zijn onbekende locaties en begrippen vaak een oorzaak van onbegrip. Daarnaast leidt de formulering van de stellingen in sommige gevallen tot begripsproblemen. Woorden met dubbelzinnige betekenissen en te algemeen of definitief geformuleerde stellingen leiden tot verwarring.

In de meeste gevallen uitten de participanten hun onbegrip door het middels de hardop-werkmethode te verwoorden. De participant gaf in de meeste situaties expliciet aan dat hij of zijn iets niet begreep of ergens geen kennis van had. In andere gevallen viel er een stilte die door de onderzoeker of door de participant zelf werd opgeheven. Soms werd het onbegrip tijdens het invullen van StemWijzer niet geuit, maar in het nagesprek wel genoemd. Bovendien viel het op dat participanten langer deden over stellingen waar begripsproblemen werden ondervonden.

In het onderzoek zijn verschillende manieren naar voren gekomen waarop gebruikers van StemWijzer onbegrip proberen op te lossen. De antwoordoptie 'geen van beide' wordt vaak gebruikt als een stelling niet wordt begrepen door de gebruiker. Ook de optie 'sla vraag over' wordt gebruikt wanneer een gebruiker de stelling niet kan beantwoorden door gebrek aan kennis. Bovendien wordt er gebruik gemaakt van Google om onbekende locaties op te zoeken.

Het verkiezingsbord dat de optie biedt om de partijstandpunten en toelichtingen per stelling te bekijken, wordt vrijwel niet opgemerkt en dus ook niet gebruikt. In de nagesprekken blijkt dat sommige participanten wel van dit hulpmiddel gebruik hadden willen maken wanneer zij hiervan op de hoogte waren geweest. Tevens wordt er geen gebruik gemaakt van de optie om in het startscherm, voor het invullen van de stellingen, naar de websites van de politieke partijen te gaan om aanvullende informatie over de politieke kwesties op te zoeken. De vergelijkingsmogelijkheden in het resultatscherm verhelderen de stellingen niet voor de gebruikers. Deze mogelijkheden kunnen daarom niet gebruikt worden om begripsproblemen op te lossen.

Uit het onderzoek is gebleken dat gebruikers van StemWijzer de antwoordopties bij de stellingen niet goed begrijpen. Het verschil tussen de opties 'geen van beide' en 'sla vraag over' is niet duidelijk. Bovendien begrijpen veel gebruikers de functie van de optie 'geen van beide' niet. Vaak wordt gedacht dat met invullen van 'geen van beide' geen mening wordt gegeven bij de stelling. Daarbij denken gebruikers dat wanneer ze 'geen van beide' invullen, de stelling niet mee wordt genomen in het resultaat.

StemWijzer streeft in de eerste plaats een educatief doel na. Geprobeerd wordt om het politieke begrip van gebruikers te verhogen door ze inzicht te verschaffen in de overeenkomsten en verschillen in de partijprogramma's. Dit doel kan alleen optimaal bereikt worden wanneer de stemhulp gebruiksvriendelijk, helder en begrijpelijk is. De stellingen spelen hierin een belangrijke rol. Wanneer de stellingen door de gebruiker niet volledig begrepen worden, zal het politieke begrip nooit optimaal toenemen.

Uit de resultaten van het onderzoek is gebleken dat het educatieve doel van StemWijzer niet optimaal bereikt kan worden. Gebruikers van StemWijzer ondervinden verschillende begripsproblemen bij het invullen van de stellingen. Uit de gegevens van de vragenlijsten en het nagesprek blijkt dat StemWijzer in veel gevallen het politieke begrip niet heeft vergroot. Het inzicht

in de standpunten van de politieke partijen is vaak niet verbeterd en bovendien worden de politieke kwesties die in Utrecht spelen na het invullen van StemWijzer (nog steeds) niet goed begrepen. In de discussie zullen op basis van de verkregen gegevens aanbevelingen worden gedaan voor verbeteringen van StemWijzer.

Discussie

Indien de hardop-werkmethode een probleemopsporende functie heeft, zoals het geval in dit onderzoek, is een steekproefgrootte van vijftien tot twintig participanten gewenst (De Jong & Schellens, 1995). Aangezien er aan dit onderzoek negentien participanten hebben meegewerkt moet dit in principe voldoende zijn. De steekproef is in termen van leeftijd, geslacht, woonplaats, politieke voorkeur en politieke interesse redelijk heterogeen. Wat betreft het opleidingsniveau is de steekproef echter wel bijna homogeen, aangezien maar twee participanten met een laag opleidingsniveau zijn meegenomen in het onderzoek.

Theoretisch gezien is de gemiddelde gebruiker van stemhulpen hoogopgeleid (Marschall & Schmidt, 2010; Van de Pol et al., 2014). Toch is het interessant om ook laagopgeleiden mee te nemen in het onderzoek, aangezien StemWijzer voor elke mogelijke gebruiker begrijpelijk dient te zijn. Tevens hadden er ook ouderen meegenomen kunnen worden in het onderzoek. De oudste participant had een leeftijd van 54 jaar. Alhoewel de gemiddelde gebruiker van StemWijzer redelijk jong is (Marschall & Schmidt, 2010; Van de Pol et al., 2014), was het wellicht interessant geweest om ook participanten boven de 60 mee te nemen in het onderzoek. Aangezien de heterogeniteit van de steekproef niet maximaal is gebleken, is voorzichtigheid geboden bij de generalisatie van de gegevens.

Bij de hardop-werkmethode is de bruikbaarheid van de data zeer afhankelijk van de persoonlijke eigenschappen van de participanten. De methode leent zich namelijk het best voor verbaal sterke participanten. Bij de selectie van de participanten is hier dan ook rekening mee gehouden. De meeste participanten in dit onderzoek waren verbaal erg sterk en verwoordden hun gedachten goed. Bijna alle participanten gaven aan geen problemen te hebben met het hardop werken. Toch waren er een aantal participanten die meer gestimuleerd moesten worden om hardop te gaan werken dan anderen. Ook tijdens het nagesprek vertelden sommige participanten meer uit zichzelf dan andere participanten. De opnametijden liepen dan ook erg uiteen. De kortste opname duurde 26 minuten en de langste een uur en zes minuten. Dit werd ook veroorzaakt door het feit dat sommige participanten erg lang uitwijdden over bepaalde politieke onderwerpen terwijl andere participanten meer 'to the point' waren.

In dit onderzoek is ervoor gekozen om tijdens het nagesprek StemWijzer niet nog een keer op de laptop door te lopen met de participant. De onderzoeker had de stellingen op papier zodat wanneer er gevraagd werd naar specifieke stellingen, deze nog eens door de onderzoeker voorgelezen konden worden. Tevens was het een mogelijkheid dat de participant zelf de stelling nog een keer doorlas. Door het nagesprek op deze manier te voeren werd de participant niet afgeleid door het computerscherm en kon er volledig gefocust worden op het gesprek. Achteraf gezien was het opnieuw tonen van het beeldscherm misschien beter geweest. De participanten hadden dan gewezen kunnen worden op elementen van StemWijzer die niet waren opgemerkt, zoals in veel gevallen het verkiezingsbord, en daar alsnog hun mening over kunnen geven.

Achteraf gezien waren de vragenlijsten die gebruikt zijn in dit onderzoek te uitgebreid. Hierdoor zijn er een aantal gegevens verzameld die niet relevant zijn voor het beantwoorden van de centrale vraag. In het nagesprek zijn tevens een aantal zaken besproken die uiteindelijk niet relevant waren voor het onderzoek. In het gesprek werden namelijk ook vragen gesteld over de schermen 'Extra belangrijk' en 'Partijen'. Deze informatie zou wellicht gebruikt kunnen worden voor een eventueel vervolgonderzoek. Het zou interessant zijn om dieper in te gaan op begripsproblemen die bij de schermen 'Extra belangrijk' en 'Partijen' door gebruikers worden ondervonden.

Aanbevelingen

Op basis van de gegevens van negentien participanten verkregen met de hardop-werkmethode, het nagesprek en de vragenlijsten, is er een compleet beeld gecreëerd van het proces dat een gebruiker doorloopt tijdens het invullen van StemWijzer. Met behulp van de hardop-werkmethode was het mogelijk om een kijkje in het hoofd van de participanten te nemen en op deze manier praktische informatie te verschaffen voor aanbevelingen voor StemWijzer. Met deze verbeteringen zullen de beoogde doelen van StemWijzer wellicht beter bereikt kunnen worden.

Begripsproblemen bij de stellingen ontstaan hoofdzakelijk doordat de gebruikers niet genoeg voorkennis hebben van de onderwerpen in de stellingen. Bij de thema's van de stellingen wordt door StemWijzer geen toelichting geboden. Uit het onderzoek blijkt echter dat de gebruiker hier wel behoefte aan heeft. De eerste suggestie is dan ook om aanvullende informatie bij de stellingen te bieden, waarin kort en bondig de politieke discussie rondom het onderwerp wordt uitgelegd. Dit kan worden verwezenlijkt in de vorm van een duidelijk zichtbare knop naast de stelling, waar de gebruiker op kan klikken om extra informatie te krijgen. Hier kan tevens informatie worden gegeven over locaties en moeilijke begrippen, aangezien deze ook voor begripsproblemen zorgen bij gebruikers.

Uit het onderzoek is gebleken dat de antwoordopties bij de stellingen voor veel begripsproblemen zorgen. Dit onbegrip kan makkelijk voorkomen worden door (wellicht alleen bij de eerste stelling) boven de antwoordopties duidelijk de betekenis en de functie van de knop te vermelden.

StemWijzer biedt de gebruiker een aantal hulpmiddelen, die het begrip van de stellingen mogelijk kunnen verbeteren. De eerste mogelijkheid is om in het startscherm via de partijlogo's naar de websites van de partijen te gaan. Deze optie wordt echter niet gebruikt en vaak niet opgemerkt. Een verbetering zou zijn om deze functie duidelijker aan te geven. Op dit moment staat er in een zeer klein lettertype: "Klik op een logo om naar de website van deze partij te gaan". Wanneer deze tekst groter zou zijn weergegeven, zal de mogelijkheid meer opvallen en waarschijnlijk ook meer worden gebruikt.

Een ander hulpmiddel dat ondersteunende informatie bij de stellingen biedt, is het verkiezingsbord. Het verkiezingsbord wordt echter niet gebruikt en vaak niet opgemerkt door gebruikers. Ook hier is het zaak om de weergave duidelijker te maken. Waarschijnlijk is de positie van het verkiezingsbord het grootste probleem. Het bord staat namelijk helemaal rechts in het scherm in een apart donkerder vak waardoor het minder opvalt dan de rest van het beeldscherm. Bovendien staat op deze plek normaal gesproken vaak reclame, waardoor de logo's voor banners worden aangezien. Het zou beter zijn om het verkiezingsbord centraler in beeld te positioneren. Een optie is om het

verkiezingsbord in een andere vorm boven de stelling te plaatsen. De tekst 'klik op het verkiezingsbord' zou een groter lettertype moeten krijgen zodat het meer opvalt.

Ook het resultatenschermbiedt geen verheldering van de stellingen voor de gebruikers. In veel gevallen komt dit omdat de vergelijkingsmogelijkheden niet gezien en/of gebruikt worden. Vaak hebben de gebruikers niet eens door dat er in het resultatenschermbijnaar beneden gescrold kan worden. Dit zou duidelijker in het scherm aangegeven moeten worden. De knop 'vergelijk met partijen' wordt ook niet door iedere gebruiker opgemerkt. Deze knop zou opvallender weergegeven kunnen worden. Bovendien wordt er helemaal geen gebruik gemaakt van de optie om de toelichting van partijen bij hun standpunten te bekijken. Waarschijnlijk zien de gebruikers deze knop niet, terwijl hier belangrijke informatie kan worden verkregen. Een aanbeveling voor StemWijzer is dan ook om deze knop duidelijker aan te geven

Literatuur

- Cedroni, L. & Garzia, D. (2010). *Voting Advice Applications in Europe: The state of the art*. Napoli: ScriptaWeb.
- Fossen, T., Anderson, J. & Tiemeijer, W. (2012). Wijzer stemmen? StemWijzer, Kieskompas en het voorgeprogrammeerde electoraat. In C. van 't Hof, J. Timmer & R. van Est (red.), *Voorgeprogrammeerd: hoe internet ons leven leidt* (pp. 163-188). Den Haag: Boom Lemma.
- Garzia, D., & Marschall, S. (2012). Voting Advice Applications under review: the state of research. *International Journal of Electronic Governance*, 5, 203-222.
- Graaf, J. de (2010). The irresistible rise of Stemwijzer. In L. Cedroni & D. Garzia (Eds.), *Voting advice applications in Europe: the state of the art*, (pp. 35-46). Napoli: Scriptaweb.
- Graaf, J. de & Scheltens, J. (2011). *Stemwijzer is geen wetenschap*. Gepresenteerd op het Politicologenetmaal, Universiteit van Amsterdam, 9-10 juni 2011. ProDemos, Den Haag.
- Holleman, B. C., Kamoen, N. & Vreese, C. de (2013). Effectief communiceren (4): stemadvieshulpen onder de loep. *Tekstblad*, 2, 26-27.
- Holleman, B. C., Kamoen, N. & Vreese, C. de (2013). Stemadvies via Internet: antwoorden, attitudes, stemintenties. *Tijdschrift voor Taalbeheersing*, 35(1), 25-46.
- Jong, M. de, Schellens P.J. (1995). Met het oog op de lezer: pretestmethoden voor schriftelijk voorlichtingsmateriaal. *Perspectieven op Taalgebruik*. Amsterdam: Thesis Publishers. 139-157.
- Kintsch, W. (1998). *Comprehension: A paradigm for cognition*. Cambridge, UK: Cambridge University Press.
- Ladner, A., & Fivaz, J. (2012). Voting Advice Applications. In N. Kersting (Ed.), *Electronic Democracy: The World of Political Science* (pp. 177-198). Leverkusen: Barbara Budrich Publisher.
- Marschall, S. & Schmidt, C. K. (2010). The impact of voting indicators: The case of the German Wahl-O-Mat. In L. Cedroni & D. Garzia (Eds.), *Voting Advice Applications in Europe: The state of the art* (pp. 65-90). Napels: Scriptaweb.
- Pol, J. van de, Holleman, B. C., Kamoen, N., Krouwel, A., & Vreese, C. de (2014). Beyond Young, Highly Educated Males: A Typology of VAA Users. *Journal of Information Technology & Politics*, 11(4), 397-411.
- Singer, M. (1990). *Psychology of language: An introduction to sentence and discourse processes*. Hillsdale, NJ: Erlbaum.

Bijlagen

Bijlage 1 | Schematisch overzicht participanten

Bijlage 2 | Afnameprotocol

Bijlage 3 | Uitwerkingen per participant

Bijlage 4 | Schematische weergave uitwerkingen per scherm

Bijlage 5 | Stellingen StemWijzer

Bijlage 6 | USB-stick met alle opnames

Bijlage 1: schematisch overzicht participanten

Tabel 1.

Schematisch overzicht participanten

Participant	Duur opname	Leeftijd	Geslacht	Woonplaats	Opleiding	Van plan te stemmen voor invullen StemWijzer	Van plan te stemmen na invullen StemWijzer	Advies	Links- (1-10)	Rechts (1-10)	Conservatief- Progressief (1-10)
1	0:49:44	19	Vrouw	Utrecht	HBO	D66	Weet ik nog niet	PvdD	6		7
2	0:30:06	54	Vrouw	Maarssen	WO	D66	PvdA	PvdA	4		6
3	0:44:07	51	Man	Maarssen	WO	D66/PvdA	PvdA	PvdA	3		7
4	0:37:33	47	Vrouw	Wilnis	WO	VVD	VVD	VVD	8		5
5	0:37:13	52	Man	Wilnis	WO	VVD	VVD	VVD	7		3
6	0:42:52	18	Man	Wilnis	Havo	Wist ik nog niet	D66	D66	7		4
7	0:35:41	49	Man	Wilnis	WO	VVD	VVD	CDA	10		5
8	0:44:02	49	Vrouw	Wilnis	MBO	VVD	Weet ik nog niet	PvdA	5		7
9	0:58:51	30	Man	Utrecht	WO	VVD	VVD	Lib.P.	8		9
10	0:26:44	37	Man	Utrecht	WO	SP	SP	PvdD	3		6
11	0:39:38	21	Man	Utrecht	WO	PvdA	PvdA	PvdA	4		7
12	0:49:12	48	Vrouw	Wilnis	MBO	CDA/D66	D66	PvdA	6		6
13	0:46:52	51	Man	Wilnis	HBO	VVD	VVD	Lib. P.	8		5
14	0:34:27	21	Vrouw	Utrecht	WO	D66	CDA	CDA	6		5
15	1:06:19	26	Vrouw	Utrecht	HBO	Wist ik nog niet	Weet ik nog niet	PvdD/ SGP	Weet ze niet		8
16	0:59:08	49	Man	Utrecht	HBO	PvdA	PvdA	PvdA	4		8
17	0:36:42	42	Vrouw	Utrecht	WO	PvdA	PvdA	PvdD	2		3
18	1:02:39	24	Man	Utrecht	WO	D66/PvdA	D66/PvdA	CDA	5		8
19	1:00:42	32	Man	Utrecht	WO	D66	D66	CDA	5		7

Bijlage 2: afnameprocedure

Deel A: Vragenlijst vooraf

1. Wat is uw leeftijd?

..... jaar

2. Wat is uw huidige woonplaats?

3. Volgt u op dit moment een opleiding?

Ja (**Ga naar vraag 4**)

Nee (**Ga naar vraag 5**)

4. Welke opleiding volgt u?

WO-doctoraal of master

WO- bachelor

HBO

MBO

Weet niet / Geen opgave

Iets anders namelijk, ...

5. Wat is uw hoogst afgeronde opleiding?

WO-doctoraal of master

HBO- bachelor

WO- bachelor

WO propedeuse

HBO propedeuse

HAVO / VWO bovenbouw

MBO

Eerste 3 jaar HAVO en VWO / MAVO / VMBO (theoretische en gemengde leerweg)

LBO / VBO / VMBO (kader- en beroepsgerichte leerweg)

Geen onderwijs / basisonderwijs

Weet niet / Geen opgave

Iets anders namelijk, ...

6. Hoe zeker weet u al op welke partij u gaat stemmen?

Ik weet al zeker op welke partij ik ga stemmen

Ik twijfel nog tussen enkele partijen

Ik weet het nog helemaal niet

Ik ga niet stemmen

7. Hoeveel interesse heeft u in de politiek?

Heel weinig interesse 0 0 0 0 0 heel veel interesse

Deel B: Vragenlijst achteraf

1. *Op welke partij was u van plan te gaan stemmen bij de Provinciale Statenverkiezingen op 18 maart voordat u gebruik had gemaakt van StemWijzer?*

☐ 50PLUS	☐ PvdA
☐ CDA	☐ PVV
☐ ChristenUnie (CU)	☐ SGP
☐ D66	☐ SP
☐ GroenLinks	☐ Vrijzinnige Partij
☐ Jezus Leeft	☐ VVD
☐ Libertarische Partij	
☐ Partij voor de Dieren (PvdD)	
☐ Provincie@inwonersbelangen	
- Weet ik nog niet

2. *Op welke partij bent u op dit moment van plan te gaan stemmen bij de Provinciale Statenverkiezingen op 18 maart?*

☐ 50PLUS	☐ PvdA
☐ CDA	☐ PVV
☐ ChristenUnie (CU)	☐ SGP
☐ D66	☐ SP
☐ GroenLinks	☐ Vrijzinnige Partij
☐ Jezus Leeft	☐ VVD
☐ Libertarische Partij	
☐ Partij voor de Dieren (PvdD)	
☐ Provincie@inwonersbelangen	
- Weet ik nog niet

3. *Waar zou u zichzelf plaatsen op een schaal van links naar rechts (als 1 links is en 10 rechts)?*
Omcirkel het juiste antwoord.

1   2   3   4   5   6   7   8   9   10

4. *Waar zou u zichzelf plaatsen op een schaal van conservatief naar progressief (als 1 conservatief is en 10 progressief)?* Omcirkel het juiste antwoord.

1   2   3   4   5   6   7   8   9   10

5. *Wat is voor u de belangrijkste reden om StemWijzer te gebruiken?*

- Uitzoeken waar ik op moet gaan stemmen.
- Meer inzicht krijgen in de standpunten van de partijen.
- Controleren of ik het echt eens ben met de partij waarop ik van plan ben te stemmen.

- Leuk om te doen of om over te praten.
- Controleren of de stemhulp klopt.

Geef aan in hoeverre u het eens bent met de volgende stellingen:

6. *Door het gebruik van StemWijzer is mijn inzicht in de standpunten van politieke partijen vergroot.*

Helemaal mee eens   helemaal niet mee eens

7. *Ik vind het leuk om over kwesties na te denken, zelfs als ze me niet persoonlijk raken.*

Helemaal mee eens   helemaal niet mee eens

8. *Ik vind dat ik de politieke kwesties die momenteel in de provincie Utrecht spelen goed begrijp.*

Helemaal mee eens   helemaal niet mee eens

9. *De politieke partijen lijken allemaal zo op elkaar dat het niet uitmaakt wat ik stem.*

Helemaal mee eens   helemaal niet mee eens

10. *Ik volg de verkiezingscampagne intensief.*

Helemaal mee eens   helemaal niet mee eens

11. *Het gebruik van StemWijzer motiveert mij om mij verder in de politiek te verdiepen.*

Helemaal mee eens   helemaal niet mee eens

12. *Ik vind het belangrijk om te stemmen voor de Provinciale Statenverkiezingen.*

Helemaal mee eens   helemaal niet mee eens

14. *Het gebruik van StemWijzer...*

- heeft mijn partijvoorkeur bepaald.
- heeft mijn partijvoorkeur bevestigd.
- heeft me aan het twijfelen gebracht over mijn partijvoorkeur.
- heeft mijn partijvoorkeur niet beïnvloed.

15. *Stemt u altijd op dezelfde partij?*

- Ja, en dit jaar weer.
- Vaak wel, maar dit jaar niet.
- Nee, ik maak elk jaar opnieuw de keuze.

Deel C: Observatieformulier

Participant nr: Datum: Leeftijd: Geslacht: Opname duur: Locatie:

Stelling	Antwoord proefpersoon	Opmerkingen onderzoeker
1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		
8		
9		
10		
11		

12		
13		
14		
15		
16		
17		
18		
19		
20		
21		
22		
23		
24		

25		
26		
27		
28		
29		
30		
<i>Belangrijk</i>		
<i>Partijen</i>		
<i>Advies</i>		

Deel D: Structuur nagesprek

Algemene vragen

1. *Hoe heeft u het invullen van StemWijzer op deze manier ervaren?*
2. *Heeft u Stemwijzer op dezelfde manier ingevuld als u zelf zou doen wanneer ik er niet bij zou zijn?*

Mogelijke begripsproblemen

3. *Wat vond u van de stellingen?*
4. *Begreep u ze? Welke wel en welke niet?*

Vragen naar:

- *Eventuele stiltes die gevallen zijn*
  - *Problemen die de participant aangaf*
  - *Problemen die door de onderzoeker opgemerkt zijn.*
  - *Overgeslagen stellingen*
  - *Stellingen waarop met 'geen van beide' werd geantwoord*
5. *Heeft u door de stellingen een beter idee van wat er speelt in de Utrechtse politiek? Waarom wel of waarom niet?*

Partijen

6. *Wist u dat u tijdens het beantwoorden van de stellingen de partijtoelichting kon bekijken? Zo ja, waarom heeft u dit niet gedaan? Zo nee, had u hier gebruik van willen maken als u dit had geweten?*

Voor de personen die de toelichting hebben bekeken:

7. *Was de partijtoelichting duidelijk en toereikend genoeg?*

Resultatenschermb

8. *Wat was uw algemene indruk van het resultatenschermb?*
9. *Wat vond u van het resultaat?*
10. *Hoe heeft u dit resultaat geïnterpreteerd?*

11. *Stond er genoeg informatie in het resultatenschermb?*

12. *Heeft het resultatenschermb voor verheldering van de stellingen gezorgd?*

Overige vragen

13. *Bent u anders tegen het stemmen aan gaan kijken door het gebruik van StemWijzer?*

14. *Voelt u zich gemotiveerder om te gaan stemmen?*

Afsluiting

15. *Heeft u nog vragen over het onderzoek of StemWijzer?*

16. *Heeft u aanbevelingen voor verbeteringen aan StemWijzer?*

17. *Wat vind u van het Standpunten Schema?*

Bijlage 3: Uitwerking per participant

Participant 1

Vrouw, 19 jaar

De gehele procedure vond plaats bij de participant thuis in een rustige kamer waar verder niemand aanwezig was.

Datum:	25-02-2015
Locatie:	Bij de persoon thuis
Duur:	0:49:44
Opleiding:	HBO
Woonplaats:	Utrecht
Politieke interesse:	Gemiddeld
Advies:	Partij voor de Dieren
<i>Van plan om te stemmen</i>	
voor het invullen van Stemwijzer:	D66
na het invullen van Stemwijzer:	Weet ik nog niet

Startscherm

De participant maakt geen gebruik van de optie om naar de websites van de partijen te gaan. Ze drukt gelijk op start en begint met het invullen van de stellingen.

Stellingen

De participant leest alle stellingen aandachtig door en maakt gebruik van de antwoordopties 'eens', 'oneens' en 'geen van beide'. Ze kiest er niet voor om een vraag over te slaan. Ook maakt ze geen gebruik van het verkiezingsbord.

Stelling 1: De participant kiest voor 'geen van beide'. "Dit is voor mij niet echt belangrijk, dus 'geen van beide'".

Stelling 3: Na het lezen van de vraag is de participant even stil en kiest vervolgens voor 'geen van beide'. "Ook 'geen van beide' want ik heb hier echt veel te weinig verstand van om er iets over te zeggen".

Stelling 6: Participant is na het lezen van de stelling even stil en kiest uiteindelijk voor 'geen van beide'. "Ik weet eigenlijk niet zo goed wat hier mee bedoeld wordt. Ik weet niet goed wat de huidige richtlijnen zijn en waarom Utrecht die dan strenger zou maken dus, 'geen van beide'".

Stelling 8: De participant geeft een reden tegen de stelling "Ik denk het niet, de wegen hier naar toe moeten ook gewoon goed zijn, veel mensen binnen Utrecht reizen ook verder naar Amsterdam en andere steden". Ze kiest vervolgens echter voor de optie 'eens'.

Stelling 10: Participant kiest hier voor 'geen van beide'. "Ik ken de Rijnlandpolder niet, ik ben hier neutraal over".

Stelling 20: Na het lezen van de stelling geeft de participant aan niet veel kennis over dit onderwerp te hebben en kiest voor 'geen van beide'. "Ik heb eigenlijk geen idee hoe het op dit moment geregeld is dus ik denk dat ik hier neutraal over moet blijven".

Stelling 22: Participant geeft aan niet veel van het onderwerp te weten en kiest voor de optie 'geen van beide'. "Hier ben ik neutraal over, hier heb ik veel te weinig verstand van".

Stelling 23: Participant geeft aan niet bekend te zijn met de situatie en kiest voor 'geen van beide'. "Ik heb hier nog nooit over gehoord dus ik kan hier denk ik niet echt iets over zeggen".

Stelling 25: Participant laat weten de locatie van Amelisweerd niet te kennen. "Geen idee waar het is of waar het om gaat, dus neutraal".

Stelling 29: Participant geeft aan weinig kennis over het onderwerp te hebben en kiest voor 'geen van beide'. "Ik denk dat ik hier te weinig van af weet om hier een uitspraak over te doen dus 'geen van beide'".

Stelling 30: Participant geeft opnieuw aan weinig kennis over de situatie te hebben en kiest voor 'geen van beide'. "Ik heb hier nog nooit iets over gehoord, dus ook 'geen van beide'".

Resultatenschermb

De Partij van de Dieren komt het meest overeen (50%) met de antwoorden van de participant. Ze is verbaasd over de uitslag. "Dit had ik niet verwacht". Vervolgens bekijkt ze de toelichting. "Ik ben benieuwd of ik kan zien hoe partijen het hebben ingevuld". "Ik ben wel benieuwd wat D66 heeft gestemd want dat heb ik de vorige keer gestemd, daarom ben ik best wel verrast dat het nu anders is". De participant voegt D66 toe aan de partijen die vergeleken worden met haar eigen mening en bekijkt een aantal stellingen. "Ik ben wel benieuwd hoe veel ik nu van ze verschil". Ze denkt dat het advies misschien anders is omdat ze vaak 'geen van beide' heeft ingevuld. "Ik heb me nog niet erg verdiept in de onderwerpen die hier in Utrecht spelen en daarom heb ik ook heel vaak op 'geen van beide' gedrukt en alle partijen zullen wel een duidelijke mening hebben".

Nagesprek

Ervaring

De participant gaf aan dat ze even aan het hardop werken moest wennen. "Het was wel heel nieuw voor me, maar ik denk dat ik het wel goed heb gedaan". Ze merkte op dat omdat ze nog niet heel lang in Utrecht woont en daarom van veel kwesties nog geen verstand had. "Het heeft me wel aan het denken gezet, dat ik me er nog iets meer in mag gaan verdiepen." Volgens de participant heeft het feit dat ze mee deed aan een onderzoek geen invloed gehad op de manier waarop ze de stemwijzer heeft ingevuld.

Beginschermb

De participant maakt geen gebruik van de optie om naar de websites van de partijen te gaan. Ze geeft aan dat ze dat ze niet gezien heeft, maar hier ook geen gebruik van gemaakt zou hebben als het haar wel opgevallen was. "Ik was nog helemaal blanco, dus ik denk ik maak gewoon de stemwijzer en dan krijg ik een beetje een beeld van welke partijen doen wat ik een beetje belangrijk vind".

Stellingen

De participant vindt het jammer dat er weinig onderwerpen in de stemwijzer aan bod komen die relevant zijn voor studenten. Ze geeft aan dat ze zich met bepaalde onderwerpen die in de stemwijzer terug komen totaal niet bezighield en hier dus ook geen mening over had. Verder vond ze de stellingen wel prima te begrijpen. "Soms ging het over onderwerpen waar ik niet van op de hoogte was, maar de moeilijkheidsgraad was niet te moeilijk".

Ze geeft aan dat ze door de stellingen op dit moment nog geen beter beeld heeft gekregen van de Utrechtse politiek omdat er nog veel begrippen waren die ze niet kende zoals Amelisweerd. Omdat ze nu wel weet welke onderwerpen er spelen kan ze daar nu wel meer informatie over op gaan zoeken. "Het heeft me wel meer aanknop punten geboden om me te gaan verdiepen in de onderwerpen".

Verschil vraag overslaan / geen van beide

De participant heeft geen gebruik gemaakt van de optie 'sla deze vraag over'. Ze geeft aan dat deze knop haar pas bij stelling 20 op is gevallen. "Ik zag op het laatst dat je een vraag ook over kon slaan, maar toen dacht ik waarom zou ik de vraag overslaan als je ook neutraal kan stemmen want dan wordt het wel gewogen toch?". De participant denkt dat als wanneer ze voor 'geen van beide' kiest de vraag wel wordt meegenomen in het resultaat en wanneer je een vraag overslaat niet. Toen ik haar vroeg waarom ze bij stellingen waarbij ze aangaf dat ze er geen kennis van had 'geen van beide' invulde en er niet voor koos om de vraag over te slaan reageerde ze als volgt: "sowieso zag ik pas bij vraag 20 dat je een vraag over kon slaan en toen dacht ik dat ik beter door kon gaan en in mijn hoofd zat dat het beter is om dan neutraal te zijn omdat het dan wordt meegerekend in het resultaat ofzo". De participant denkt dat wanneer ze de optie 'sla deze vraag over' eerder gezien zou hebben, ze hier wel gebruik van had gemaakt. "Er was best wel veel waarover ik echt totaal geen kennis had dus dan hoeft het eigenlijk ook niet meegewogen te worden".

Partijtoelichting

De participant geeft aan dat ze het 'verkiezingsbord' heeft opgemerkt maar hier bewust geen gebruik van heeft gemaakt omdat ze niet beïnvloed wilde worden tijdens het invullen. "Ik heb vorig jaar D66

gestemd (...) en ik dacht als ik ergens op ga klikken is het D66 en misschien wordt ik daar dan door beïnvloed, dat ik dan hetzelfde ga stemmen als wat zij gestemd hebben.” Ze had misschien wel extra toelichting bij de stellingen willen hebben, maar ze denkt dat het pas echt zin heeft wanneer ze zich wat meer verdiept heeft in de onderwerpen.

Resultatenschermb

Het resultaat verbaasde de participant enorm. In de top drie staan enkel partijen waar ze nog nooit op gestemd heeft. De participant vond het resultaat duidelijk weergegeven. Ze vond het interessant om te zien voor hoe veel procent ze overeen kwam met verschillende partijen. Ook het vergelijken van haar mening met andere partijen vond ze interessant. “Ik vond het wel interessant om te zien hoe de partijen die bij mij in de top drie stonden ergens over dachten, in verhouding met D66 omdat ik dat vorig jaar heb gestemd”. Het resultatenschermb heeft bij de participant niet voor verheldering van de stellingen gezorgd, maar wel voor verheldering van het advies. Ze geeft aan in het resultatenschermb niet meer naar de stellingen zelf gekeken te hebben.

Motivatie

De participant heeft door het gebruik van de stemwijzer gemerkt dat ze zich nog meer in de onderwerpen moet gaan verdiepen. Ook gaat ze zich verdiepen in de partijen die in haar top drie stonden, terwijl ze hier anders waarschijnlijk nooit op had gestemd. De participant was sowieso al gemotiveerd om te gaan stemmen. Ze vindt het belangrijk om gebruik te maken van haar stemrecht.

Aanbevelingen

Van de participant zouden er iets meer vragen mogen zijn waarin ook belangen van studenten worden meegenomen.

Door het gebruik van Stemwijzer is mijn inzicht in de politieke partijen vergroot	Mee eens
Ik vind dat ik de politieke kwesties die momenteel in de provincie Utrecht spelen goed begrijp	Niet mee eens

Participant 2

Vrouw, 54 jaar

De gehele procedure vond plaats bij de participant thuis in de woonkamer waar verder niemand aanwezig was.

Startscherm

De participant maakt geen gebruik van de optie om naar de websites van de partijen te gaan. Ze drukt gelijk op start en begint met het invullen van de stellingen.

Stellingen

De participant leest alle stellingen aandachtig door en maakt gebruik van de antwoordopties 'eens', 'oneens' en 'geen van beide'. Ze kiest er niet voor om een vraag over te slaan. Ook maakt ze geen gebruik van het verkiezingsbord.

Stelling 3: De participant geeft aan dat ze dit een lastige stelling vindt. Ze weet niet zo goed wat de voor- en tegenargumenten kunnen zijn. "Het maakt me eigenlijk niet zo heel veel uit, ik weet niet zo goed wat de voor en tegens zijn". "Dan doe ik gewoon geen van beide, dat weet ik niet, geen mening". Vervolgens klikt ze op de knop 'geen van beide'.

In het nagesprek geeft ze aan dat ze niet weet of er veel giftige stoffen in landbouwgrond zitten en of dat veel geld kost om dit schoon te maken. Ze wist niet goed wat ze bij deze stelling moest bedenken dus daarom heeft ze voor 'geen van beide' gekozen.

Stelling 11: De participant klikt meerdere keren op 'oneens' omdat de website niet reageert, daardoor slaat ze per ongeluk stelling 12 en 13 over. De participant merkt dit gelijk op en gaat uit zichzelf terug naar stelling 12.

Stelling 13: Participant geeft aan niet op de hoogte te zijn van de hoeveelheid biologische landbouw op dit moment. "Ik heb geen idee hoe veel biologische landbouw er is, maar ik vind dit wel een goede move". Vervolgens kiest ze voor eens. In het nagesprek geeft ze aan dat ze vindt dat biologische landbouw altijd gestimuleerd moet worden.

Stelling 23: "Ik weet eigenlijk niet zo goed wat dat voor effect heeft, maar een extra natuurgebied lijkt me niet verkeerd". Vervolgens kiest ze voor 'eens'.

Later in het nagesprek geeft ze aan dat ze ook 'geen van beide' in had kunnen vullen, maar dat ze wel voor natuurgebieden in de provincie Utrecht is. "ik had ook geen menig in kunnen vullen"

Stelling 30: "Daar heb ik dan weer geen verstand van, maar ik denk dat het wel goed is om de contacten te onderhouden." Vervolgens kiest ze voor oneens.

In het nagesprek geeft ze aan dat ze niet goed weet wat de functie van de belangenbehartiging is. Toch vindt ze het belangrijk om de contacten te onderhouden. "ik denk in de breedste zin des woords, dat het niet handig is om te stoppen met het lijstje naar Brussel"

Resultatenscherm

De mening van de participant komt het meest overeen met de PvdA (78%) en daarna met de Partij van de Dieren (73%). Dit resultaat verbaast haar niet. "Dat klopt wel met wat ik normaal stem, nou niet helemaal maar een groot deel". Nadat ze het advies bekeken heeft vraagt ze mij of ze door moet gaan, waarna ik aangeef dat ze door mag gaan totdat ze denkt dat alles duidelijk voor haar is. Ze maakt geen gebruik van de optie om de standpunten van de partijen met haar eigen mening te vergelijken. Waarschijnlijk heeft ze niet gezien dat dit een mogelijkheid is maar denkt ze dat je hier de antwoorden van de stellingen nog aan kan passen. "Kun je hier nog dingen veranderen?", "Nee, het is wel duidelijk".

Datum:	04-03-2015
Locatie:	Bij de persoon thuis
Duur:	0:30:06
Opleiding:	WO
Woonplaats:	Maarsssen
Politieke interesse:	Gemiddeld
Advies:	PvdA

Van plan om te stemmen

voor het invullen van Stemwijzer: D66

na het invullen van Stemwijzer: PvdA

Nagesprek

Ervaring

Het hardop werken kostte de participant niet heel veel moeite. Ze denkt dat het feit dat ze mee deed aan een onderzoek niet veel uit heeft gemaakt voor de manier waarop ze de stemwijzer heeft ingevuld.

Beginscherm

De participant geeft aan dat ze de logo's van de partijen in het beginscherm wel gezien heeft, maar niet wist dat je via deze logo's naar de websites van de partijen kon gaan. Ze zegt dat ze niet weet of ze van deze functie gebruik had gemaakt. "Als er een hele lap tekst staat ga ik het niet lezen, maar als het kort en bondig is misschien wel".

Stellingen

De participant geeft aan dat ze van een aantal onderwerpen in de stellingen helemaal niets af wist. "Ik had het gevoel dat een aantal stellingen heel erg over onderwerpen ging waar ik niet zo veel mee te maken heb zoals de megastallen en nog een paar van dat soort dingen". Ze vindt de stellingen erg specifiek en soms wat definitief geformuleerd. Als voorbeeld noemt ze stelling 4. Ze geeft aan dat ze "alle vormen" erg zwart-wit vindt. "Ganzen bijvoorbeeld, daar zou wel jacht op kunnen zijn om overschot te minderen maar andere vormen van jacht zou je misschien wel niet willen toelaten." Ze denkt dat ze door het invullen van de stellingen een beter beeld heeft gekregen van wat er speelt in de Utrechtse politiek. "Ja denk het wel, dat zijn wel dingen waar ik nooit bij nagedacht had".

Vraag overslaan / geen van beide

De participant geeft aan dat ze bewust geen vragen over heeft geslagen. Ze denkt dat haar advies vertekend zou zijn als ze vragen zou hebben overgeslagen. Ze geeft aan dat ze ook wanneer ze over een bepaald onderwerp niet zo veel kennis had, ze de stelling wel heeft beantwoord. Wanneer de participant over een bepaalde stelling niet echt een mening kon vormen omdat ze er bijvoorbeeld niet genoeg van af wist heeft ze voor 'geen van beide' gekozen "Dingen die je niet weet kun je overslaan, maar dat is toch een stukje van de politiek dus daar moet je maar een mening over vormen denk ik dan".

Partijtoelichting

De participant wist niet dat ze tijdens het invullen van de stellingen gebruik kon maken van de partijtoelichting. "Ik had het wel gezien, maar ik had er gewoon niet bij nagedacht dat je daar op kon klikken". Ze denkt dat ze er misschien wel op geklikt had als ze de stemwijzer alleen had ingevuld, omdat ze dan misschien iets meer de tijd had genomen om er naar te kijken.

Resultatenschermb

De participant vond het advies heel duidelijk weergegeven. Ze geeft aan dat het advies wel overeenkomt met hoe ze normaal gesproken stemt. De participant mistte wel enkele toelichting maar vraagt zich ook af of ze hier wel goed genoeg naar gezocht heeft. "Ik had wel willen weten welke vragen maakten dat je op welke partijen uitkomt". Het resultatenschermb heeft voor haar niet voor verheldering van de stellingen gezorgd, omdat ze niet heeft gezien wat de mening van de partijen over de stellingen is.

Motivatie

De participant voelt zich door het invullen van de stemwijzer gemotiveerder om te gaan stemmen. "Ik ben wel iets gemotiveerder, het maakt wel dat je beter weet wat er speelt".

Aanbevelingen

De participant vindt dat de toelichting bij het advies duidelijker kan zijn. "Ze kunnen wel wat duidelijker uitleggen dat er ook een soort verklaring is voor wat er uit de stemwijzer komt". De stellingen vindt ze wat zwart-wit. "De stellingen hoeven niet zo zwart-wit, maar aan de andere kant, je moet ze wel heel strak stellen anders kun je nooit duidelijk voor of tegen zijn".

Standpunten Schema

De participant zou het standpunten schema een aanvulling vinden op de stemwijzer. "Ik vind het altijd wel handig dat je een overzicht hebt van wat iedere partij over elk onderwerp zegt". Ze zou het wel een idee vinden om een linkje van kiesjouwutrecht.nl in de stemwijzer te zetten. Ook zou ze het

standpunten schema eerder doorlezen dan de partijprogramma's omdat ze het schema kort en bondig vindt.

Door het gebruik van Stemwijzer is mijn inzicht in de politieke partijen vergroot	Mee eens
Ik vind dat ik de politieke kwesties die momenteel in de provincie Utrecht spelen goed begrijp	Niet mee eens

Participant 3

Man, 51 jaar

De gehele procedure vond plaats bij de participant thuis in de woonkamer. Aan het eind van het nagesprek komt de dochter van de participant even binnenlopen, maar verder zijn er geen anderen aanwezig.

Datum:	04-03-2015
Locatie:	Bij de persoon thuis
Duur:	0:44:07
Opleiding:	WO
Woonplaats:	Maarssen
Politieke interesse:	Heel veel
Advies:	PvdA
<i>Van plan om te stemmen</i>	
voor het invullen van Stemwijzer:	D66 / PvdA
na het invullen van Stemwijzer:	PvdA

Startscherm

De participant maakt geen gebruik van de optie om naar de websites van de partijen te gaan. Hij drukt gelijk op start en begint met het invullen van de stellingen.

Stellingen

De participant maakt alleen gebruik van de antwoordopties 'eens' en 'oneens' en niet van 'geen van beide'. Ook slaat hij geen vraag over. Hij maakt geen gebruik van het 'verkiezingsbord'.

Stelling 13: De participant sloeg deze stelling over, omdat hij per ongeluk op 'eens' drukt. Hij merkt dit op "Oh, ik sloeg er denk ik net één over", maar hij gaat niet terug om het te veranderen. Uit het nagesprek blijkt dat hij anders ook voor 'eens' was gegaan en het zijn resultaat dus niet heeft beïnvloed.

Stelling 10: Nadat de participant de stelling heeft gelezen is hij even stil en schudt hij met zijn hoofd. Hij twijfelt over de stelling. Uiteindelijk kiest hij voor 'eens'.

Uit het nagesprek blijkt dat hij terug dacht aan stelling 3 (huizen op landbouwgrond), waarmee hij het oneens was. "Dat lijkt inconsequent maar aan de andere kant vind ik het beter om op één plek toe te staan dat je daar bouwt dan dat je in het algemeen zegt dat op landbouwgrond in het algemeen woningen mogen gebouwd".

Stelling 27: Nadat de participant de stelling heeft gelezen is hij even stil. Hij geeft aan het een lastige afweging te vinden. Uiteindelijk vult hij 'oneens' in. Uit het nagesprek blijkt dat hij deze stelling te absoluut vindt. "Ik vond deze stelling te absoluut omdat het dan ten koste van de natuur zou moeten gaan. Daar ben ik het niet mee eens".

Stelling 21: De participant leest de stelling en kiest voor 'eens'. "Dat mag wel dat is een politieke keus, dat wil niet zeggen dat ik het er altijd mee eens ben".

Uit het nagesprek blijkt dat de participant het niet eens is met het bezuinigen op cultuur. "Als er had gestaan vind je het goed dat de provincie bezuinigt op cultuur, dan had ik nee gezegd want dat is mijn politieke overweging daarbij".

Resultatenscherm

In het resultaat staat de PvdA boven aan (66%). De participant is niet erg verbaasd met de uitkomst. "Het zit wel in de lijn met wat ik in het verleden ook gestemd heb". Alleen GroenLinks en de SP verbazen hem een klein beetje. Het valt de participant op dat de bovenste partijen dicht bij elkaar zitten. Hij stelt vast dat er kennelijk veel overlap is tussen de programma's van PvdA, SP en GroenLinks. De participant maakt geen gebruik van de mogelijkheid om zijn eigen mening te vergelijken met de meningen van de partijen.

Nagesprek

Ervaring

De participant geeft aan dat hij denkt dat het hardop werken helpt bij het invullen van de stellingen. "Ik merkte dat je sneller structureert, dat je als het ware met jezelf in gesprek gaat om af te wegen wat je wel en niet vindt van iets en dat je jezelf ook corrigeert". Hij denkt dat het feit dat hij mee

deed met een onderzoek geen invloed heeft gehad op de manier waarop hij de stemwijzer heeft ingevuld.

Startscherm

De participant geeft aan dat hij niet heeft gezien dat er een mogelijkheid was om via de logo's naar de websites van de partijen te gaan. Hij zegt dat hij hier niet op gelet heeft en meteen op start heeft gedrukt. Als de participant het wel had gezien, had hij er ook geen gebruik van willen maken. "Ik heb voor mezelf al een redelijk beeld van wat alle partijen uitstralen en ik wilde eerst voor mezelf bepalen hoe ik tegen de stellingen aan keek, zonder dat ik weet hoe de verschillende partijen daar over denken".

Stellingen

De participant beoordeelt de stellingen als helder en begrijpelijk. "Ik had bij elke stelling het gevoel dat ik door had waar ze op doelde". De formulering van de stellingen vond hij prima. "Er zaten geen moeilijke begrippen in en ze waren grammaticaal ook eenduidig opgeschreven". De participant vond het goed dat de meeste stellingen maar op één manier uit te leggen waren. Het viel hem dat het onderwerp jacht van stelling 4 terug kwam in stelling 17 over ganzen. Dit vond hij lastig omdat hij voor het verbieden van jacht op wilde dieren is maar weet dat de ganzen echt een plaag kunnen zijn. Hij heeft er uiteindelijk voor gekozen om consequent te zijn en dus ook tegen het doden van ganzen te stemmen, maar vond dit een lastig dilemma. Ook stelling 28 vond hij lastig te beantwoorden omdat hij eerst na moest denken over wat naar zijn mening de rol van de provincie zou moeten zijn in deze situatie. Hij geeft aan dat hij bij elke stelling rekening heeft gehouden met wat in zijn visie taken van de provincie, de gemeente en de overheid zijn. Hij denkt dat wanneer mensen hier niet aan denken sommige stellingen anders geïnterpreteerd kunnen worden. "Als je die kennis niet wilt benutten of je vindt het niet belangrijk wanneer je zo'n stelling invult, ja dan interpreteer je hem misschien iets anders". De participant geeft aan dat hij vanwege zijn werk al veel kennis had van wat er speelt in de Utrechtse politiek. Toch hebben de stellingen hem nog een iets beter beeld gegeven. "Voor mij kwamen herkenbaar de onderwerpen waar een provincie mee te maken heeft goed naar voren".

Vraag overslaan / geen mening

De participant heeft niet opgemerkt dat hij een vraag kon overslaan. Hij heeft hier ook niet naar gezocht maar consequent alles ingevuld. Ook geeft hij aan dat wanneer hij een stelling echt niet begrepen zou hebben, hij niet voor 'sla vraag over' had gekozen maar dan voor 'geen van beide' gegaan zou zijn. Omdat hij alle stellingen goed begreep was het echter ook niet nodig om de functie 'geen van beide' te gebruiken. "Ik vond de stellingen zo voldoende helder dat ik voor mezelf wel kon bedenken het is zus of het is zo. Ik had het niet nodig om een escape te vinden van nouja, ik ga een beetje in het midden zitten. Uiteindelijk hebben de partijen ook een duidelijk standpunt bij de stellingen".

Partijtoelichting

De participant heeft het verkiezingsbord niet opgemerkt. "Heb ik niet op gelet, ik was redelijk gefocust op de stellingen". Als hij het wel gezien had zou hij hier ook geen gebruik van hebben gemaakt tijdens het beantwoorden van de stellingen, aangezien hij zijn mening niet wilde laten beïnvloeden. Deze informatie had hij wel interessant gevonden wanneer hij een verrassende uitslag zou hebben gekregen, hetgeen nu niet het geval was. "Dan had ik het achteraf wel leuk gevonden om te kunnen zien welke partijen vinden wat precies".

Resultatenscherm

Het verbaasde de participant dat een grote groep partijen qua percentages erg dicht bij elkaar zaten. "Dit heeft waarschijnlijk meer met de standpunten van de partijen te maken dan met hoe ik het heb ingevuld". Verder geeft hij aan dat hij de weergave van de resultaten prima vond. Hij heeft het resultaat geïnterpreteerd als een bevestiging van zijn politieke voorkeur. De participant geeft aan dat hij niet heeft gezocht naar toelichting bij het advies. "Achteraf had ik misschien nog wel even kunnen kijken wat mijn score is geweest en te onderzoeken bij welke stelling zit nou het verschil tussen mijn standpunt en dat van bijvoorbeeld de PvdA". Hij geeft aan dat hij dit misschien wel had gedaan als hij de StemWijzer rustig voor zichzelf had bekijken. Aangezien hij geen gebruik heeft gemaakt van de

analyse mogelijkheden heeft het resultatenschermb heeft niet voor extra verheldering van de stellingen gezorgd.

Motivatie

De participant was sowieso van plan om te gaan stemmen en daar heeft de stemwijzer verder geen invloed gehad. Hij is door de stemwijzer wel bewuster geworden van de overeenkomsten en verschillen in standpunten tussen partijen over bepaalde onderwerpen.

Aanbevelingen

De participant vraagt zich af in hoeverre de stellingen die door de stemwijzer gekozen zijn aansluiten bij wat de partijen belangrijk vinden. Hij is van mening dat alle verschillende partijen op een bepaalde manier vertegenwoordigd moeten worden. “Het zwaarste speerpunt van een partij zou op één of andere manier wel meegenomen moeten kunnen worden”. “Anders denk ik dat iemand die een partij als “Jezus Leeft” aanhangt op het verkeerde been gezet wordt”.

Standpunten Schema

De participant vindt het standpunten schema erg informatief en een aanvulling op de stemwijzer. “Hier werkt het precies andersom, ze hebben een bepaald onderwerp en ze blijven in de formulering zo dicht mogelijk bij wat de partijen hier zelf van vinden en dat is het verschil met de stemwijzer”. De participant zou het schema gebruiken als hij zou twijfelen tussen bepaalde partijen of wanneer hij zijn stemvoorkeur zou laten bepalen door één bepaald onderwerp.

Door het gebruik van Stemwijzer is mijn inzicht in de politieke partijen vergroot	Helemaal mee eens
Ik vind dat ik de politieke kwesties die momenteel in de provincie Utrecht spelen goed begrijp	Mee eens

Participant 4

Vrouw, 47 jaar

De gehele procedure vond plaats bij de participant thuis in de studeerkamer waar verder niemand aanwezig was.

Startscherm

De participant drukt zonder iets te zeggen meteen op 'start' en begint met het invullen van de stellingen. Ze maakt geen gebruik van de optie om via de logo's naar de websites van de partijen te gaan.

Stellingen

De participant maakt gebruik van de antwoordopties 'eens' en 'oneens' en 'geen van beide'. Ze slaat geen enkele vraag over en maakt geen gebruik van het 'verkiezingsbord'.

Stelling 9: De participant vraagt zich af of gemeentes dit niet zelf kunnen. Vervolgens kiest ze voor de optie 'geen van beide'. "Maakt me niet zo veel uit dat moeten ze zelf maar uitzoeken 'geen van beide'".

In het nagesprek blijkt dat de participant twijfelde of dit een taak van de provincie is. "Daar is wel iets over afgesproken.. of het wel of niet een taak van de provincie is en aan zo'n afspraak moeten ze zich gewoon houden". "Ik ken die afspraak niet, dus daarom heb ik 'geen van beide' ingevuld".

Stelling 11: Na het lezen van de stelling twijfelt de participant. "Tja .. tja, nou, ik heb hier geen mening over". Uiteindelijk vult ze 'geen van beide' in.

Stelling 10: De participant laat merken dat ze niet bekend is met de Rijnenburgpolder. "Nou ik ken die polder niet dus dat lijkt me een goed idee" Vervolgens kiest ze voor 'eens'.

Stelling 16: "Is dit een taak van de provincie, nou voordeel van de twijfel 'eens'".

Uit het nagesprek blijkt dat het feit dat de participant vindt dat kleine ziekenhuis beter functioneren uiteindelijk voor de doorslag heeft gezorgd.

Stelling 22: De participant gaat eerst met haar muis naar de knop 'geen van beide' maar drukt vervolgens toch op 'oneens'. "Hmm.. Nou we zijn toch wel voor de landbouw he 'oneens'".

In het nagesprek blijkt dat de participant mede door haar achtergrond niet in kan stemmen met de stelling. "Als het ten koste van landbouwgrond gaat, kan ik het als boerendochter toch niet goedkeuren". "Ik zie het belang wel maar ten koste van landbouwgrond gaat me net even te ver".

Stelling 23: "Ik weet niet of er huizen zijn daar". "Ik weet het niet, nou dan doe ik maar geen van beide".

In het nagesprek geeft de participant aan dat ze niet weet of er al huizen staan in deze gebieden. "Als er al huizen staan dan moet je de dijk verhogen, maar als er geen huizen staan dan moet je er natuur van maken en geen huizen bouwen".

Stelling 27: De participant geeft aan dat er per situatie gekeken moet worden of er uitgebreid kan worden of niet, daarom kiest ze voor 'geen van beide'. "Dat is natuurlijk echt wel maatwerk, dus ik doe even 'geen van beide'".

Resultatenscherm

De mening van de participant komt het meest overeen met de VVD en de Vrijzinnige Partij (73%). "Oh, nou dat is heel mooi ik kom uit op de VVD." De participant is blij met het feit dat de VVD bovenaan staat in haar resultaat. "Ik heb ook nog de Vrijzinnige Partij daar heb ik nog nooit van gehoord". Ze bekijkt de bovenste en onderste partijen en is tevreden met het resultaat. Ze vraagt aan mij of ze de resultaten ergens moet opslaan, waarop ik haar vertel dat dat niet nodig is.

Datum:	04-03-2015
Locatie:	Bij de persoon thuis
Duur:	0:37:33
Opleiding:	WO
Woonplaats:	Wilnis
Politieke interesse:	Veel
Advies:	VVD

Van plan om te stemmen

voor het invullen van Stemwijzer: VVD

na het invullen van Stemwijzer: VVD

Vervolgens geeft ze aan dat ze klaar is, zonder gebruik te hebben gemaakt van de analyse mogelijkheden. Deze heeft ze wel gezien toen ze naar beneden heeft gescrold.

Nagesprek

Ervaring

De participant vond het hardop werken prima gaan maar ze moest in het begin wel even wennen. "Ja dat is even wennen, dat is natuurlijk een beetje raar om te doen". Ze denkt dat ze de stemwijzer op dezelfde manier heeft ingevuld dan wanneer ik er niet bij zou zijn.

Vraag overslaan / geen van beide

De participant heeft er bewust voor gekozen om geen vragen over te slaan. Als de participant ergens geen mening over had heeft ze er voor gekozen om voor de optie 'geen van beide' te gaan. "Als ik iets niet wist ben ik eigenlijk altijd voor 'geen van beide' gegaan, want dit vind ik ook een goede optie".

Startscherf

De participant heeft de logo's wel gezien, maar niet bedacht om er op te drukken. Ze geeft aan dat ze ook geen gebruik had willen maken van deze functie.

Stellingen

De stellingen waren volgens de participant erg duidelijk. "Ze waren erg duidelijk van dat je echt wel op basis van je mening kon bedenken wat je zou moeten antwoorden". Alleen stelling 14 (fietspaden) vond ze niet helder. "Daar moest je eigenlijk kiezen, moet de provincie geld uitgeven aan fietspaden of aan autowegen en dat vind ik allebei belangrijk". "De stelling was niet verkeerd maar dat was meer dat ik voor mezelf dacht van wat moet ik nou doen?" Deze stelling vond ze lastig te beantwoorden aangezien ze in het weekend wil fietsen en doordeweeks auto wil rijden. De onderwerpen van de stellingen vond ze erg herkenbaar. "Ik vond de vragen erg toepasbaar op waar het over gaat bij deze verkiezingen". De stellingen hebben bij de participant voor een beter beeld gezorgd van de Utrechtse politiek. "Ik vond er wel een aantal bijzitten dat ik dacht, oh ja daar zijn ze natuurlijk wel mee bezig om daar over na te denken, zoals die polders".

Partijtoelichting

De participant heeft het verkiezingsbord niet opgemerkt. De reden dat ze het niet gezien heeft kan volgens haar zijn dat ze erg gefocust was op het beantwoorden van de stellingen. Ook weet ze niet of ze van deze functie gebruik had gemaakt als ze het wel gezien had. "Ik wist al waar ik op wilde stemmen en dan laat je je daar nog meer door beïnvloeden. .

Resultatenscherf

Het viel de participant op dat er veel partijen meedoen met de verkiezingen die ze niet kent. Ze vond de resultaten duidelijk weergegeven met de percentages en de balkjes. Het resultaat sloot aan bij haar verwachtingen. De participant heeft het resultaat geïnterpreteerd als een bevestiging van haar stemvoorkeur. Ze geeft aan dat ze haar standpunt ook niet had gewijzigd als er een ander resultaat uit was gekomen. "Ook al was er bijvoorbeeld D66 uitgekomen, wat ik ook een prima partij vind, dan nog had ik mijn standpunt niet gewijzigd omdat ik gewoon altijd VVD stem". De participant heeft de optie om haar eigen mening te vergelijken met partijen en anderen wel opgemerkt, maar bewust niet bekeken. "Zoveel interesseert me dat dan ook weer niet." Dit komt volgens haar ook omdat de partij waarop ze altijd stemt boven aan stond. Als er een hele andere partij had gestaan had ze wel even bekeken hoe dat was gekomen. "Nu er uitkwam wat ik had verwacht vond ik het ook wel prima eigenlijk". Het resultatenscherf had volgens de participant wel voor verheldering van de stellingen kunnen zorgen, maar omdat ze de toelichting niet heeft bekeken was dit bij haar niet het geval.

Motivatie

De participant is niet anders tegen het stemmen aan gaan kijken door het gebruik van de StemWijzer. Ze geeft aan dat ze altijd gemotiveerd is om te stemmen en dit ook altijd doet.

Aanbevelingen

De participant vindt dat de stemwijzer nu beter is dan een stemhulp die ze een paar jaar geleden gebruikt heeft. “Ik heb het idee dat de stellingen nu goed en helder zijn en dat er ook uitkomt wat er uit zou moeten komen.” Ze vindt de stemwijzer erg goed en heeft er verder geen aanmerkingen op Standpunten Schema

De participant geeft aan dat ze de onderwerpen die in het schema staan belangrijk vindt. Ze is erg verbaasd dat D66 tegen het verbreden van de A27 is. De participant zou dit schema gebruiken om haar mening te vergelijken met de standpunten van D66 omdat ze hier naast de VVD ook affiniteit mee heeft. Ze vindt onderwerpen interessant. “Dit zijn wel echt belangrijke onderwerpen, die hebben ze wel goed gekozen denk ik”. Het schema zou volgens haar erg handig zijn wanneer ze tussen meerdere partijen twijfelt. Wel hadden er van haar nog wel meer onderwerpen op mogen staan.

Door het gebruik van Stemwijzer is mijn inzicht in de politieke partijen vergroot	Mee eens
Ik vind dat ik de politieke kwesties die momenteel in de provincie Utrecht spelen goed begrijp	Niet mee eens en niet mee oneens

Participant 5

Man, 52 jaar

De gehele procedure vond plaats bij de participant thuis in de studeerkamer waar verder niemand aanwezig was.

Startscherm

De participant maakt geen gebruik van de optie om via de logo's naar de websites van de partijen te gaan en drukt gelijk op 'start'.

Datum:	04-03-2015
Locatie:	Bij de persoon thuis
Duur:	0:37:13
Opleiding:	WO
Woonplaats:	Wilnis
Politieke interesse:	Veel
Advies:	VVD

Van plan om te stemmen

voor het invullen van Stemwijzer: VVD

na het invullen van Stemwijzer: VVD

Stellingen

De participant maakt gebruik van de antwoordopties 'eens' en 'oneens' en 'geen van beide'. Hij slaat geen enkele vraag over en maakt geen gebruik van het 'verkiezingsbord'.

Stelling 3: Redeneert eigenlijk tegen "Dat is een beetje een twijfelgevalletje, wellicht moet dat natuur worden. Volgens mij is dat ook beter we hebben huizen zat". Vervolgens kiest de participant voor de optie 'geen van beide'. Uit het nagesprek blijkt dat de participant vindt dat er meerdere kanten aan het probleem zitten. Volgens hem moet het per locatie bekeken worden. "Als je het wel allemaal toe staat dan hou je geen Groene Hart meer over maar, er zijn wel plekken waar het misschien wel kan of nuttig zou zijn". Daarom heeft hij uiteindelijk voor 'geen van beide' gekozen.

Stelling 10: De participant geeft niet bekend te zijn met de Rijnenburgpolder. "Die ken ik niet die polder maar er zijn woningen zat". Vervolgens vult hij 'oneens' in.

Stelling 19: "Als ik het oneens ben dan mogen ze nog hoger?". "Nou dan ben ik het eens" en hij drukt op de knop 'eens'.

Stelling 20: "Ja, want dat hebben ze net ook al gezegd". Uit het nagesprek blijkt dat hij deze stelling overeen vindt komen met stelling 16 (ziekenhuizen). Hij wilde consequent zijn en is het dus eens met het feit dat gezondheidszorg overgelaten moet worden aan gemeenten en het Rijk

Stelling 26: "Moet de gemeente? Nee eigen bevoegdheid van de gemeente". Vervolgens kiest hij voor 'oneens'. Uit het nagesprek blijft dat de participant het woord dwingen erg zwaar vond.

"Dwingen, dat woordje valt wel op. Dan vind ik dat de provincie een te grote broek aan trekt". "Die rol heeft de provincie niet en hoort de provincie niet te hebben".

Stelling 28: De participant lijkt het in eerste instantie eens te zijn met de stelling. "Als ze dan toch ergens geld aan uitgeven". Maar vervolgens vult hij 'oneens' in. Uit het nagesprek blijkt dat hij wel voor investeren in duurzame energie is maar dat hij niet denkt dat dit een taak voor de provincie is.

Resultatenscherm

De participant moet lachen. "Provinciale inwonersbelangen? Gelijk met VVD?". De VVD en Provincie@inwoners belangen staan bovenaan in het resultaat (63%). "De provinciale inwonersbelangen ken ik helemaal niet". Hij ziet dat hij zijn mening kan vergelijken. "Vergelijk u mening.. hmm, het zal wel". Hij vraagt aan mij of het belangrijk is dat hij dit ook nog doorneemt. Ik zeg dat hij dit mag doen als hij hier behoefte aan heeft. Vervolgens bekijkt hij twee stellingen. Hij geeft aan dat het wel aardig overeen komt met verwachting over wat er uit de stemwijzer zou komen. "Die inwonersbelangen dat is kennelijk een rechtse partij qua ideeën". De participant geeft aan dat hij klaar is. "Nou ik vind het genoeg, mijn interesse is nu weg".

Nagesprek

Ervaring

De participant geeft aan dat het hardop werken niet uitmaakte voor de manier waarop hij de stemwijzer heeft ingevuld. Naar zijn mening ging het hardop werken redelijk goed. "Het was wel vrij duidelijk". Hij denkt dat hij de stemwijzer op dezelfde manier heeft ingevuld dan wanneer ik er niet bij was geweest. "Ik zou het niet anders invullen als jij dit onderzoek niet zou doen".

Startscherf

De participant wist niet dat je via de logo's naar de sites van de partijen kon gaan. "Nee ik zag wel een veldje maar ik dacht ik moet die stemwijzer invullen". De participant geeft aan dat hij alleen misschien van de optie gebruik had willen maken wanneer hij er de hele avond voor had uitgetrokken. "Er waren wat vragen bij over die Lek, ja dat zegt me niet zo veel". "Dus wellicht had dat er op gestaan, maar ja dat vind ik niet zo belangrijk".

Stellingen

De participant geeft aan de stellingen duidelijk te vinden en goed te begrijpen. "Wel duidelijk, dat je niet hebt van nou wat moet ik nou antwoorden". "Ik kan me niet één herinneren waarvan ik dacht die snap ik helemaal niet." Qua onderwerpen viel het de participant op dat de stellingen veel over milieu gingen en weinig over financiën. Hij geeft aan dat een aantal locaties voor hem onbekend waren zoals de Lekdijk en de Grebbedijk. Ook de Rijnburgpolder zegt hem niet zo veel. "Er was nog zo'n vraag over een woonwijk ergens, of daar wel of niet ruimte voor moet gegeven". Hij denkt dat deze begrippen wellicht op de sites van de partijen staan. "Ik weet niet waar die woonwijk ligt, maar dat zijn misschien wel dingen die sites terug te vinden zijn".

De participant denkt dat hij niet helemaal een beter beeld heeft gekregen van wat er speelt in de Utrechtse politiek. "Ik heb wel een beeld, maar of dat echt de kern dingen zijn in de Utrechtse politiek dat weet ik niet".

Vraag overslaan / geen van beide

De participant geeft aan dat hij wel gezien heeft dat hij een vraag over kon slaan. "Als ik echt zou twijfelen of dat ik de stelling niet zou willen invullen of niet zou weten, dan zou ik het misschien wel hebben overwogen, maar dat was nu niet het geval". De participant heeft voor geen van beide gekozen als hij wilde dat de stelling niet zou worden meegewogen in het resultaat. "Omdat ik die vraag dan niet wil laten meetellen voor het uiteindelijke resultaat." "Ik had net een stelling waar ik aan beide kanten voors en tegens had en toen dacht ik laat ik maar gewoon het midden invullen".

Verkiezingsbord

De participant heeft het verkiezingsbord helemaal niet opgemerkt. Hij had hier ook geen gebruik van willen maken. "Nou eigenlijk niet want, ik denk van goh, ik ga het gewoon invullen 'into the blind', want dan wordt je beïnvloed, dan kijk je naar je eigen partij en dan komt het er niet meer zuiver uit". Hij wilde eerst toetsen wat hij zelf vindt en dan kijken of het overeen komt zijn partij.

Resultatenscherf

De weergave van de resultaten waren helder volgens de participant. "Zo'n balkje dat is altijd wel helder". Het resultaat was conform de verwachtingen van de participant. Het viel hem op dat De provinciale belangen partij kende hij nog helemaal niet. De participant heeft het resultaat geïnterpreteerd als een bevestiging van zijn beeld. Hij vond het handig dat hij zijn mening kon vergelijken met die van de partijen. "Dan kun je even checken van hoe zit dat". De participant denkt dat hij misschien wat langer naar de toelichting had gekeken als hij een onverwachts resultaat had gehad. "De toelichting is denk ik met name interessant als er een uitslag uitkomt waarvan je denkt daar sta ik echt niet achter, want dan kan je heel goed kijken hoe dat komt". Het resultatenscherf heeft niet voor een verheldering van de stellingen gezorgd bij de participant "Nee die waren al helder genoeg".

Motivatie

De participant is door het gebruik van de stemwijzer niet anders tegen het stemmen aan gaan kijken. Hij voelt zich ook niet gemotiveerder om te gaan stemmen. "In dit specifieke geval voor de provinciale statenverkiezingen ben ik nooit zo heel gemotiveerd. Ik vind ook dat er eigenlijk op een gegeven moment iets anders verzonnen moet worden voor deze verkiezingen, want het staat veel te ver van de burgers af."

Aanbevelingen

De participant vond dat er veel stellingen over milieu, dieren en natuur gingen. “Ik miste wat vragen over financiële zaken, dingen die voor het bedrijfsleven interessant zouden kunnen zijn. Daar zag ik weinig van terug.

Standpunten Schema

“Hier staan in ieder geval duidelijk alle thema’s waar ze zich kennelijk mee bezig houden op”. Hij zou het eventueel zelf willen gebruiken maar geeft wel aan dat hij het erg veel informatie vindt op één sheet. “Het is niet zo heel toegankelijk”. Hij vindt het wel een aanvulling op de StemWijzer omdat de thema’s er kort op staan. De participant denkt dat niet iedereen gebruik zou maken van het schema. “Ik denk dat het voor een beperkte doelgroep is. Voor mensen die bereid zijn hierover iets te lezen en dat zijn steeds minder mensen”.

Door het gebruik van Stemwijzer is mijn inzicht in de politieke partijen vergroot	Niet mee eens en niet mee oneens
Ik vind dat ik de politieke kwesties die momenteel in de provincie Utrecht spelen goed begrijp	Niet mee eens

Participant 6

Man, 18 jaar

De gehele procedure vond plaats bij de participant thuis in de studeerkamer waar verder niemand aanwezig was.

Startscherm

De participant maakt geen gebruik van de optie om via de logo's naar de websites van de partijen te gaan en drukt gelijk op 'start'.

Datum:	04-03-2015
Locatie:	Bij de persoon thuis
Duur:	0:42:52
Opleiding:	Havo
Woonplaats:	Wilnis
Politieke interesse:	Weinig
Advies:	D66

Van plan om te stemmen
voor het invullen van Stemwijzer: Wist ik nog niet
na het invullen van Stemwijzer: D66

Stellingen

De participant maakt gebruik van de antwoordopties 'eens' en 'oneens' en 'geen van beide'. Hij slaat geen enkele vraag over en maakt geen gebruik van het 'verkiezingsbord'. Van vraag 1 tot vraag 4 kiest de participant vrijwel gelijk na het lezen een antwoordoptie, zonder hierbij zijn gedachten te verwoorden. Bij stelling 5 vraag ik hem of hij ook kan verwoorden hoe hij bij een bepaald antwoord komt. Vanaf dat moment geeft de participant bij elke stelling aan wat zijn afweging is.

Stelling 1: De participant vult gelijk na het lezen van de stelling 'geen van beide' in. "Ik vind niet dat uh, nee" Uit het nagesprek blijkt dat het de participant niet heel veel interesseert of er wel of geen windmolens komen. "Heel veel mensen vinden het hinderlijk voor het zicht, anderen vinden het juist weer goede energie, maar mij maakt het eigenlijk allebei niet uit." Hij geeft aan dat hij niet zo goed over de stelling heeft nagedacht en daarom uiteindelijk voor 'geen van beide' heeft gekozen.

Stelling 9: De participant geeft aan dat hij hier geen mening over heeft. "Daar heb ik niet echt een uitgesproken mening over". Vervolgens vult hij 'geen van beide' in.

Stelling 10: De participant geeft aan niet bekend te zijn met de Rijnenburgpolder. "Ik ken de polder niet, waarom niet". Hij kiest voor 'eens'. In het nagesprek geeft hij aan dat hij geen redenen zag om het niet te doen.

Stelling 11: De participant vult 'geen van beide' in. "Nouja ze moeten alleen goed kijken of het wel nodig is". Uit het nagesprek blijkt dat hij niet vindt dat ze volledig moeten stoppen met de bouw, maar wel goed moeten kijken of het echt nodig is. Hij is het dus niet eens en niet oneens en heeft daarom voor 'geen van beide' gekozen.

Stelling 12: De participant drukt zonder de stelling te lezen gelijk op 'geen van beide'. In het nagesprek geeft hij aan dat hij deze stelling niet heeft gelezen en per ongeluk iets ingevuld heeft. Hij geeft aan dat hij hier 'eens' had ingevuld.

Stelling 14: "De participant kiest voor 'geen van beide'. Ze moeten een combinatie tussen beide vinden". In het nagesprek geeft hij aan dat hij autowegen en fietspaden beide belangrijk vind en het dus niet eens en niet oneens is met de stelling.

Stelling 15: De participant kiest opnieuw voor 'geen van beide'. "Hier heb ik ook niet zo'n uitgesproken mening over". In het nagesprek geeft hij aan dat hij hier geen mening over heeft omdat hij hier niet genoeg van weet. "Je ziet de herten toch bijna nooit. Wat levert het nou op? Wat voor overlast veroorzaakt het? Dat soort dingen. Wat kost het?".

Stelling 19: De participant heeft wat moeite met het lezen van de stelling. "De provincie moet belasting, uh.. Mogen maximaal..huh? Oh, de provinciale belastingen mogen maximaal met de inflatie worden verhoogd. Daarna is hij even stil. Uiteindelijk kiest hij voor 'oneens'. Uit het nagesprek blijkt dat hij moeite had met deze stelling omdat hij nog niet goed weet wat provinciale belasting is en hoe hoog dat nu is. Uiteindelijk heeft hij 'oneens' ingevuld omdat hij vindt dat het niet met de inflatie omhoog moet gaan maar met andere "meetpunten".

Stelling 25: "Als het een knooppunt is dan kan het best verbreed worden".

Stelling 26: De participant is even stil na het lezen van de stelling en vult uiteindelijk 'oneens' in. In het nagesprek blijkt dat de participant hier achteraf een ander antwoord in had willen vullen. "Ik heb

hier volgens meer verkeerd over na gedacht. Ik dacht dat het wel in de markt zou werken alleen sociale huurwoningen, daar wordt geen winst op gemaakt toch? Dus dan is het wel belangrijk". Achteraf had hij hier 'eens' willen invullen.

Stelling 30: De participant vult 'geen van beide' in. "Nee daar heb ik geen uitgesproken mening over" In het nagesprek geeft hij aan dat hij er geen mening over heeft omdat hij er niet veel kennis of heeft.

Resultatenschermb

De mening van de participant komt het meest overeen met D66 (46%). "Mijn mening komt redelijk overeen met D66, ook al weet ik niet heel veel van D66". De participant scrolt naar de mogelijkheid om zijn mening te vergelijken, maar maakt hier geen gebruik van. "Ik vind het helemaal prachtig" en hij geeft aan dat hij klaar is.

Nagesprek

Ervaring

"Door het hardop werken ging je wel meer nadenken over waarom je nou echt iets vond". Hij denkt dat hij door het hardop werken en het feit dat hij mee doet aan een onderzoek langer heeft nagedacht over bepaalde antwoorden. Hij denkt dat hij hierdoor misschien bepaalde stellingen iets anders heeft ingevuld. "Omdat je in eerste instantie soms heel makkelijk ergens over denkt en denkt oh dat maakt niets uit voor mij. Maar als je ergens langer over denkt dan denk ja het heeft toch wel invloed".

Startschermb

De participant geeft aan dat hij wel de logo's van de partijen gezien heeft, maar wist niet dat je via de logo's naar de sites van de partijen kon gaan. Hij had hier geen gebruik van willen maken als hij dit wel geweten had.

Stellingen

De participant vond de stellingen over het algemeen duidelijk en goed geformuleerd. Hij geeft aan dat sommige onderwerpen van bepaalde stellingen hem totaal niks uit maakten, maar dat hij andere onderwerpen juist weer heel belangrijk vond. Hij geeft aan dat er geen woorden of begrippen waren die voor hem niet duidelijk waren. Zelf had hij het gevoel dat hij alle stellingen goed begreep. De participant denkt dat de stellingen hem een beter beeld hebben gegeven van de Utrechtse politiek.

Vraag overslaan / geen van beide

De participant heeft gezien dat je een vraag over kon slaan. Wanneer ik hem vraag of hij dit bewust niet gedaan heeft, vraagt hij mij wat het verschil is tussen een vraag overslaan en 'geen van beide' invullen. Ik geef aan dat ik dat bij hem moet laten. "Het lijkt een beetje op blanco stemmen en niet stemmen toch?" Hij vergelijkt blanco stemmen met 'geen van beide' en niet stemmen met een vraag overslaan. Uiteindelijk komt hij tot de conclusie dat het geen bewuste keus was om geen enkele vraag over te slaan. "Het was geen hele bewuste keuze". Ook geeft hij aan dat hij niet begrijpt wat het verschil is tussen een vraag overslaan en 'geen van beide' invullen.

Verkiezingsbord.

De participant heeft de logo's van de partijen wel gezien maar wist niet dat hij hier op kon klikken om te zien wat de partijen van een stelling vinden. Hij geeft aan dat hij hier wel gebruik van had willen maken als hij dit geweten had. Hij denkt dat hij door deze informatie beter had kunnen beslissen wat hij zelf wilde stemmen.

Resultatenschermb

De participant vond dat het advies duidelijk was weergegeven. Hij was niet erg verbaasd met zijn resultaat. "Ik had wel langer gedacht over D66 en dat is wel de juiste richting". "Het was nog niet echt een bevestiging, maar het duwt me de juiste kant op". De participant geeft aan dat hij toelichting bij de resultaten miste. "Ik had willen weten waarom deze partijen bij mij passen en welke standpunten nou precies overeen komen". Wel zegt hij dat hij niet heel goed gekeken heeft. Het resultatenschermb heeft de stellingen niet verhelderd voor de participant.

Motivatie

De participant geeft aan dat door het invullen van de stemwijzer niet anders tegen het stemmen aankijkt. Hij voelt zich op dit moment niet meer gemotiveerd om te gaan stemmen. "Ik denk als ik meer had gekeken welke partijen er zo over dachten, ik dan wel meer gemotiveerd voor het stemmen zou zijn omdat ik dan weet wat belangrijk is".

Aanbevelingen

De participant heeft geen aanbevelingen voor eventuele verbeteringen. Hij vraagt aan mij wat het doel is van mijn onderzoek. Dit vertel ik hem als de procedure is afgelopen.

Standpunten Schema

De participant zou het standpunten schema zelf gebruiken wanneer hij twijfelt wat hij moet gaan stemmen. Hij vind het fijn dat alles duidelijk en kort opgeschreven is. "Je kan hier kort en snel zien hoe partijen over bepaalde punten denken".

Door het gebruik van Stemwijzer is mijn inzicht in de politieke partijen vergroot	Niet mee eens
Ik vind dat ik de politieke kwesties die momenteel in de provincie Utrecht spelen goed begrijp	Helemaal niet mee eens

Participant 7

Man, 49 jaar

De gehele procedure vond plaats bij de participant thuis in de woonkamer. De vrouw van de participant liep af en toe door de kamer, maar was het grootste gedeelte van de procedure in een ander deel van het huis.

Datum:	07-03-2015
Locatie:	Bij de persoon thuis
Duur:	0:35:41
Opleiding:	WO
Woonplaats:	Wilnis
Politieke interesse:	Weinig
Advies:	CDA

Van plan om te stemmen
voor het invullen van Stemwijzer: VVD
na het invullen van Stemwijzer: VVD

Startscherm

De participant maakt geen gebruik van de optie om via de logo's naar de websites van de partijen te gaan en drukt gelijk op 'start'.

Stellingen

De participant maakt gebruik van de antwoordopties 'eens' en 'oneens' en 'geen van beide'. Hij slaat geen enkele vraag over en maakt geen gebruik van het 'verkiezingsbord'

Stelling 2: De participant vult 'geen van beide' in. "Dat hoeft van mij niet".

Stelling 4: De participant vult opnieuw 'geen van beide' in. "Hmm, neutraal". In het nagesprek geeft de participant aan dat hij het niet eens en niet oneens met de stelling is "Ik zit een beetje in het midden. Ik vind dat de jacht wel mag, maar niet altijd voor iedereen"

Stelling 6: De participant is het niet met de stelling eens. "Waarom zou de provincie nou weer strenger zijn dan de landelijke richtlijnen". Toch vult hij 'eens' in. In het nagesprek komt naar voren dat de participant hier per ongeluk een verkeerd antwoord in heeft gevuld. Hij is het oneens met de stelling

Stelling 10: De participant geeft aan de Rijnenburgpolder niet te kennen. "Geen idee, weet ik veel waar de Rijnenburgpolder is". Vervolgens vult hij 'geen van beide' in. Uit het nagesprek blijkt dat hij geen mening over deze stelling heeft omdat hij niet weet waar de Rijnenburgpolder ligt. "Ik heb geen idee welk gebied het is. Waarom wel of geen huizen? Dus daarom."

Stelling 11: De participant leest eerst "ecoproducten". "Ik ben een beetje neutraal omdat ik het gewoon eigenlijk echt niet weet" en hij vult "geen van beide in". Uit het nagesprek blijkt dat de participant vindt dat er per plek gekeken moet worden of een ecoduct nodig is. Aan de ene kant wil hij niet dat er nog heel veel ecoducten komen, maar aan de andere kant ziet hij wel in dat ze op sommige plekken nut kunnen hebben. Daarom heeft hij uiteindelijk voor 'geen van beide' gekozen.

Stelling 19: De participant kiest voor 'geen van beide'. "Ze mogen helemaal niet worden verhoogd". In het nagesprek geeft hij aan dat hij hier eigenlijk 'oneens' had in moeten vullen. "Soms ga je dus echt te snel door een vraag heen". Tevens geeft hij aan dat hij de vraag moeilijk vindt. "Het is een hele rare vraag want er wordt gesuggereerd dat je de belasting altijd moet gaan verhogen. Waarom zou dat moeten?".

Stelling 20: "Nu krijgen we het verschil tussen de verschillende overheidsinstellingen. Geen idee, ik denk dat ik geen van beide doe". In het nagesprek geeft hij aan dat hij geen idee heeft wie dit moet regelen. "Ik heb ook geen idee hoe het nu geregeld wordt". Daarom kon hij hier geen mening geven. "Ik vind dat het geregeld moet worden maar wie het doet interesseert me niet".

Stelling 22: De participant vult 'geen van beide' in. "Worden we daar nou beter van als burger. Ik heb hier eigenlijk geen mening over". Uit het nagesprek blijkt dat de participant vindt dat het per situatie bekeken moet worden. "Het moet situatie afhankelijk zijn wanneer het wel of niet gedaan moet worden. Landbouwgrond is ook nodig". Hij geeft aan dat hij dit een hele moeilijke discussie vindt om een expliciet standpunt in te hebben.

Stelling 26: De participant vult 'eens' in. "Dwingen vind ik een beetje sterk maar ik ben het er op zich wel mee eens". Uit het nagesprek blijkt dat hij het woord dwingen niet goed gekozen vond en het

maar geïnterpreteerd heeft als stimuleren. “Wel stimuleren maar dwingen is wat overdreven vind ik.”

Stelling 30: De participant geeft aan dat hij dit een lastige stelling vindt. “Ik weet niet zo goed of de provincie nou een lobby is om de provincie te stimuleren”. Vervolgens kiest hij ‘geen van beide’. In het nagesprek geeft hij aan dat hij voor ‘geen van beide’ heeft gekozen omdat hij niet goed weet hij het proces in elkaar zit. “Ik heb er eigenlijk een heel slecht beeld bij van wat zij precies doen binnen de EU”.

Resultatenschermb

De mening van de participant komt het meest overeen met die van het CDA (52%) gevolgd door de Partij van de Dieren (42%). Over het resultaat is hij enigszins verbaasd. “Als tweede staat de Partij van de Dieren. Zeker omdat ik wat minder enthousiast over de jacht ben”. De partij waar de participant normaal op stemt staat in het midden. Hij bekijkt van een aantal stellingen zijn antwoorden en vraagt zich af waarom de Partij van de Dieren zo hoog staat. “Van mij mogen ze de ganzen laten doden en toch Partij voor de Dieren. Je zou toch denken dat ze daar geen voorstander van zijn”. Hij merkt wel op dat hij voor biologische landbouw is en neutraal was bij een stelling over de jacht. “Daar zal het wel aan liggen dan”. De participant maakt geen gebruik van de mogelijkheid om zijn mening met partijen te vergelijken.

Nagesprek

Ervaring

De participant moest in het begin even wennen aan het hardop werken. Hij vond het prettig dat hij op deze manier zijn antwoorden kun verantwoordt. “Het is op zich ook wel handig om te laten weten wat je motivatie is. De nuance kun je beter pratend geven dan wanneer je alleen een vakje in moet vullen”. Hij geeft aan dat hij denkt dat hij de stemwijzer op dezelfde manier heeft ingevuld als wanneer hij niet aan een onderzoek mee zou doen.

Stellingen

De participant vond de stellingen erg algemeen. Qua onderwerpen vond hij de stellingen erg divers. Wel denkt hij dat het moeilijk is om uit 30 vragen de politieke voorkeuren van iemand op te maken. “Het is wel lastig om in 30 vragen je politieke voorkeur door te geven”. Het viel de participant op dat een aantal stellingen erg op de stad Utrecht waren gericht. Hij vond eigenlijk alle stellingen begrijpelijk maar bij sommige had hij wel moeite om een keuze te maken. Hij geeft aan dat hij in deze gevallen vaak heeft gekozen voor ‘geen van beide’. “Sommige stellingen vond ik wel moeilijk om in te vullen en een mening over te hebben. Dan ben ik vaak in het midden gaan zitten”. De participant geeft aan dat hij door de stellingen een iets beter beeld heeft gekregen van de Utrechtse politiek. “Ik weet nou dat er blijkbaar een gebied onder Utrecht zit wat bebouwd moet worden”.

Startschermb

De participant geeft aan dat hij de logo’s van de partijen niet gezien heeft. Hij zegt dat hij waarschijnlijk ook geen gebruik gemaakt had van deze functie wanneer hij er wel van op de hoogte was geweest.

Verkiezingsbord

De participant heeft het verkiezingsbord helemaal niet opgemerkt. “Ik kijk niet zo heel veel naar de banners er om heen, dat negeer je meestal”. Hij geeft aan dat hier misschien, maar niet direct gebruik van had gemaakt. Dit kan hij niet echt beoordelen.

Vraag overslaan / geen van beide

De participant heeft er niet bewust voor gekozen om niet gebruik te maken van de optie ‘sla vraag over’. Hij heeft geen idee waarom hij geen gebruik heeft gemaakt van deze optie. “Ik heb er niet aan gedacht dat dat een optie was. Ik heb het knopje één keer gezien, maar op dat moment heb ik er niet aan gedacht om dat knopje in te drukken”. Achteraf gezien denkt de participant dat hij beter de vraag had kunnen overslaan als hij er niet veel vanaf wist. Nu heeft hij in deze situaties voor ‘geen van beide’ gekozen.

Resultatenschermb

De participant vond de weergave van de resultaten met behulp van de diagram duidelijk. De participant had eigenlijk geen verwachting van het resultaat omdat hij niet wist wat de standpunten van de partijen zijn. Hij was dan ook niet echt verrast met de uitslag, ook al was dat niet de partij waar op hij normaal gesproken zou stemmen. Wel vond hij het opmerkelijk dat de Partij van de Dieren zo hoog stond, terwijl hij niet in zijn antwoorden terug zag dat hij voor de belangen van dieren gestemd had. De participant vond dat er genoeg informatie in het resultatenschermb stond. "Ook prima inderdaad dat je onderaan je antwoorden weer kon zien. Dat was erg goed en duidelijk". Het resultatenschermb heeft niet voor verheldering van de stellingen gezorgd bij de participant.

Motivatie

De participant is niet anders tegen het stemmen aan gaan kijken door het gebruik van de stemwijzer. Ook geeft hij aan dat hij niet gemotiveerder is om te gaan stemmen aangezien hij vindt dat je altijd moet stemmen.

Aanbevelingen

Volgens de participant mag het nog wel wat duidelijker aangegeven worden dat je tijdens het invullen van de stellingen gebruik kan maken van een partijtoelichting.

Standpunten schema

De participant zou dit schema zelf niet gebruiken. "Ik laat mij niet zozeer beïnvloeden door programma's van bepaalde partijen, ik stem gewoon altijd op dezelfde partij". Wel vindt hij dat het een aanvulling op de stemwijzer kan zijn. "Misschien is het wel interessant om dit van te voren even te bekijken dan heb je echt een iets beter inzicht van wat de partijprogramma's zijn".

Door het gebruik van Stemwijzer is mijn inzicht in de politieke partijen vergroot	Niet mee eens
Ik vind dat ik de politieke kwesties die momenteel in de provincie Utrecht spelen goed begrijp	Niet mee eens

Participant 8

Vrouw, 49 jaar

De gehele procedure vond plaats bij de participant thuis in de woonkamer. De man van de participant sliep op de bank in de kamer.

Startscherm

De participant maakt geen gebruik van de optie om via de logo's naar de websites van de partijen te gaan en drukt gelijk op 'start'.

Datum:	07-03-2015
Locatie:	Bij de persoon thuis
Duur:	0:44:02
Opleiding:	MBO
Woonplaats:	Wilnis
Politieke interesse:	Gemiddeld
Advies:	PvdA

Van plan om te stemmen
voor het invullen van Stemwijzer: VVD
na het invullen van Stemwijzer: Weet ik nog niet

Stellingen

De participant maakt gebruik van de antwoordopties 'eens' en 'oneens' en niet van 'geen van beide'. Ook maakt ze gebruik van de functie 'sla vraag over'. Ze maakt geen gebruik van het verkiezingsbord.

Stelling 3: De participant kiest ervoor om de vraag over te slaan. "Nou daar heb ik echt helemaal geen idee van, 'sla deze vraag over'. Uit het nagesprek blijkt dat de participant vond dat ze niet genoeg van het onderwerp af wist om de stelling te kunnen beantwoorden. "Omdat ik eigenlijk niet weet of dat goed of niet goed is voor een land. Als ik er geen antwoord op weet kan ik wel kiezen tussen eens en oneens, maar ik weet het gewoon niet dus dan sla ik hem over en 'weet ik niet' stond er niet bij."

Stelling 7: De participant drukt op de knop 'sla vraag over'. "Waarom meer geld. Ik heb geen idee". Uit het nagesprek blijkt dat de participant de vraag over heeft geslagen omdat ze erg twijfelde. Ze geeft ook aan dat ze niet echt financieel onderlegt is en het dus moeilijk vindt om te bepalen waar het geld heen moet gaan. "Ik weet niet of we daar echt extra geld aan moeten geven. Daar twijfel ik dan over, of het goed is om dat te onderhouden, terwijl ik wel voor cultuur ben dus ja."

Stelling 10: De participant slaat de vraag over. "Rijnenburg polder, nog nooit van gehoord. Geen idee". In het nagesprek geeft de participant aan de stelling overgeslagen te hebben omdat ze niet bekend is met de Rijnenburgpolder.

Stelling 11: De participant kiest voor 'sla vraag over'. "Ik heb geen idee hoeveel ecoducten er zijn, dus ik sla deze vraag over".

Stelling 19: De participant slaat de vraag over. "Daar heb ik echt geen kaas van gegeten. Ik heb geen idee, dit is een vraag voor mijn man".

Stelling 22: De participant kiest ervoor om de vraag over te slaan. "Het is allemaal belangrijk dus ik zou het niet weten".

Stelling 23: De participant vult 'eens' in. "Ik ken de gebieden niet maar overstromingen zijn niet fijn dus ik kies voor 'eens'. Uit het nagesprek blijkt dat de participant de stelling niet goed begrepen heeft en eigenlijk 'oneens' in het moeten vullen. "Ik ben dan voor het verhogen van de dijken".

Stelling 25: De participant slaat de vraag over omdat ze niet genoeg kennis heeft over de situatie. "Geen idee".

Stelling 29: De participant is niet bekend met de discussie rondom megastallen. "Dit zegt me helemaal niks". Ze slaat de vraag over.

Stelling 30: De participant slaat deze vraag over. "Weet ik ook eigenlijk niet, wat doet de Europese Unie eigenlijk in Brussel."

Resultatenscherm

De mening van de participant komt het meeste overeen met die van de PvdA (73%). "Toch het meest PvdA". Ze bekijkt haar resultaat en gaat vervolgens naar onder in het scherm om haar mening met die van de partijen te vergelijken. "Vergelijk met uw partij. Hoe doe ik dat? Vergelijk met uw partij. Moet ik daar op drukken dan?". Ze drukt op de knop "vergelijk met partijen" bij stelling 1 vervolgens

vergelijkt ze haar mening met die van de bovenste drie in haar resultaat. De participant drukt op de knop “vergelijk met anderen”. “Moet ik ook nog vergelijken met anderen, oh nu wordt het wel heel uitgebreid”. De participant bekijkt bij alle 30 stellingen hoe de standpunten van haar bovenste drie partijen zich verhouden ten opzichte van haar eigen mening. Het valt haar op dat de PvdA het oneens is met stelling 7 (oude kerken). “Nou dat is toch wel een stukje cultuur eigenlijk”. Ze is verbaasd dat de drie partijen het eens zijn met stelling 15(groot wild). “Oh iedereen is het er mee eens behalve ik”. Als ze alle stellingen bij langs is gegaan geeft ze aan dat ze klaar is.

Nagesprek

Ervaring

De participant heeft het hardop werken als prettig ervaren. “Het hardop werken werkt eigenlijk wel concentratie verhogend. Het houdt je er een beetje bij”. Ze denkt dat ze de stemwijzer op dezelfde manier in zou hebben gevuld dan wanneer ze niet mee zou doen aan een onderzoek.

Startscherm

De participant heeft de logo’s van de partijen niet opgemerkt. Ze had er misschien achteraf wel gebruik willen maken van de optie om via de logo’s naar de websites van de partijen te gaan. “Als mijn keuze bepaald is zou ik wel willen kijken waar de partijen allemaal voor staan”. Voorafgaand aan de stellingen had ze hier geen gebruik van willen maken.

Stellingen

De participant geeft aan dat ze mede door haar geringe politieke interesse van meerdere onderwerpen niet zo veel kennis had. “Heel veel dingen van Utrecht weet ik gewoon niet”. De formulering van de stellingen vond ze wel erg helder. “Het is gewoon dat ik niet zo politiek geïnteresseerd ben dus dat is wat lastig dan maar het is wel duidelijk te volgen”. Ze geeft aan dat ze wel van alle stellingen begreep wat er gevraagd werd, maar dat er soms locaties of begrippen werden genoemd die voor haar onbekend zijn. “Ik begreep alles alleen weet ik dan niet precies over welk gebied het gaat, want ik ken het gebied dan niet”. De participant denkt niet dat ze door de stellingen een beter beeld heeft gekregen van de Utrechtse politiek.

Vraag overslaan / geen van beide

Wanneer de participant op een stelling geen antwoord wist heeft ze er voor gekozen om de vraag over te slaan. Ze heeft er bewust voor gekozen om geen gebruik te maken van de optie ‘geen van beide’ “Als ik ergens geen idee heb dan kan ik ‘geen van beide’ kiezen, maar dan kan ik beter de vraag overslaan denk ik. Ik weet niet of het links of rechts is, ik heb geen idee”. De participant gaat er van uit dat het voor de uitslag niet uitmaakt of ze voor ‘sla vraag over’ of ‘geen van beide’ kiest. Het verschil tussen ‘geen van beide’ en ‘sla vraag over’ zit volgens de participant in het feit dat je door de vraag over te slaan aangeeft dat je het echt niet weet. “Dat geeft misschien iets meer aan dat ik het gewoon echt niet weet, dat ik me daar niet in verdiept heb”.

Verkiezingsbord

De participant heeft het verkiezingsbord niet opgemerkt. Ze denkt dat er geen gebruik van had gemaakt wanneer ze het wel gezien zou hebben. “Nou ik denk dat dat beïnvloedt, dus ik denk niet dat ik dat gedaan had”. Ze had het wellicht na het invullen van de stellingen wel leuk gevonden om te bekijken.

Extra belangrijk

De participant geeft aan dat ze de bedoeling van dit scherm heeft begrepen. Ze heeft de onderwerpen gekoppeld aan de stellingen en op basis hiervan besloten welke stellingen ze belangrijk extra vond.

Partijen

De participant heeft alleen de grote landelijke partijen meegenomen in haar resultaat. “Politiek gezien denk ik gewoon dat er altijd een coalitie zal komen tussen één van die grote partijen dus ik denk daar ga ik mijn keuze uit bepalen”. De PVV heeft ze niet meegenomen omdat ze daar nooit op zou stemmen.

Resultaat

De participant geeft aan dat ze niet heel lang naar de weergave van haar advies heeft gekeken. Ze vond het resultaat wel duidelijk weergegeven. Ze denkt dat haar resultaat is beïnvloed door het feit dat ze veel vragen heeft overgeslagen. “Ik denk dat ik nog een keer naar alle partijprogramma’s moet kijken en hem dan nog eens moet maken”. De participant denkt dat het overslaan van de stellingen haar resultaat zodanig heeft beïnvloed dat ze het advies niet mee zou nemen in haar stemgedrag. “Ik heb veel vragen overgeslagen en dan blijft er een beperkt deel over waar dan een uitslag uitkomt. Dit is niet helemaal reëel denk ik”. De participant was enigszins verbaasd over de uitslag. “Ik had eigenlijk verwacht dat het CDA eruit zou komen, maar er kwam toch PvdA uit.” Ze vindt het grappig dat de PvdA het meest overeen komt met haar mening. “Ik worstel altijd tussen welke partij ik moet stemmen en dat is bij mij VVD of PvdA en PvdA was groter dus dat is wel grappig”. Ze vond het vervelend dat ze bij het vergelijken van haar eigen mening met die van de partijen alleen de bovenste drie partijen te zien kreeg terwijl ze vijf partijen had meegenomen in het resultaat. “Dan moest ik nog een vakje weer aanklikken maar dan kreeg ik alle partijen”. In deze lijst stonden ook partijen die de participant niet had meegenomen in haar resultaat. Dit vond ze erg verwarrend. Ze vond het interessant om te zien hoe vaak ze overeen kwam met de PvdA waarmee ze toch voor 75 procent overeen komt. Het resultatenschermb heeft niet perse voor verheldering van de stellingen gezorgd, maar de participant vond het wel interessant om te kijken waar een partij voor staat want dat wist ze niet bij alle partijen.

Motivatie

De participant is anders tegen het stemmen aan gaan kijken. “Ben ik er anders tegen aan gaan kijken? Eigenlijk ja. Ik moet me er meer in gaan verdiepen”. Ze vindt dat ze er nu nog heel oppervlakkig tegen aankijkt door gebrek aan kennis. De participant is niet gemotiveerder om te gaan stemmen want dit was ze sowieso van plan.

Aanbevelingen

De participant geeft aan dat ze geen aanbevelingen heeft voor eventuele verbeteringen van de stemwijzer.

Standpunten Schema

De participant reageert positief op het Standpunten Schema. Ze geeft aan dat ze dit schema zelf zou gebruiken. “Dit zou voor mij wel handig zijn, het ziet er wel overzichtelijk uit.” Ze vindt dat er belangrijke punten worden besproken. Voor haar is het zeker een aanvulling op de StemWijzer.

Door het gebruik van Stemwijzer is mijn inzicht in de politieke partijen vergroot	Helemaal niet mee eens
Ik vind dat ik de politieke kwesties die momenteel in de provincie Utrecht spelen goed begrijp	Helemaal niet mee eens

Participant 9

Man, 30 jaar

De gehele procedure vond plaats bij de participant thuis in de woonkamer waar verder niemand aanwezig was. Wel kreeg de participant tijdens de procedure een telefoontje van zijn vriendin. Dit duurde minder dan een minuut en heeft verder geen invloed gehad op de procedure.

Datum:	08-03-2015
Locatie:	Bij de persoon thuis
Duur:	0:58:51
Opleiding:	WO
Woonplaats:	Utrecht
Politieke interesse:	Veel
Advies:	Libertarische Partij

Van plan om te stemmen
voor het invullen van Stemwijzer: VVD
na het invullen van Stemwijzer: VVD

Startscherm

De participant maakt geen gebruik van de optie om via de logo's naar de websites van de partijen te gaan en drukt gelijk op 'start'.

Stellingen

De participant maakt gebruik van de antwoordopties 'eens' en 'oneens' en 'geen van beide'. Hij slaat geen vragen over. Ook maakt hij geen gebruik van het verkiezingsbord.

Stelling 7: "Ik weet niet of de provincie dat moet doen". Hij vraagt aan mij of hij ook 'geen van beide' in mag vullen. Ik zeg dat hij het in moet vullen zoals hij dat normaal ook zou doen. Vervolgens kiest hij voor 'geen van beide'. "Hier heb ik te weinig verstand van".

Stelling 10: "Eerlijk gezegd ken ik de Rijnburgpolder niet". Uit het nagesprek blijkt dat de participant niet weet wat voor natuurgebied het is. Hij weet niet hoe belangrijk het natuurgebied is en wat er dan eigenlijk voor de huizen opgeofferd wordt. Daarom heeft hij 'geen van beide' ingevuld.

Stelling 19: "Wat zijn de provinciale belastingen eigenlijk? Misschien heb ik hier niet genoeg verstand van. Ik doe even 'geen van beide'. De participant vult 'geen van beide' in.

Stelling 21: "Tuurlijk mag dat". De participant kiest voor 'eens'

Stelling 22: "Ik vind het wel goed dat de natuurgebieden met elkaar verbonden moeten worden, maar het moet mijns inziens zeker niet te veel geld kosten. En er staat moeten, dus dat is ook weer die vraagstelling". De participant kiest voor 'geen van beide'.

Stelling 27: De participant vindt de stelling erg breed. "Hoe uitbreiden, als het te veel ten koste gaat van de natuur natuurlijk niet. Ligt aan het initiatief, ik zeg 'geen van beide' eventjes".

Stelling 28: De participant geeft een voor- en tegenargument bij de stelling. Uiteindelijk kiest hij voor 'geen van beide'. Hij vindt dat duurzame energie gesteund moet worden, maar dat er geen misbruik van gemaakt mag worden.

Stelling 29: De participant vult 'eens' in. "Mogen staat er. Ja dan ben ik eens".

Stelling 30: De participant kiest voor 'geen van beide'. "Ik heb er eigenlijk te weinig verstand van of het zin heeft. Ik zeg 'geen van beide' ik heb hier te weinig verstand van".

Resultatenscherm

De mening van de participant komt het meest overeen met de Libertarische partij (60%). Hij geeft aan deze partij zelf niet te kennen. "Dat is ook een liberale partij denk ik de Libertarische Partij". Hij is vooral verbaasd dat de SGP zo hoog staat. Ook vindt hij het apart dat D66 zo laag staat in zijn resultaat. "D66 redelijk onderaan terwijl die bij de landelijke verkiezingen heel hoog zat. Dat is wel opmerkelijk eigenlijk". De CDA had hij ook iets hoger verwacht aangezien deze partij op landelijk niveau redelijk met hem overeen kwam. De participant geeft aan dat hij klaar is. Hij heeft de mogelijkheid om zijn eigen mening met partijen of anderen te vergelijken niet gezien.

Nagesprek

Ervaring

De participant vond het hardop werken geen probleem. “Misschien ging ik het nu iets meer relativeren allemaal”. Hij denkt hij door het relativeren misschien iets vaker ‘geen van beide’ heeft ingevuld waar hij anders voor het rechtse standpunt had gekozen. “Nu twijfelde ik heel vaak, heb ik er wel genoeg verstand van? En dan kwam ik bij ‘geen van beide’. De participant denkt dat hij het nu beter ingevuld heeft dan normaal omdat hij langer bij de stellingen stil stond. “Normaal ben ik heel snel geneigd, oh dan doe ik maar dat. Nu ik alles beter gerelativeerd heb dacht ik soms ik kan beter ‘geen van beide’.

Startscherf

De participant geeft aan dat hij de logo's van de partijen gezien heeft, maar er niet van bewust was dat je er op kon klikken. Ook dacht hij dat het de bedoeling van het onderzoek was om gelijk naar de test te gaan. Hij geeft aan dat hij hier geen gebruik van had willen maken bij de provinciale verkiezingen. Bij de gemeenteraadsverkiezingen had hij dit misschien wel interessant gevonden omdat die onderwerpen iets dichterbij komen.

Stellingen

De participant vond de stellingen in het algemeen vrij expliciet. “Veel moeten, de nuance ontbrak een beetje” Ook vond hij dat er belangrijke punten niet werden toegelicht in de stellingen. “Er worden allerlei randzaken niet genoemd die wel belangrijk zijn bij het maken van keuzes. Maar ik snap wel dat de stellingen natuurlijk kort en bondig moeten zijn”. Het viel de participant op dat de stellingen erg strak geformuleerd waren. De participant heeft het gevoel dat je op de stellingen alleen of een heel rechts antwoord kon geven of een heel links antwoord. “Als je in het midden van het politieke spectrum zit dan had je eigenlijk heel veel geen van beide moeten doen”. Hij vindt dat er meer stellingen zouden moeten zijn die een beetje naar het midden wijzen. De participant vroeg zich bij sommige onderwerpen af of dit wel een taak van de provincie was. Hij geeft aan dat hij alle stellingen begreep en erg duidelijk vond. Wel was hij niet bekend met een aantal locaties zoals de Rijnburgpolder. De stellingen hebben voor een beter beeld bij de participant gezorgd van wat er speelt binnen de Utrechtse politiek.

Vraag overslaan / geen van beide

De participant geeft aan dat hij wel gezien had dat je een vraag over kon slaan. Hij zegt dat hij eigenlijk nooit een vraag overslaat en altijd wel iets invult. Hij heeft daarom niet bewust aan gedacht om een vraag over te slaan. Nu hij met mij in gesprek gaat wordt hij zich bewust van het verschil met ‘geen van beide’. “Als je geen van beide hebt dan kom je dus in het midden uit eigenlijk, en overslaan dan wordt hij helemaal niet meegerekend”. Hij denkt dat hij dit misschien de volgende keer anders in zou vullen. Later in het gesprek komt hij nog een keer terug op de functie van een vraag overslaan. Hij geeft aan dat hij er uiteindelijk toch voor had moeten kiezen om bij stellingen waar hij helemaal geen verstand van had de vraag over te slaan.

Verkiezingsbord

De participant was zich niet bewust van het feit dat hij tijdens de stellingen had kunnen bekijken wat de meningen van de partijen zijn. “Ik zag er wel allemaal dingen omheen maar omdat ik dat normaal ook niet doe wilde ik me eigenlijk focussen op de vragen”. Ook als hij het wel bewust had gezien had hij hier geen gebruik van gemaakt.

Resultatenscherf

De weergave van de resultaten was voor de participant erg duidelijk. Hij was niet heel erg verrast met het resultaat. “Het was wel een beetje in de lijn der verwachting, misschien iets rechtser dan ik had verwacht”. Wel had hij D66 wat hoger verwacht. Hij denkt dat hij zijn keuze gaat baseren op het advies van de stemwijzer. Waarschijnlijk gaat hij eerst nog een andere stemwijzer doen en dan wel gebruik maken van de functie vragen overslaan. De participant geeft aan dat hij eigenlijk alleen gefocust was op de balkjes waarin het resultaat was weergegeven. Hij heeft niet gekeken naar andere informatie om de balkjes heen. “Al die randzaken daar omheen, daar heb ik niet op gelet”. Dit zou hij normaal gesproken ook niet doen. Hij miste daarom geen toelichting in het resultatenscherf maar hij heeft er ook niet actief naar gezocht. Ook had hij hier geen behoefte aan

gehad. Het resultatenschermbij de participant niet voor verheldering voor de stellingen gezorgd.

Motivatie

De participant is zich bewuster geworden van de onderwerpen waarmee de provincie zich bezighoudt. Hij voelt zich door de stemwijzer niet gemotiveerder om te gaan stemmen, maar hij gaat wel sowieso stemmen.”

Aanbevelingen

De participant zou het fijn vinden als van te voren duidelijk zou worden aangegeven wat het verschil is tussen een vraag overslaan en ‘geen van beide’ invullen. Dit heeft bij hem voor veel verwarring gezorgd.

Standpunten Schema

De participant denkt dat het schema een goede aanvulling is op de stemwijzer. Hij zou zelf eerder het KiesKompas willen gebruiken dan deze stemhulp. Hij vindt dat er veel tekst staat in het schema en is niet heel erg geïnteresseerd in de provinciale onderwerpen dus hij zou het zelf niet gebruiken.

Door het gebruik van Stemwijzer is mijn inzicht in de politieke partijen vergroot	Mee eens
Ik vind dat ik de politieke kwesties die momenteel in de provincie Utrecht spelen goed begrijp	Niet mee eens en niet mee oneens

Participant 10

Man, 37 jaar

De gehele procedure vond plaats bij de participant thuis in de woonkamer. De vrouw van de participant was in de kamer aan het werk op haar laptop.

Startscherm

De participant maakt geen gebruik van de optie om via de logo's naar de websites van de partijen te gaan en drukt gelijk op 'start'.

Stellingen

De participant maakt gebruik van de antwoordopties 'eens' en 'oneens' en 'geen van beide'. Ook maakt hij gebruik van de functie 'sla vraag over'. Hij maakt geen gebruik van het verkiezingsbord.

Stelling 3: De participant vult 'geen van beide' in. "Dat snap ik niet, waar voormalig landbouwgrond is en waarom het niet mag. Dus 'geen van beide'. In het nagesprek blijkt dat hij niet op de hoogte is van de voor- en tegenargumenten. "Mocht het dan niet?"

Stelling 8: "Ik weet niet waar het anders naar toe zou gaan dus 'geen van beide'". De participant kiest voor 'geen van beide'. Uit het nagesprek blijkt dat hij de bedoeling van de vraag niet helemaal begreep. "Om het alleen in provinciale wegen te stoppen en de rest dan te laten 'verslonsen' dat lijkt me een beetje gek. Dus dat zal vast niet de bedoeling van de vraag zijn"

Stelling 10: De participant slaat de vraag over. "Ik sla de vraag over want ik ken dit gebied helemaal niet". Hij is niet bekend met de Rijnenburgpolder.

Stelling 15: "Dat kan ik niet beoordelen, daar weet ik niks van". De participant weet te weinig van de situatie af om hier een mening over te hebben. Hij kiest daarom voor 'geen van beide'.

Stelling 19: "Dat weet ik niet, dat vind ik te moeilijk om te zeggen". In het nagesprek blijkt dat de participant niet op de hoogte is van de huidige regeling. Hij vond het daarom moeilijk om de vraag te beantwoorden en heeft voor 'geen van beide' gekozen.

Stelling 20: De participant vult 'geen van beide' in. "Ik weet niet hoe het nu geregeld is dus ik zeg 'geen van beide'".

Stelling 23: "Ik weet niet wat beter is tegen overstromingen dus ik zeg 'geen van beide'". De participant gaat voor de optie 'geen van beide'.

Resultatenscherm

De Partij van de Dieren komt het meest overeen met de mening van de participant (80%) gevolgd door de SP (74%). "Dat klopt wel ongeveer". De participant vraagt aan mij of het hier stopt. Ik wijs hem er op dat hij nog naar onder in het scherm kan gaan. Hij geeft aan dat hij dit niet gezien heeft. Hij leest dat hij zijn eigen mening kan vergelijken met de partijen. "Hier zou ik uitgebreid de tijd voor willen nemen om dat te bekijken dat ga ik nu niet doen. Sommige vragen wist ik niet precies wat er nou de clou van was, waarom het belangrijk was, waarom het speelde". Als voorbeeld geeft hij de vraag over de Rijnenburgpolder. Hij gaat naar deze stelling in het resultatenscherm en leest hem nog eens. Hij klikt niet op vergelijken met partijen of anderen. "Ik zie dat je ook geen uitleg kan krijgen". Vervolgens geeft hij aan dat hij klaar is.

Nagesprek

Ervaring

Datum:	08-03-2015
Locatie:	Bij de persoon thuis
Duur:	0:26:44
Opleiding:	WO
Woonplaats:	Utrecht
Politieke interesse:	Veel
Advies:	Partij voor de Dieren

Van plan om te stemmen

voor het invullen van Stemwijzer: SP

na het invullen van Stemwijzer: SP

De participant geeft aan geen problemen te hebben gehad met het hardop werken. Hij denkt dat wanneer hij niet zou worden opgenomen voor een onderzoek hij sommige dingen opgezocht zou hebben op Google. Dat heeft hij nu niet gedaan omdat hij geen "research" wilde doen terwijl ik bezig was met mijn onderzoek. Hij zegt dat de Rijnenburgpolder had opgezocht en bij de vraag over bouwen op voormalig landbouwgrond even zou hebben gegoogeld.

Startscherf

De participant geeft aan dat hij niet bewust heeft gezien dat er logo's van de partijen in het scherm stonden. "Ik heb wel iets gezien ja, er stonden wel logo's maar of dat van de partijen was weet ik niet meer". Hij geeft aan dat hij geen behoefte had gehad om via de logo's naar de websites van de partijen te gaan.

Stellingen

Het viel de participant op dat de onderwerpen erg eenzijdig waren. "Ze focussen veel heel erg op natuur en milieu, dat viel me op". Hij vond het verwarrend dat sommige vragen positief gesteld zijn en sommige negatief. "Dat is verwarrend je kan het beste gewoon alles positief formuleren natuurlijk". De participant geeft aan dat hij niet bekend is met de Rijnenburgpolder en met het onderwerp voormalig landbouwgrond. Hij gaat de stellingen nog eens bij langs op het scherm en stelt vast dat hij stelling 19 (belastingen omhoog met inflatie) ook niet heel duidelijk is. "Ik weet niet of dat gebruikelijk is, of dat een standaardregel is. Of dat het altijd meer is of altijd minder is. Ik weet niet hoe ik dat moet beoordelen want ik weet niet hoe het nu is". Ook stelling 23 (Dijken) begreep hij niet. "Ik mag kiezen tussen het verhogen van een dijk of een natuurgebied aanleggen om overstromingen te voorkomen. Maar ik ben geen ecooloog, dus ik kan dat niet beoordelen". Over het algemeen vond hij de stellingen wel begrijpelijk. De participant geeft aan wellicht een beter beeld te hebben van de thema's binnen de Utrechtse politiek. "Als deze onderwerpen kloppen met wat er speelt in de Utrechtse politiek dan heb ik dus wel een beter beeld van wat er speelt. Het lijkt dus veel te gaan over natuur en milieu".

Vraag overslaan / geen van beide

De participant weet niet waarom hij bij één vraag de stelling heeft overgeslagen en bij andere vragen 'geen van beide' heeft ingevuld. "Voor mij klinkt het alle twee een beetje als een neutrale optie, dus waarschijnlijk heb ik het een beetje onbewust gekozen". De participant geeft aan dat voor hem niet duidelijk is wat het verschil tussen de twee opties. "Geen mening hebben en een vraag overslaan, dat lijkt toch een beetje op hetzelfde neer te komen". Hij vraagt zich hardop af of er een verschil in weging is van de opties 'geen van beide' en 'sla vraag over'. Hij gaat er vanuit dat het ongeveer op hetzelfde neer zal komen.

Verkiezingsbord

De participant geeft aan te weten dat hij tijdens het invullen van de stellingen de standpunten van de verschillende partijen had kunnen zien. Hij heeft er bewust voor gekozen om dit niet te bekijken. "Ik wil niet beïnvloed worden door de toelichting. Ik ben vooral benieuwd dat als ik gewoon mijn mening geef of ik dan uit kom bij de partij waar ik op wil stemmen".

Resultatenscherf

De participant vond dat het niet duidelijk was waar hij zijn mening had kunnen vergelijken met die van de partijen. Als hij nog een keer naar het resultatenscherf kijkt ziet hij dat hij eerst op een knopje had moeten drukken. "Het was handiger geweest als dit niet zo verstopt was geweest achter een knopje. Ernaast was beter geweest". Het resultaat was niet onverwachts voor de participant. Hij is alleen niet bekend met de partij Jezus Leeft dus hij was wel enigszins verbaasd dat deze partij zo hoog stond. De participant geeft aan dat hij op de SP gaat stemmen. "Ik zie dat ik driekwart overeenkomst heb dus dat vind ik mooi". De participant geeft aan dat hij nu niet heel veel behoefte had een extra toelichting bij het advies. "Als een totaal onverwachte partij op één had gestaan dan had ik wel willen zien hoe dat kwam. Maar nu zag ik dat de eerste twee wel ongeveer waren wat ik had verwacht. Toen had ik verder niet zo'n behoefte om dat te bekijken". De participant had het wel interessant gevonden om in één keer te kunnen zien op welke standpunten hij verschilde met de partijen waarmee hij het meest overeen kwam. Hij vond het niet handig dat hij nu elke vraag één

voor één door moest spitten. Het feit dat hij weet welke partij waar voor staat is verhelderend voor de stellingen. Wel miste hij extra informatie bij de onderwerpen van de stellingen.

Motivatie

De participant is niet anders tegen het stemmen aan gaan kijken door het gebruik van de stemwijzer. Hij voelt zich ook niet gemotiveerder om te gaan stemmen want hij was al erg gemotiveerd.

Aanbevelingen

De participant geeft aan dat hij alle aspecten die volgens hem beter kunnen al heeft aangegeven in de loop van het gesprek.

Standpunten Schema

De participant vindt het schema erg nuttig om meer informatie te verkrijgen over bepaalde thema's. "Dit is eigenlijk ook wat ik bedoelde met dat je de achtergrond ziet. Ze zouden dit eigenlijk moeten integreren in de stemwijzer". Hij geeft aan dat hij het zelf nooit zou hebben gevonden omdat hij niet bekend is met kiesjouwutrecht.nl. Wel vindt hij het erg interessant om door te lezen.

Door het gebruik van Stemwijzer is mijn inzicht in de politieke partijen vergroot	Niet mee eens en niet mee oneens
Ik vind dat ik de politieke kwesties die momenteel in de provincie Utrecht spelen goed begrijp	Niet mee eens en niet mee oneens

Participant 11

Man, 21 jaar

De gehele procedure vond plaats bij de participant thuis in een kamer waar verder niemand aanwezig was.

Startscherm

De participant maakt geen gebruik van de optie om via de logo's naar de websites van de partijen te gaan en drukt gelijk op 'start'.

Datum:	08-03-2015
Locatie:	Bij de persoon thuis
Duur:	0:39:38
Opleiding:	WO
Woonplaats:	Utrecht
Politieke interesse:	Veel
Advies:	PvdA

Van plan om te stemmen

voor het invullen van Stemwijzer: PvdA

na het invullen van Stemwijzer: PvdA

Stellingen

De participant heeft alleen gebruik gemaakt van de antwoordopties 'eens' en 'oneens'. Hij heeft geen gebruik gemaakt van de optie 'geen van beide' en hij heeft geen vraag overgeslagen. Ook heeft hij geen gebruik gemaakt van het verkiezingsbord.

Stelling 5: De participant geeft meerdere redenen tegen de stellingen maar vult vervolgens toch 'eens' in. Uit het nagesprek blijkt dat hij er eerst niet aan gedacht had dat ouderen minder mobiel zijn. Daarom was hij het uiteindelijk toch eens met de stelling.

Stelling 10: "Ik heb geen idee, ik ga de Rijnburgpolder even opzoeken". De participant zoekt de Rijnburgpolder op in Google. Hij gaat naar de Wikipedia pagina van de Rijnburgpolder. "Er staat niet heel veel over wat de polder nou precies inhoudt. Er staat wel dat er al een vinexwijk is". Hij vult 'eens' in. Uit het nagesprek blijkt dat hij na het opzoeken nog steeds niet echt begreep waarom specifiek deze polder genoemd werd. "Het opzoeken hielp niet in het begrijpen van waarom ze die polder noemden maar wel voor mijn keuze". Bij het opzoeken heeft de participant geen informatie gevonden waardoor hij het niet goed kon keuren dat daar woningen worden gebouwd. Daarom heeft hij uiteindelijk voor 'eens' gekozen.

Stelling 19: De participant vult gelijk na het lezen van de stelling 'eens' zonder hier over nagedacht te hebben. Tijdens het nagesprek geeft de participant aan dat hij eigenlijk niet veel verstand heeft van dit onderwerp. Hij zegt dat hij niet meer echt de reden weet waarom hij het eens is met deze stelling, maar dat hij het wel logisch vond klinken.

Stelling 30: De participant vult 'oneens' in zonder hier over na te denken. Uit het nagesprek blijkt dat het voor de participant niet helemaal duidelijk is wat de betekenis is van het begrip belangenbehartiging. De participant denkt dat met belangenbehartiging in deze stelling bedoeld wordt dat de provincie zich aan de regels moet houden van de EU.

Resultatenscherm

De mening van de participant komt het meest overeen met de PvdA (74%). Hij is verbaasd dat Jezus Leeft zo hoog staat in zijn resultaat. Ook had hij verwacht dat de VVD hoger zou eindigen. Hij heeft niet door dat hij nog naar beneden kan gaan in het scherm. Als ik hem hier op wijs scrolt hij heel snel even door zijn antwoorden. Hij maakt geen gebruik van de mogelijkheid om zijn mening te vergelijken. Vervolgens geeft hij aan dat hij klaar is.

Nagesprek

Ervaring

De participant denkt dat hij door het hardop werken minder vluchtig door de stellingen heen is gegaan. Hij denkt dat hij de stemwijzer wel op dezelfde manier heeft ingevuld dan wanneer ik er niet bij had gezeten.

Startscherm

De participant heeft de logo's van de partijen wel gezien maar wist niet dat je via deze logo's naar de websites van de partijen had kunnen gaan. Hij had hier geen gebruik van willen maken als hij het wel had geweten. "Eigenlijk interesseert de politiek me dusdanig weinig dat ik dat niet zo snel zou doen".

Stellingen

De participant geeft aan dat hij sommige stellingen belangrijker vond dan anderen. Hij kon de stellingen koppelen aan thema's waarvan hij denkt dat de utrechtse politiek zich mee bezig houdt. De formulering van de stelling waren erg duidelijk voor de participant. "Dat was wel duidelijk, ik begreep elke stelling eigenlijk in één keer wel". Het viel de participant op dat veel vragen te maken hadden met het uitbreiden van de stad. "Sommige onderwerpen vond ik wel op elkaar lijken maar dat is misschien we de bedoeling van de stemwijzer". De participant geeft aan dat hij niet bekend was met de Rijnburgpolder. Hij denkt dat hij door de stellingen beter inzicht heeft gekregen van wat er speelt in de Utrechtse politiek.

Verkiezingsbord

De participant heeft niet gezien dat hij tijdens het beantwoorden van de stellingen de standpunten van de partijen had kunnen bekijken. Hij had hier geen gebruik van willen maken. "Ik denk dat ik me niet zozeer had willen leiden door welke partijen wel en niet voor zijn"

Vraag overslaan / geen van beide

De participant geeft aan dat hij altijd probeert om een keuze te maken tussen 'eens' of 'oneens'. Hij heeft er bewust voor gekozen om niet een vraag over te slaan of 'geen van beide' in te vullen. "Geen van beide, dat vind ik altijd een beetje, daar kunnen ze niks mee. Ik probeer altijd wel een keuze te maken. Meestal zit ik ook wel aan één van de twee kanten ook al is het maar een heel klein beetje". Hij geeft aan dat er wel stellingen waren waar hij in eerste instantie niet wist of hij eens of oneens was maar dan probeerde hij zichzelf toch te dwingen een keuze te maken. "Ik probeer mezelf eigenlijk een beetje te pushen om een keuze te maken en niet zo maar een vraag over te slaan of 'geen van beide' te kiezen". Als ik hem vraag waar hij denkt dat het verschil zit tussen een vraag overslaan en 'geen van beide' zegt hij het volgende: "Misschien dat je eerder een vraag overslaat als je moeite hebt met de inhoud van de vraag en dat je 'geen van beide' kiest als je moeite hebt met het maken van een keuze of als het je niet zoveel uitmaakt. Hij denkt dat wanneer je 'geen van beide' kiest je uiteindelijk een beetje in het midden uitkomt en wanneer je een vraag overslaat dat je dan hoger uitkomt bij een partij die deze stelling niet heel belangrijk vindt.

Extra belangrijk

De participanten heeft de stellingen aangevinkt waar hij een duidelijke mening over had.

Partijen

De participant heeft bewust gekozen om alle partijen mee te nemen. "Ik kan wel aangeven dat ik een bepaalde partij niet er bij wil, maar als die uiteindelijk heel hoog bij mij er uit komt dan lijkt het me het meest logisch om toch gewoon alles aan te vinken".

Resultaat

De weergave van de resultaten was duidelijk voor de participant. "Je kon gelijk zien welke partij op één stond, welke op twee en welke op drie". Hij denkt dat het resultaat wel redelijk klopt met zijn politieke voorkeuren. Hij denkt dat hij gaat stemmen op de partij die het meest met zijn mening overeen komt. De participant vond de informatie in het resultatenscherf toereikend. Hij heeft gezien dat hij zijn mening had kunnen vergelijken met die van de partijen, maar hij had niet zo'n behoefte om dit allemaal nog te bekijken. "Ik gebruik de stemwijzer eigenlijk alleen om te bedenken wat ik ga stemmen en niet zozeer om mijn kennis over de partijen te vergroten. Het resultatenscherf heeft bij de participant niet perse voor verheldering van de stellingen gezorgd. "Ik denk wel dat als ik dat had gewild dat het dan wel duidelijker was geworden. Maar daar heb ik me niet zo in verdiept".

Motivatie

De participant is niet echt anders tegen het stemmen aan gaan kijken door het gebruik van de stemwijzer. "Ik heb wel een beter idee van wat er speelt in de Utrechtse politiek, maar verder is het niet heel veel veranderd". Hij voelt zich ook niet gemotiveerder om te gaan stemmen.

Standpunten schema

De participant vindt dat er veel tekst in het schema staat. “Mijn allereerste indruk is, wauw er staat echt gigantisch veel tekst op en het ziet er een beetje chaotisch uit.” Hij vindt het wel duidelijk dat hij de standpunten van de partijen per onderwerp kan zien. Hij zou het schema zelf gebruiken om naar de standpunten van de PvdA te kijken omdat deze partij bij de stemwijzer het meest overeen komt met zijn mening. Hij vindt dat het wel een aanvulling op de stemwijzer kan zijn. “Ik denk dus dat je dit soort informatie ook wel kan vinden bij de stemwijzer, maar dit is wel alles duidelijk op een rijtje in één keer dus ik denk dat dat wel een aanvulling is

Door het gebruik van Stemwijzer is mijn inzicht in de politieke partijen vergroot	Niet mee eens
Ik vind dat ik de politieke kwesties die momenteel in de provincie Utrecht spelen goed begrijp	Niet mee eens en niet mee oneens

Participant 12

Vrouw, 48 jaar

De gehele procedure vond plaats bij de participant thuis in de woonkamer waar verder niemand aanwezig was.

Startscherm

De participant maakt geen gebruik van de optie om via de logo's naar de websites van de partijen te gaan en drukt gelijk op 'start'.

Datum:	09-03-2015
Locatie:	Bij de persoon thuis
Duur:	0:49:12
Opleiding:	MBO
Woonplaats:	Wilnis
Politieke interesse:	Heel weinig
Advies:	PvdA
<i>Van plan om te stemmen</i>	
voor het invullen van Stemwijzer:	CDA / D66
na het invullen van Stemwijzer:	D66

Stellingen

De participant maakt gebruik van de antwoordopties 'eens' en 'oneens' en 'geen van beide'. Ook maakt ze gebruik van de functie 'sla vraag over'. Ze maakt geen gebruik van het verkiezingsbord.

Stelling 8: De participant leest de stelling meerdere keren. "Een beetje een vage tekst". Ze vraagt zich af wat provinciale wegen zijn. Uiteindelijk kiest ze voor 'oneens'. Uit het nagesprek blijkt dat ze niet weet wat er normaal gesproken met de motorrijtuigenbelasting gebeurd, maar dat ze denkt dat het niet alleen aan provinciale wegen besteed moet worden. "Als je het echt heel letterlijk neemt dan denk ik volgens mij moet er met dat geld nog veel meer gebeuren". Ook weet ze niet precies wat er met provinciale wegen bedoeld wordt. "Bedoelen ze daar ook verlichting mee?"

Stelling 10: De participant is niet bekend met de Rijnenburgpolder. "Ik weet niet waar het ligt, dan sla ik de vraag over". Ze slaat de vraag over.

Stelling 19: De participant kiest voor 'oneens'. "Nou liever niet, hoe minder belasting hoe beter dus 'oneens'".

Stelling 21: "Als cultuur betreft van die vage kunstwerken op rotondes dan mag het van mij weg, maar er zijn ook wel weer andere dingen die ik wel steun. Ik zal een beetje in het midden zitten denk ik". De participant vult 'geen van beide' in.

Stelling 23: De participant kiest bij deze stelling voor 'oneens'. Uit het nagesprek blijkt dat de participant niet bekend is met de Lekdijk en de Grebbedijk. Ze heeft de vraag wel beantwoord omdat ze vindt dat veiligheid voor natuurgebieden moet gaan.

Stelling 25: De participant is niet bekend met Amelisweerd. "Het zal wel een wijk of een buurt zijn bij Utrecht. Ik heb geen idee. Ik sla deze vraag over". Uit het nagesprek blijkt dat de participant vindt dat ze niet kan beoordelen wat het betekent voor de omgeving omdat ze het gebied niet kent.

Stelling 30: De participant slaat de vraag over. "Ik wist niet dat ze het deden dus daar ben ik het wel mee eens. Nee dat slaat nergens op. Ik sla deze vraag over". Uit het nagesprek blijkt dat het voor de participant niet duidelijk is wat de provincie op dit moment doet en toevoegt in Brussel. Hier had ze graag extra informatie bij gewild.

Resultatenscherm

De participant komt het meest overeen met de PvdA (67%). Ze is niet helemaal tevreden met het resultaat. "PvdA oh jeetje, ik denk dat ik dan toch te links heb gestemd. Ik weet niet of ik het hier wel mee eens ben". Vervolgens gaat ze naar onder in het scherm en ziet ze dat ze haar mening kan vergelijken met partijen. Ze vraagt aan mij of ik wil dat ze de vergelijking nog bekijkt. Ik zeg dat ik dat aan haar laat. "Ik hoef verder niet te vergelijken met andere partijen dat geloof ik voor nu wel even" en ze geeft aan dat ze klaar is.

Nagesprek

Ervaring

De participant merkte dat ze door het hardop werken wat bewuster naar de stellingen keek. "Je bent wat bewuster aan het nadenken wat je aanklikt". Ze zegt dat het feit dat ik erbij zat geen invloed heeft gehad op de manier waarop ze de stemwijzer heeft ingevuld. "What you see is what you get, ik typ gewoon in wat ik vind. Wel had ze wanneer ze alleen was geweest misschien bepaalde gebieden zoals de Amelisweerd even opgezocht via Google. Al met al vond ze het leuk om te doen.

Startscherm

De participant geeft aan de logo's wel gezien te hebben. "Ik zag die dingen wel maar ik dacht meer dat het een soort van reclame was. Ik heb me niet gerealiseerd dat je daar op kon klikken". Ze had geen behoefte gehad om hier gebruik van te maken wanneer ze het wel gezien zou hebben.

Stellingen

De participant geeft aan dat ze sommige stellingen wat vaag vond. Ze denkt dat dit komt omdat ze zich niet echt bezighoudt met de provinciale politiek. Er waren een paar locaties waar ze niet bekend mee was namelijk de Rijnburgpolder, de Amelisweerd en de Lekdijk. Vaak had ze niet genoeg kennis van een bepaald onderwerp om de stelling te kunnen beantwoorden. "Bijvoorbeeld met die motorrijtuigenbelasting. Dat ze dat alleen mogen investeren in provinciale wegen. Dan denk ik wacht even, hoezo alléén? Wat doen ze nog meer met dat geld dat zou ik niet eens weten". Ook wist ze niet goed wat er precies met provinciale wegen bedoeld werd. Ze snapt wel dat niet alle informatie bij de stellingen kan worden gezet. "Je moet ook oppassen dat je mensen niet overlaadt met informatie". Deze stelling vond ze erg vaag. "Dan ga je zelf interpreteren wat je denkt dat ze bedoelen". Zelf zou ze het een goed idee vinden om een aanvullende informatie achter een knop te zetten. "Of dat je dan de mogelijkheid krijgt, klik hier als je meer informatie wil. Zoiets er in". De onderwerpen waren wel herkenbaar voor de participant. Ze miste het onderwerp onderwijs. De participant geeft aan dat ze de tekst van alle stellingen wel begreep, maar soms niet genoeg kennis had van een bepaald politiek onderwerp. De participant weet niet of de stellingen haar een beter beeld hebben gegeven van wat er speelt in de Utrechtse politiek omdat ze niet weet of de onderwerpen aansluiten op de thema's waar de partijen zich mee bezig houden. Dit kan ze niet beoordelen omdat ze zich niet verdiept heeft in de provinciale politiek.

Vraag overslaan / geen van beide

De participant heeft de vraag over geslagen wanneer zij vond dat ze te weinig verstand had van het onderwerp van de stelling om hier een mening ver te kunnen vormen. Ze heeft de optie 'geen van beide' gebruikt wanneer ze zowel voor- als tegenargumenten bij een stelling had en het gevoel kreeg dat ze in het midden zat.

Verkiezingsbord

De participant heeft het verkiezingsbord niet opgemerkt. Ze had hier geen gebruik van willen maken omdat ze niet beïnvloedt wil worden door de standpunten van de partijen. Wel had ze extra toelichting bij de stellingen zelf gewild.

Resultaat

De participant vond de weergave van de resultaten met de balkjes prima. Ze was wel enigszins verbaasd over haar resultaat. "Ik was wel enigszins verbaasd, want ik denk dat ik wel linkser ben dan dat ik dacht dat ik was. Ik denk zelf dat ik wat meer in de middenmoot zit". De participant geeft aan dat er waarschijnlijk wel genoeg toelichting bij de resultaten stond maar dat ze zelf geen behoefte had om daar naar te kijken. Ze denkt dat het wellicht te maken heeft met het feit dat ze mij niet wilde laten wachten. Omdat ze niet naar verdere toelichting heeft gezocht heeft het resultatscherm niet voor verheldering van de stellingen gezorgd. Ze denkt dat dit wel het geval was geweest als ze had gekeken welke partij het eens was met welke stelling.

Motivatie

De participant is door het gebruik van de stemwijzer niet anders tegen het stemmen aan gaan kijken. "Ik gebruik eigenlijk altijd wel een stemwijzer omdat ik het gewoon ook geinig vind om te doen". Ze geeft dat het advies invloed kan hebben op haar stemgedrag. Het invullen van de Stemwijzer heeft haar niet extra gemotiveerd om te gaan stemmen want dat doet ze sowieso altijd.

Aanbevelingen

De participant zou het handig vinden als er bij bepaalde onderwerpen een mogelijkheid is om een zijstap te maken waarna je meer achtergrondinformatie krijgt over het thema.

Standpunten Schema

De participant denkt dat ze dit wel zou willen doornemen. Ze vindt wel dat er erg weinig onderwerpen in het schema staan. Ook heeft ze vraagtekens bij de bereikbaarheid van het document “Ik vraag me af hoeveel mensen nou naar kiesjouwutrecht.nl gaan” Ze vindt het schema wel erg overzichtelijk. “Het geeft wel een heel snel een overzicht van hoe staan we ervoor denk ik en wat vinden we belangrijk”.

Door het gebruik van Stemwijzer is mijn inzicht in de politieke partijen vergroot	Niet mee eens
Ik vind dat ik de politieke kwesties die momenteel in de provincie Utrecht spelen goed begrijp	Helemaal niet mee eens

Participant 13

Man, 51 jaar

De gehele procedure vond plaats bij de participant thuis in de woonkamer waar verder niemand aanwezig was. De zoon van de participant is wel één keer in de kamer geweest om wat drinken te pakken.

Datum:	09-03-2015
Locatie:	Bij de persoon thuis
Duur:	0:46:52
Opleiding:	HBO
Woonplaats:	Wilnis
Politieke interesse:	Gemiddeld
Advies:	Libertarische Partij

Van plan om te stemmen
voor het invullen van Stemwijzer: VVD
na het invullen van Stemwijzer: VVD

Startscherm

De participant maakt geen gebruik van de optie om via de logo's naar de websites van de partijen te gaan. Hij leest dat hij 30 stellingen in moet vullen en drukt gelijk op 'start'.

Stellingen

De participant maakt gebruik van de antwoordopties 'eens' en 'oneens' en 'geen van beide'. Hij slaat geen vragen over en maakt geen gebruik van het verkiezingsbord.

Stelling 8: De participant vindt dit een lastige stelling. "Ik weet eigenlijk niet precies waar het nu aan uitgeven wordt". "Alleen besteden aan provinciale wegen ben ik het niet mee eens". Hij kiest voor 'oneens'. Uit het nagesprek blijkt dat hij door het woordje 'alles' uiteindelijk gekozen heeft voor 'oneens', ook al vindt hij dat het meeste geld weer geïnvesteerd moet worden in de provinciale wegen. "Als er had gestaan in grote mate dan had ik misschien eens gezegd, maar het woordje alles. Dan moet alles echt weer terug in provinciale wegen".

Stelling 10: De participant is niet bekend met de Rijnenburgpolder. "Ik heb geen idee wat voor type polder dit is, dus ik denk dat ik maar op 'geen van beide' druk. Ik ken het gebied niet". Hij twijfelt of hij de vraag over moet slaan of 'geen van beide' in moet vullen. "Ik weet niet of ik nu geen van beide moet doen of 'sla over'. Uiteindelijk kiest hij voor 'geen van beide'.

Stelling 17: De participant kiest voor 'oneens'. "Ik vind dat ze ze mogen doden als er sprake is van ernstige overlast en niet van een beetje overlast, dus ik ben het er mee oneens".

Stelling 23: De participant vult 'geen van beide' in. "Ook dit is er eentje waar ik eigenlijk de details niet goed genoeg van ken om er iets zinnigs over te zeggen. Ik doe maar 'geen van beide', ik weet het eigenlijk niet". Uit het nagesprek blijkt dat hij niet weet om wat voor soort gebied het gaat en wat er dus moet wijken voor de natuurgebieden. "Ik weet niet zo goed welk gebied dat dan zou zijn waar ze dan ruimte voor water willen maken. Zitten er boeren of niet? Daar kun je alleen maar wat van zeggen als je de situatie weet."

Stelling 30: "Ik had geen idee dat de provincie dat deed maar ze mogen er wat mij betreft gelijk mee stoppen". De participant vult 'eens' in.

Resultatenscherm

De mening van de participant komt het meest overeen met de Libertarische Partij en D66 (beide 63%). "Ik zie dat mijn partij waar ik op ga stemmen op drie staat, dus dat valt niet eens zo tegen". De participant heeft eerst niet door dat hij naar onder kan scrollen. Wanneer ik hem daar op wijs ziet hij dat hij zijn mening kan vergelijken met de partijen. "Ik moet zeggen dat ik dit wel heel veel werk vind om dit allemaal door te gaan nemen, om per stelling te gaan kijken hoe mijn partij er voor staat". Het is voor de participant in eerste instantie niet duidelijk welk knopje "vergelijk met partijen" bij welke stelling hoort. "Ik moet hier op klikken maar moet ik nou hier boven of hieronder zijn". Hij bekijkt bij een aantal stellingen hoe zijn mening zich verhoudt tot de mening van de partij waar hij normaal op stemt, namelijk de VVD. Hij geeft aan dat hij geen behoefte heeft om nog dieper op de materie in te gaan en dat hij wel klaar is.

Nagesprek

Ervaring

De participant vond het niet vervelend om hardop te werken. “Dat is niet anders of beter of slechter voor mij maakt het niet uit. Ik vind het ook niet erg om te doen”. Hij denkt dat hij de stemwijzer op dezelfde manier heeft ingevuld dan wanneer ik er niet bij zou zijn.

Startscherf

De participant geeft aan dat hij de logo's van de partijen niet heeft opgemerkt. Hij zou ook niet via de logo's naar de websites van de partijen zijn gegaan als wel wist dat dit een optie was. “Voor mij stond van te voren al vast waar ik op zou stemmen, zonder of met Stemwijzer. Dus dat zou voor mij veel te veel gedoe zijn”. Hij geeft aan dat hij dit misschien wel interessant had gevonden als hij had getwijfeld tussen meerdere partijen.

Stellingen

De participant had niet het idee dat alle onderwerpen die terug kwamen in de stelling erg belangrijk waren. Als voorbeeld hier bij noemt hij stelling 17 over de ganzen. “Zijn er niet belangrijkere stellingen te vinden?” “Er zaten ook een paar stellingen tussen dat ik denk, daar moet de overheid zich helemaal niet mee bemoeien ofzo”. Zo vindt hij bijvoorbeeld de opvang van de asielzoekers (stelling 9) en de gezondheidszorg (stelling 20) geen taken van de provincie. De formulering van de stellingen vond hij erg duidelijk. Er werden wel een aantal locaties genoemd waar hij niet bekend mee is zoals de Rijnburgpolder en de gebieden rond de Lekdijk en de Grebbedijk. Hij geeft aan dat hij verder bij alle stellingen het gevoel had dat hij ze begreep. Hij twijfelt of hij door de stellingen een beter beeld heeft gekregen van de Utrechtse politiek. “Nou een klein beetje misschien, maar niet zo heel erg veel”. Hij denkt dat je dan beter de partijprogramma's door kan lezen.

Verkiezingsbord

De participant heeft het verkiezingsbord niet opgemerkt. Hij geeft aan dat hij erg gefocust was op het beantwoorden van de stellingen en verder niet op andere dingen gelet had. Hij denkt dat hij niet de moeite zou hebben genomen om de toelichting te bekijken omdat het voor hem eigenlijk al duidelijk was waar hij op zou gaan stemmen.

Vraag overslaan / geen van beide

Toen de participant geen antwoord op een bepaalde stelling wist twijfelde hij tussen 'sla vraag over' en 'geen van beide'. Hij geeft aan dat hij niet goed weet wat het verschil is tussen deze twee opties. “Dat zijn twee verschillende knoppen dus het zal wel een verschillend effect hebben. Maar ik weet eigenlijk niet precies wat nou het beste is”. Uiteindelijk heeft hij er voor gekozen om voor 'geen van beide' te gaan wanneer hij geen antwoord op de stelling wist. Dit was geen bewuste keuze. “Ik had ook die andere kunnen kiezen”.

Resultatenscherf

De participant geeft aan dat hij het resultaat duidelijk weergegeven vond. “De top drie van de partijen die het dichtst bij jou staan. Ja dat was wel duidelijk eigenlijk”. De participant was wel tevreden met het resultaat. “Ik was blij dat ik niet compleet naast mijn partij zat”. Hij heeft het resultaat geïnterpreteerd als een bevestiging om op zijn partijvoorkeur. De participant geeft aan dat hij geen informatie miste in het resultatenscherf. “Ik wil daar ook niet teveel informatie hebben”. Hij geeft aan dat hij het vergelijken met de partijen niet gelijk helemaal begreep. “Ik had niet meteen door van dit is mijn antwoord en dit zijn de antwoorden van de partijen, van de top drie in mijn lijstje. Dus dat had ik niet meteen in de gaten”. Eigenlijk was hij ook niet echt geïnteresseerd in de standpunten van de partijen. Hij geeft aan dat hij alleen geïnteresseerd was in het resultaat. “Ik was puur geïnteresseerd in het resultaat en that's it”. Als het advies erg verassend was geweest had hij het wellicht interessanter gevonden om te kijken hoe dat was gekomen.

Motivatie

De participant geeft aan dat hij door het invullen van de stemwijzer niet anders tegen het stemmen aan is gaan kijken. Hij voelt zich ook niet gemotiveerder om te gaan stemmen omdat hij dit toch

eigenlijk altijd doet. “Ik heb geen stemwijzer nodig om me te motiveren om te gaan stemmen, dat doe ik al 30 jaar eigenlijk heel trouw altijd”.

Aanbevelingen

De participant vraagt zich af of alle belangrijke thema's van de Utrechtse politiek terug komen in de stellingen. Hij geeft aan dat hij dit niet zo goed kan beoordelen omdat hij niet precies weet wat er speelt. “De stemwijzer op zich is eigenlijk gewoon heel erg duidelijk. Je kan hooguit discussiëren over welke stellingen je gebruikt. De software is mij heel duidelijk, dat werkt prima en de stellingen zijn goed gedefinieerd. Alleen het is meer van ja welke stellingen zet je er in”.

Standpunten Schema

“Ja dit is wel lekker overzichtelijk ja”. De participant geeft aan dat hij dit schema vooral heel interessant zou vinden voor de gemeenteraadsverkiezingen omdat het dan vaak om hele praktische problemen gaat. Hij zou het handig vinden als je de rijen en de kolommen zelf zou kunnen filteren met onderwerpen en partijen die jij relevant acht. Op deze manier kunnen er veel meer onderwerpen verwerkt worden in het schema waarin je dan vervolgens zelf zou kunnen selecteren.

Door het gebruik van Stemwijzer is mijn inzicht in de politieke partijen vergroot	Niet mee eens en niet mee oneens
Ik vind dat ik de politieke kwesties die momenteel in de provincie Utrecht spelen goed begrijp	Niet mee eens

Participant 14

Vrouw, 21 jaar

De gehele procedure vond plaats bij de participant thuis in een kamer waar verder niemand aanwezig was.

Startscherm

De participant maakt geen gebruik van de optie om via de logo's naar de websites van de partijen te gaan en drukt gelijk op 'start'.

Datum:	10-03-2015
Locatie:	Bij de persoon thuis
Duur:	0:34:27
Opleiding:	WO
Woonplaats:	Utrecht
Politieke interesse:	Veel
Advies:	CDA

Van plan om te stemmen
voor het invullen van Stemwijzer: D66
na het invullen van Stemwijzer: CDA

Stellingen

De participant maakt gebruik van de antwoordopties 'eens' en 'oneens' en 'geen van beide'. Ze slaat geen vragen over en maakt geen gebruik van het verkiezingsbord.

Stelling 2: De participant heeft niet door dat ze al naar stelling 2 is gegaan en drukt nog een keer op 'eens' waardoor ze meteen naar stelling 3 gaat. "Oh, nou heb ik vraag 2 overgeslagen". In het nagesprek blijkt dat de participant dacht dat ze niet goed geklikt had. Ze had niet gezien dat ze nog terug kon gaan naar de stelling om haar antwoord te veranderen. Ze geeft aan dat ze de stelling anders ook met 'eens' zou hebben beantwoord.

Stelling 3: "Ja denk het wel. Hier weet ik eigenlijk niets vanaf. Ik doe toch 'geen van beide' want ik weet het niet goed". Uit het nagesprek blijkt dat de participant niet op de hoogte is van de huidige situatie. "Ik weet niet of we daar heel weinig van hebben of heel veel en of het nodig is of niet om die landbouwgrond te behouden".

Stelling 8: Het is niet helemaal duidelijk waarom de participant 'oneens' invult. "Nee daar ben ik het niet mee eens want... Nee want soms heb je ook heel veel... Ja dan heb je uh..." Uit het nagesprek blijkt dat ze het oneens met de stelling is omdat ze het belangrijk vindt dat ook de wegen buiten de provincie geld krijgen.

Stelling 10: De participant is niet bekend met de Rijnenburgpolder en kiest daarom voor 'geen van beide'. "Ik heb geen idee, ik weet niet waar het is, geen van beide".

Stelling 19: De participant vult 'geen van beide' in. "Daar heb ik geen verstand van, dat weet ik niet. Ik weet ook niet hoe dat nu werkt". In het nagesprek geeft de participant aan dat ze niet weet hoe de belasting op dit moment wordt berekend.

Stelling 23: De participant vult 'geen van beide' in. "Gaaf dat werken dan, natuurgebieden aanleggen in plaats van dijken? Nou dat weet ik niet, dat snap ik niet. Ik ken de situatie niet." In het nagesprek geeft ze aan dat ze ook niet weet waar de dijken liggen.

Stelling 25: "Dat weet ik ook niet, ik weet niet waarom. Geen van beide". In het nagesprek blijkt dat de participant niet weet waar de Amelisweerd is. Ook weet ze niet waarom de weg daar verbreedt moet worden of niet.

Resultatenscherm

De participant komt het meest overeen met het CDA (64%) gevolgd door de SP (59%). "Oh nee SP, dat vind ik echt verschrikkelijk, dat ga ik niet stemmen. CDA zou ik wel op stemmen denk ik". Ze vraagt zich af wat Jezus Leeft voor partij is. "D66 ook best hoog dat vind ik wel fijn". Ze scrolt naar beneden in het scherm en ziet dat ze haar mening kan vergelijken met die van de partijen. Bij stelling 1 drukt ze op vergelijken met partijen. Vervolgens selecteert ze D66 en doet ze de SP en PvdA weg. "Ik hoef SP en PvdA niet te zien, maar D66 wil ik zien". Ze vraagt aan mij of ze alle stellingen moet bekijken. Ik zeg dat zelf mag beslissen wat ze wil bekijken. "Ok, dan ga ik niet alles bekijken". Ze vergelijkt bij een aantal stellingen die zij belangrijk vindt, haar mening met die van CDA en D66. De participant ziet dat het CDA het met haar eens is bij stelling 9 (Asielzoekers). "Ja dat vind ik best belangrijk, asielzoekers. Dus dat zou dan een reden zijn om toch voor het CDA te gaan". Het valt haar

op dat bij veel stellingen die ze belangrijk vindt het CDA het met haar eens is. Na een aantal stellingen bekeken te hebben geeft de participant aan dat ze klaar is.

Nagesprek

Ervaring

De participant geeft aan dat ze het hardop werken wel leuk vond. "Ik denk dat je er misschien wat langer de tijd voor neemt, dat dat wel goed is. En dat je er niet snel doorheen leest omdat je het echt hardop uitspreekt. Ik denk dat dat wel scheelt ja". De participant denkt dat ze de stemwijzer op dezelfde manier heeft ingevuld dan wanneer ik er niet bij was geweest".

Startscherf

De participant was zich er niet van bewust dat ze via de logo's naar de websites van de partijen had kunnen gaan. "Nee ik had wel de partijen gezien. Ik had gezien van deze partijen doen mee met de stemwijzer maar ik had niet door dat je er op kon klikken". Ze had achteraf wel op de websites van de partijen willen kijken. Dan was ze niet alle partijen bij langs gegaan maar alleen de partijen die bij haar hoog in het resultaat stonden.

Stellingen

Ze geeft aan dat ze de meeste stellingen wel goed en duidelijk vond. "Alleen sommige stellingen dan wist ik niet zo goed waar het over ging, over de kwestie dus dan kun je ze niet zo goed beantwoorden. Maar, ja wel duidelijk". De onderwerpen van de stellingen waren actueel en voldeden aan haar verwachting. De formulering van de stellingen vond ze goed. "Niet te lange zinnen, gewoon makkelijk te begrijpen". Met een aantal locaties was de participant niet bekend, bijvoorbeeld Amelisweerd. "Er was een stelling over dat een snelweg niet verbreed mocht worden, maar ik weet niet waarom dat wel of niet zo mogen". De participant had het idee dat ze alle stellingen wel begreep "Volgens mij begreep ik ze allemaal, alleen puur omdat ik dan niet wist waar het over ging precies kon ik ze soms niet beantwoorden. Maar ik begreep ze wel". De participant geeft aan dat ze een beter idee heeft gekregen van wat er speelt binnen de Utrechtse politiek omdat ze nu weet welke onderwerpen er spelen.

Verkiezingsbord

De participant heeft de logo's wel gezien maar wist niet dat je tijdens het beantwoorden van de stellingen kon zien wat de standpunten van de partijen waren. Ze geeft aan dat het bij stellingen waarvan ze geen kennis had wel handig was geweest als ze had kunnen zien wat de voor- en tegenargumenten waren. Ze had wel van de functie gebruik willen maken.

Vraag overslaan / geen van beide

De participant geeft aan dat ze gezien heeft dat je een vraag over kon slaan. Ze heeft er niet bewust voor gekozen om geen vragen over te slaan. Ze geeft aan dat ze er niet goed over nagedacht heeft. "Ik denk dat ik er gewoon niet zo goed over na heb gedacht, dat ik dacht geen van beide is het hetzelfde als overslaan. Maar dat is natuurlijk niet zo". Als ze geen antwoord op een stelling wist heeft ze 'geen van beide' ingevoerd. "Ik heb elke keer 'geen van beide' gedaan in plaats van overslaan als ik het niet wist". Ze denkt dat het voor het effect uiteindelijk niet heel veel verschil maakt of je nu een vraag overslaat of geen van beide invoert. Uiteindelijk denkt ze dat ze stellingen waarvan ze weinig kennis heeft beter had kunnen overslaan dan 'geen van beide' invullen. "Het is niet dat ik neutraal in het onderwerp ben maar het is gewoon dat ik er te weinig kennis van heb, dus dan kan ik hem beter overslaan.

Resultatenscherf

De participant vond de weergave van de resultaten erg duidelijk. Over het advies was ze tevreden en niet erg verrast. "Ik vond het wel leuk dat het wel redelijk klopte met mijn idee over welke partijen hoog zouden komen". Ze vond het ook erg handig dat ze aan kon kruisen met welke partijen ze haar mening wilde vergelijken. "Anders ben je wel heel lang aan het kijken de hele tijd". De participant denkt dat ze het resultaat zeker mee gaat nemen bij het stemmen. "ik denk dat ik in ieder geval nog wel even van CDA en D66 het partijprogramma ga bekijken. Maar het wordt zeker wel CDA of D66, dus het beïnvloed ook wel mijn keus". De participant vond de informatie in het resultatenscherf

toereikend. Ze vond het alleen jammer dat ze geen toelichting gezien heeft bij de standpunten van de partijen. Het resultatenschermbij de participant niet voor verheldering van de stellingen gezorgd. “De stellingen die ik niet begreep heb ik verder ook niet heel erg meer bekeken omdat ik dacht die zijn toch niet zo belangrijk voor mij. Ook vond ze het niet handig dat de stellingen die ze extra belangrijk vond niet bovenaan het scherm stonden.

Motivatie

De participant is niet anders tegen het stemmen aan gaan kijken door het gebruik van de stemwijzer. Ze voelt zich wel iets gemotiveerder omdat ze nu meer weet wat de thema's zijn die spelen binnen de provincie en ze een beter beeld heeft gekregen van op welke partij ze moet gaan stemmen.

Aanbevelingen

De participant heeft geen aanbevelingen voor eventuele verbeteringen voor de stemwijzer.

Standpunten Schema

De participant vindt het schema een aanvulling op de stemwijzer. Ze vindt het handig dat je de partijen met elkaar kunt vergelijken op verschillende onderdelen. “Het is wel handig dat je dan niet alle vragen terug hoeft te zoeken, maar dan pak je gewoon dit erbij”.

Door het gebruik van Stemwijzer is mijn inzicht in de politieke partijen vergroot	Mee eens
Ik vind dat ik de politieke kwesties die momenteel in de provincie Utrecht spelen goed begrijp	Niet mee eens

Participant 15

Vrouw, 26 jaar

De gehele procedure vond plaats bij de participant thuis in een kamer waar verder niemand aanwezig was.

Startscherm

De participant maakt geen gebruik van de optie om via de logo's naar de websites van de partijen te gaan en drukt gelijk op 'start'.

Stellingen

De participant maakt gebruik van de antwoordopties 'eens' en 'oneens' en 'geen van beide'. Ze slaat geen vragen over en maakt geen gebruik van het verkiezingsbord.

Stelling 3: "Ik weet eigenlijk niet zo goed wat voormalige landbouwgrond is. Eigenlijk weet ik deze niet dus ik klik op 'geen van beide'".

Stelling 4: "Als het alle vormen is dan druk ik op eens, omdat ik niet vind dat bepaalde vormen van jacht mogen". Uit het nagesprek blijkt dat de participant dacht dat wanneer ze het oneens zou zijn met de stelling ze alle vormen van jacht goed zou keuren. Daarom is ze voor 'oneens' gegaan.

Stelling 6: De participant vult 'geen van beide' in. "Wat zijn dan de landelijke richtlijnen? Waarom moet dat dan per provincie verschillen?"

Stelling 8: "Ik weet niet wat opcenten zijn en eigenlijk weet ik ook niet zo goed wat provinciale wegen zijn. Waarom ze het alleen daar aan mogen besteden weet ik niet. Ik heb er niet echt een mening over want ik weet niet zo goed wat deze vraag inhoudt, daarom kies ik voor 'geen van beide'.

Stelling 10: De participant vult 'geen van beide' in. "Nou ten eerste weet ik niet wat de Rijnenburgpolder is. Ik weet niet wat er nu is. Ik zou daar meer vanaf willen weten voordat ik beslis of er woningen gebouwd mogen worden.

Stellingen 11: De participant vult 'eens' in. "Ik weet niet hoeveel ecoducten er nu zijn. Ik zie ze niet dus van mij mag het wel gewoon doorgaan".

Stelling 12: De participant vult 'eens' in. "Voor wie extra geld kost, voor de bewoner of voor de provincie? En wat is regelmatig?"

Stelling 19: "Hier heb ik totaal geen verstand van. Ik weet niet wat de provinciale belastingen zijn. Ik weet niet hoe hoog de inflatie nu is. Uiteindelijk kiest ze voor 'eens'.

Stelling 20: "Ik weet niet wat het Rijk is". "Ik denk dat de gemeente er meer vanaf weet dan de provincie". De participant vult 'geen van beide' in.

Stelling 24: "Als de inwoners ook mee gaan doen, maar als het alleen maar geld kost om er een show van te maken. Ligt er aan wat voor sportevenementen, dus 'geen van beide'.

Stelling 25: "Ik heb geen idee waar de Amelisweerd ligt en waar de A27 is en hoeveel wordt hij dan verbreed? Want ik weet niet wat voor weg het nu is. Nou 'geen van beide' want ik heb geen idee".

De participant geeft aan dat ze er meer over had kunnen zeggen als er een plaatje bij had gestaan. In het nagesprek blijkt dat de participant er niet aan gedacht heeft om een plaatje via Google op te zoeken. Dit had ze ook niet gedaan wanneer ze de stemwijzer gewoon voor haar zelf had ingevuld.

Stelling 26: De participant vult 'oneens' in "Ik weet nooit zo goed wat sociale huurwoningen zijn".

Stelling 27: "Ik doe 'geen van beide' want ik ben het er niet mee eens maar ook niet mee oneens".

Stelling 29: "Ik weet niet wat er onder megastallen verstaan wordt of daar ook een andere manier van de dieren verzorgen bij hoort. Het ligt eraan af de dieren goed verzorgd worden of niet. Dat weet ik niet dus ik doe 'geen van beide'".

Stelling 30: "Ik weet niet wat ze bedoelen met belangenbehartiging precies. Dat weet ik eigenlijk niet dus 'geen van beide'".

Datum:	11-03-2015
Locatie:	Bij de persoon thuis
Duur:	1:06:19
Opleiding:	HBO
Woonplaats:	Utrecht
Politieke interesse:	Gemiddeld
Advies:	Partij voor de Dieren / SGP

Van plan om te stemmen

voor het invullen van Stemwijzer: Wist ik nog niet
na het invullen van Stemwijzer: Weet ik nog niet

Resultatenschermb

De participant komt het meest overeen met de Partij van de Dieren en de SGP (beide 47%). “Ik weet eigenlijk niet waar de SGP voor staat”. Ze is blij dat de PVV onderaan staat. Een aantal partijen kent de participant niet. De participant heeft niet door dat ze nog naar beneden kan scrollen. Als ik haar daar op wijs is ze erg verbaasd. “Oh echt, dat lijkt niet zo want je ziet zo die dingen dat je het ook kan delen”. In eerste instantie is het voor de participant niet duidelijk wat de bedoeling is. “Vergelijk uw mening. Met wat?”. Ze vindt het interessanter om haar mening met andere deelnemers te vergelijken dan met partijen. “Oh maar dit is veel leuker met anderen vergelijken”. Ze vergelijkt bij een aantal stellingen haar mening met die van anderen. Ze vindt het fijn als ze ziet wanneer veel mensen hetzelfde hebben gestemd als haar omdat ze denkt dat haar stem dan meer zin heeft.

Nagesprek

Ervaring

De participant geeft aan dat ze door het hardop werken op een andere manier over de stellingen nadacht. Bij sommige zinnen twijfelde ze daarom heel erg over de bedoeling. “Bedoelen ze nou dit juist, dit stukje van de zin, gaat het daar over oneens of eens. Of en ander stukje van de zin”. Ze denkt dat haar antwoorden hetzelfde waren geweest dan wanneer ze niet mee had gedaan aan een onderzoek

Startschermb

De participant heeft de logo’s van de partijen wel gezien, maar wist niet dat ze hier op kon klikken en naar de site van de partijen kon gaan. Ze geeft aan dat ze hier wel graag gebruik van had willen maken omdat ze nog niet zo veel wist over de standpunten van de partijen.

Stellingen

De participant vond de stellingen erg lastig. Ze had zich nog niet in de thema’s verdiept dus miste bij de stellingen veel achtergrond informatie. Het viel de participant op dat er geen stellingen waren die over onderwerpen gingen die zij belangrijk vindt zoals onderwijs of jeugd. Ze vond dat de stellingen veel over landbouw gingen. De formulering van de stellingen vond ze vaak dubbelzinnig. “Elke keer als ik dan de vraag opnieuw las dan dacht ik ja hier ben ik het wel mee eens, maar het andere deel wat in de zin staat ben ik het dan weer niet mee eens. Als voorbeeld noemt ze stelling 26 (sociale huurwoningen). Hier vond ze het woord “dwingen” erg opvallend. Ook geeft ze aan dat ze niet bekend was met de begrippen opcenten en Amelisweerd. Ze geeft aan dat ze de meeste stellingen niet begreep omdat ze te weinig informatie had over bepaalde onderwerpen. Als voorbeeld noemt ze stelling 29 (Megastallen). “Omdat ik dus megastallen niet weet wat het eigenlijk nou is, kan ik de hele stelling niet goed beantwoorden. De participant heeft door de stellingen geen beter beeld gekregen van de utrechtse politiek. Ze had het gevoel dat veel vragen over natuur en landschap gingen en ze vraagt zich af wat de provincie dan precies doet voor de inwoners.

Vraag overslaan / geen van beide

De participant heeft er bewust voor gekozen om geen vragen over te slaan omdat ze dacht dat ze die dan aan het eind als nog moest beantwoorden. Ze geeft aan dat wanneer ze niet wist hoe ze een stelling moest beantwoorden, ze voor de optie ‘geen van beide’ is gegaan. In sommige gevallen is ze ook voor ‘geen van beide’ gegaan als ze het niet eens en niet oneens was met de stelling.

Verkiezingsbord

De participant wist niet dat ze tijdens het invullen van de stellingen de mening van de partijen had kunnen zien. Ze had deze functie graag willen gebruiken omdat ze dan de context misschien wat beter had begrepen.

Resultatenschermb

Het was voor de participant niet helemaal duidelijk waar de percentages in het resultatenschermb precies voor stonden. Ze vond het opvallend dat er twee partijen die volgens haar heel verschillend zijn allebei even hoog in haar resultaat stonden. Het resultaat verbaasde haar niet heel erg, want de Partij van de Dieren staat wel vaker hoog als ze een stemhulp doet. Ze had niet door dat ze in het resultatenschermb nog naar beneden kon scrollen omdat onder de balkjes knopjes stonden waarmee

je het resultaat kon delen en dit staat volgens de participant vaak helemaal onderaan in een scherm. Ze miste in het resultatenschermb informatie over de speerpunten van de partijen. Het resultatenschermb heeft voor de participant niet voor verheldering van de stellingen gezorgd. Het was voor haar nog steeds niet duidelijk waarvoor alle partijen precies staan.

Motivatie

De participant heeft door het invullen van de stemwijzer gemerkt dat er hele andere onderwerpen in de Utrechtse politiek vinden dan die ze zelf belangrijk zou vinden. Ze voelt zich niet echt gemotiveerder om te gaan stemmen.

Aanbevelingen

De participant had het handig gevonden als er tijdens het beantwoorden van de stellingen aan was herinnerd dat ze ook dingen had kunnen opzoeken op internet. Ook vindt ze dat in het scherm extra belangrijk er bij de onderwerpen bij had moeten staan over welke stelling het ging.

Standpunten schema

De participant zou het schema zelf willen gebruiken. Ze vindt het handig om te zien hoe partijen over verschillende onderwerpen denken en waarom ze ergens voor of tegen zijn.

Door het gebruik van Stemwijzer is mijn inzicht in de politieke partijen vergroot	Helemaal niet mee eens
Ik vind dat ik de politieke kwesties die momenteel in de provincie Utrecht spelen goed begrijp	Helemaal niet mee eens

Participant 16

Man, 49 jaar

De gehele procedure vond plaats bij de participant thuis in de woonkamer waar alleen zijn vrouw af en toe in en uit liep

Startscherm

De participant maakt geen gebruik van de optie om via de logo's naar de websites van de partijen te gaan en drukt gelijk op 'start'.

Datum:	11-03-2015
Locatie:	Bij de persoon thuis
Duur:	0:59:08
Opleiding:	HBO
Woonplaats:	Utrecht
Politieke interesse:	Gemiddeld
Advies:	PvdA

Van plan om te stemmen

voor het invullen van Stemwijzer:	PvdA
na het invullen van Stemwijzer:	PvdA

Stellingen

De participant maakt gebruik van de antwoordopties 'eens' en 'oneens' en 'geen van beide'. Ook maakt hij gebruik van de optie 'sla vraag over'. Hij maakt geen gebruik van het verkiezingsbord.

Stelling 2: De participant vult 'geen van beide' in. "Daar heb ik geen idee over. Ik zou niet weten of dit de verkeersveiligheid bevordert".

Stelling 3: De participant kiest voor 'geen van beide'. "Wat is voormalig landbouwgrond. Daar heb ik geen idee over". In het nagesprek geeft hij aan dat hij eigenlijk tegen nog meer huizen is, maar niet zo star wil zijn om te zeggen dat er niet op landbouwgrond mag worden gebouwd.

Stelling 8: "Ja, ik heb geen idee. Mag ik hem overslaan of geen van beide?" Hij kiest er voor om de vraag over te slaan. In het nagesprek blijkt dat de participant het idee in de stelling te star vond en er daarom geen mening over wilde vormen.

Stelling 9: De participant slaat de vraag over. "Oh jeetje, ik heb daar geen idee over". Uit het nagesprek blijkt dat hij de vraag voornamelijk heeft overgeslagen omdat hier zijn interesse niet ligt.

Stelling 10: "Liever geen extra woningen. Ik weet het niet" Uit het nagesprek blijkt dat de participant de vraag heeft overgeslagen omdat hij niet bekend is met de Rijnenburgpolder en dus niet weet wat er opgeofferd moet worden voor de huizenbouw.

Stelling 11: De participant drukt meerdere keren op 'sla vraag over' waardoor hij van stelling 10 naar stelling 12 gaat. De participant wist niet dat hij terug had kunnen gaan om het antwoord te veranderen. "Het zou wel goed zijn als hij aan het eind zegt, je hebt deze vraag overgeslagen".

Stelling 16: De participant slaat de vraag over. "Ja vind ik moeilijk. Ik zou het niet weten". In het nagesprek geeft de participant aan dat hij niet weet welke kosten er verbonden zitten aan een regionaal ziekenhuis.

Stelling 25: Uit het nagesprek blijkt dat de participant hier 'oneens' heeft ingevuld terwijl hij eigenlijk 'eens' had in willen vullen.

Stelling 30: "Ik zeg oneens maar ik weet het niet". Uit het nagesprek blijkt dat de participant niet wist hoe dit precies ging. "Wie betaalt de lobby? Wie vertegenwoordigt de lobby?". Uiteindelijk was hij het oneens omdat er blijkbaar geld vandaan wordt gehaald. Hij maakt de vergelijking met Airmiles. "Door ze niet te nemen snijd je jezelf ook in de vingers".

Resultatenscherm

De participant drukt per ongeluk op het knopje van Google waardoor hij bij een inlogpagina van Google wordt doorgestuurd. Hij heeft zelf niet door wat er mis is gegaan, dus wijs ik hem erop dat hij het verkeerde tabblad moet sluiten. De participant komt het meest overeen met de PvdA (60%). Hij is niet verbaasd met het resultaat. "Ja dat klopt allemaal wel". Hij vergelijkt bij een aantal stellingen zijn mening met die van zijn top drie partijen en met andere deelnemers. Hij is verbaasd dat alle drie partijen voor de bouw van windmolens zijn. "Die vinden allemaal dat hier van die windmolens moeten komen. Jeetje man we zitten al vol met alles". Het valt hem op dat hij op heel veel punten

toch verschilt met de PvdA. "Ik ben vooral op de belangrijke punten geloof ik oneens met de Partij van de Arbeid. Hoe erg zijn die andere partijen dan?" De participant vindt dit erg curieus.

Nagesprek

Ervaring

De participant vond het hardop werken wel prettig. Hierdoor kreeg hij een goed beeld van hoe hij zelf bij een bepaalde mening kwam. Hij geeft aan dat hij de stemwijzer op dezelfde manier zou hebben ingevuld wanneer ik er niet bij was geweest.

Startscherm

De participant heeft de logo's van de partijen helemaal niet gezien. Hij zou ook niet via de logo's naar de websites van de partijen zijn gegaan als hij wel had geweten dat dit een optie was. "Ik heb geen zin met in de promotie praatjes".

Stellingen

De participant zou het een idee vinden om de stellingen wat algemener te maken. Hij vindt de vragen over bepaalde locaties zoals de Amelisweerd en de Rijnenburgpolder te specifiek. "Het gaat niet zozeer om één zo'n weg. Het gaat om keuzes die je maakt". Hij had het beter gevonden als ze bijvoorbeeld hadden gevraagd: "Wil je meer ruimte voor natuur hier in Utrecht?". De participant vond de formulering van de stellingen goed en eenduidig. De participant heeft het idee dat hij alle stellingen wel begrepen heeft. Hij was alleen niet in staat om over alle kwesties in de stellingen een mening te hebben. De stellingen hebben de participant een beter beeld gegeven van wat er speelt in de Utrechtse politiek.

Vraag overslaan / geen van beide

De participant geeft aan dat hij zich bij stelling 8 bedacht dat hij beter een vraag kon overslaan als hij ergens geen mening over kan vormen. Bij de voorgaande stellingen heeft hij in deze gevallen voor 'geen van beide' ingevuld. Hij denkt dat wanneer hij 'geen van beide' invult, hij het dan blijkbaar niet eens of oneens is met de stelling en wanneer hij de vraag overslaat meer laat blijken dat hij helemaal geen mening heeft. Hij denkt dat het beter is om een vraag over te slaan wanneer je ergens geen mening over hebt.

Verkiezingsbord

De participant heeft het verkiezingsbord niet gezien. Hij had hier wel gebruik van willen maken omdat hij het wel handig had gevonden om wat aanvullende informatie bij de stellingen te krijgen.

Resultatenschermbord

De participant vond de weergave van de resultaten met behulp van de balkjes prima. Het resultaat verbaasde de participant niet. "Het was wel een bevestiging van wat ik denk". De participant vond de informatie in het resultatenschermbord toereikend. Wel vond hij het verwarrend dat hij bij de vergelijking van zijn eigen mening met die van de PvdA hij alleen maar verschillen zag. Om die reden heeft het resultatenschermbord bij de participant niet voor verheldering van de stellingen gezorgd.

Motivatie

De participant is niet anders tegen het stemmen aan gaan kijken door het gebruik van de stemwijzer. "Het is al jaren duidelijk en ik denk dat het wel duidelijk blijft. Hij voelt zich wel iets gemotiveerder om te gaan stemmen. "Ja je krijgt toch wel een soort extra zekerheidje weer van het klopt wel weer.

Aanbevelingen

De participant denkt dat de stellingen meer over algemeenheden moeten gaan dan over concrete gevallen. Hij vraagt zich ook af of de standpunten van alle partijen wel voldoende terugkomen in de stellingen. "Daar kun je natuurlijk ook heel erg in sturen".

Standpunten Schema

De participant geeft aan dat hij dit schema zelf zou willen gebruiken. Hij vindt het wel interessant om de standpunten van alle partijen zo naast elkaar te kunnen zien

Door het gebruik van Stemwijzer is mijn inzicht in de politieke partijen vergroot	Niet mee eens en niet mee oneens
Ik vind dat ik de politieke kwesties die momenteel in de provincie Utrecht spelen goed begrijp	Niet mee eens

Participant 17

Vrouw, 42 jaar

De gehele procedure vond plaats bij de participant thuis in de woonkamer waar alleen de man van de participant bij aanwezig was.

Startscherf

De participant maakt geen gebruik van de optie om via de logo's naar de websites van de partijen te gaan en drukt gelijk op 'start'.

Stellingen

De participant maakt gebruik van de antwoordopties 'eens' en 'oneens' en 'geen van beide'. Ook maakt ze gebruik van de optie 'sla vraag over'. Ze maakt geen gebruik van het verkiezingsbord.

Stelling 3: De participant slaat de vraag over. "Ligt er een beetje aan wat het anders voor bestemming zou krijgen". Uit het nagesprek geeft ze aan dat ze niet genoeg informatie had om de stelling te beantwoorden. "Wat is het alternatief? Misschien is het wel een mooi natuurgebied? "

Stelling 7: De participant slaat de vraag over. "Gaaf het om de gebouwen of om kerken die nog echt dienst doen als kerk". In het nagesprek blijkt dat het voor de participant niet duidelijk was of het om de gebouwen ging of om de kerkgemeenschappen. Inmiddels denkt ze dat het gaat om gebouwen omdat ze in het resultatenscherf heeft gezien dat de SP het er mee eens was. Ze zou dan 'eens' ingevuld hebben.

Stelling 10: De participant kiest er voor om de vraag over te slaan. "Geen idee wat dat is nu dus dan sla ik hem even over". In het nagesprek geeft de participant aan de Rijnenburgpolder niet te kennen en de stelling dus niet te kunnen beoordelen.

Stelling 15: De participant slaat de vraag over. "Lijkt me niet echt heel erg wenselijk maarja ik sla hem even over". In het nagesprek geeft de participant aan dat ze niet weet wat voor overlast de dieren veroorzaken en wat het belang is van de extra ruimte.

Stelling 16: De participant noemt een voor- en tegenargument en kiest voor 'geen van beide'. In het nagesprek geeft ze aan dat ze deze stelling niet over heeft geslagen omdat ze de stelling wel snapte en het gevoel had dat ze er voldoende vanaf wist. Ze kon alleen geen afweging maken tussen de voor- en tegenargumenten.

Stelling 17: De participant kiest voor 'geen van beide'. "Nou dat weet ik niet". In het nagesprek geeft de participant aan dat ze deze stelling eigenlijk over had moeten slaan omdat ze er , net als bij de stelling over de herten, niet genoeg van af wist."

Stelling 30: De participant slaat de vraag over. "Ik weet niet wat ze doen". Uit het nagesprek geeft de participant aan dat ze de vraag niet begreep. "Ik weet niet wat ze doen, ik weet niet waarom ze het doen en ik weet niet wat het oplevert of wat het kost".

Resultatenscherf

De participant komt het meest overeen met de Partij van de Dieren en de SP (beide 86%). "Dit is wel ongeveer wat ik verwacht had denk ik". De participant kijkt bij een aantal stellingen hoe haar mening zich verhoudt tegenover de drie partijen waarmee ze het meest overeen komt. "Nou ik weet het wel ongeveer geloof ik". Ze geeft aan dat ze klaar is.

Nagesprek

Ervaring

Datum:	11-03-2015
Locatie:	Bij de persoon thuis
Duur:	0:36:42
Opleiding:	WO
Woonplaats:	Utrecht
Politieke interesse:	Gemiddeld
Advies:	Partij voor de Dieren

Van plan om te stemmen

voor het invullen van Stemwijzer: PvdA
na het invullen van Stemwijzer: PvdA

Het hardop werken viel de participant wel mee. Ze vraagt zich wel af in hoeverre het haar goed gelukt is om haar gedachten zoveel mogelijk te verwoorden. Ze denkt dat ze de stemwijzer op dezelfde manier heeft ingevuld dan wanneer ik er niet bij zou zijn geweest.

Startscherm

De participant heeft de logo's van de partijen wel gezien. "Ik weet wel welk blokje je bedoelt precies". Omdat ze zo snel mogelijk met de stellingen wilde beginnen heeft ze daar verder geen aandacht aan besteed. Ze zou ook geen behoefte hebben gehad om via de logo's naar de websites van de partijen te gaan. "Ik doe zo"n stemwijzer om meteen heel gericht informatie te krijgen". Ze had niet de intentie om zich eerst nog helemaal te oriënteren.

Stellingen

Ze geeft aan dat ze de stellingen een beetje zwart-wit vond. Van te voren kon ze al wel redelijk goed inschatten wat de standpunten van de partijen bij de stellingen zouden zijn. Om die reden was ze ook niet verrast met het resultaat. Bepaalde stellingen vond ze lastig te beantwoorden. "Sommige vond ik ingewikkeld omdat je dan eigenlijk weinig van de problematiek weet en je natuurlijk geen uitleg krijgt er over". Ze geeft aan dat ze de onderwerpen relevant vond voor de provincie, maar wel het gevoel heeft dat niet alles aan bod is gekomen. Ze miste de onderwerpen onderwijs en welzijn in de stellingen. "Er waren heel veel dingen richting natuur, milieu en duurzaamheid, eigenlijk opvallend veel". Ze geeft aan dat ze niet heel goed weet wat de verantwoordelijkheden van de provincie zijn en welke onderwerpen dus van belang zijn. Er is de participant niets opgevallen aan de formulering van de stellingen. Ze geeft aan dat ze niet bekend was met de Rijnburgpolder. De participant vond de stellingen wel begrijpelijk. "Ik begreep de stellingen wel maar soms wist ik niet genoeg over het onderwerp waardoor je dan toch de stelling niet kan beantwoorden." De participant denkt dat ze door de stellingen een iets beter beeld heeft gekregen van de Utrechtse politiek. "Om er over na te denken en om er over te lezen helpt wel".

Verkiezingsbord

De participant wist niet dat je door op de partijlogo's te klikken tijdens het invullen van de stellingen de mening van de partijen kon bekijken. De participant denkt dat als ze dit had geweten ze er misschien bij stellingen die ze helemaal niet snapte wel even naar gekeken zou hebben.

Vraag overslaan / geen van beide

De participant heeft bewust nagedacht over wanneer ze een vraag over zou moeten slaan en wanneer ze 'geen van beide' in zou moeten vullen. "Voor mijn gevoel als ik er niet genoeg van af weet kan ik beter de vraag overslaan. En als ik het wel snap allemaal maar dat ik er niet uit kom of ik het er wel of niet mee eens ben. Dat ik zowel voor als tegenargumenten zou kunnen bedenken, dan zou ik kiezen 'geen van beide'".

Resultatenscherm

Het resultaat verbaasde de participant niet. Ze geeft aan dat ze met stemwijzers vaak bij de Partij van de Dieren uitkomt alhoewel ze daar nooit op stemt. Ze vond de weergave van de resultaten wel overzichtelijk behalve dat ze even moest zoeken naar de partijtoelichting per stelling. Dit vond ze niet heel duidelijk aangegeven omdat het helemaal onderaan in het scherm stond. De participant vond de informatie wel summier maar voor haar was dit prima. Omdat ze kon zien welke partijen het eens waren met de stelling over de oude kerken waren snapte ze de bedoeling van de stelling. Het resultatenscherm heeft dus in dit geval voor een verheldering van de stellingen gezorgd.

Motivatie

De participant is niet anders tegen het stemmen aan gaan kijken door het gebruik van de stemwijzer. Ze voelt zich ook niet gemotiveerder om te gaan stemmen want dit is ze altijd al. Wel voelt ze zich meer betrokken met de thema's van de provincie.

Aanbevelingen

Het feit dat ja in het startscherm via de logo's naar de websites van de partijen kan gaan mag volgens de participant wel duidelijker aan worden gegeven. "Iets van, 'wil je voordat je gaat stemmen meer weten over de partijen klik dan hier' in een grote regel er boven". Dit geldt ook voor de mogelijkheid om tijdens de stellingen te kijken wat de mening van de partijen is. De analysemogelijkheden in het resultatenscherm mogen ook iets toegankelijker weergegeven worden volgens de participant.

Standpunten Schema

De participant reageert positief op het schema. “Als ik me echt zou willen verdiepen zou ik dit zeker gebruiken”. Het schema geeft een mooi overzicht van de meningen van de partijen. Ze vindt het een aanvullen op de stemwijzer. “Het geeft een mooi overzicht van de partijen. Niet zozeer wat ik vind maar wat de partijen vinden.

Door het gebruik van Stemwijzer is mijn inzicht in de politieke partijen vergroot	Mee eens
Ik vind dat ik de politieke kwesties die momenteel in de provincie Utrecht spelen goed begrijp	Niet mee eens

Participant 18

Man, 24 jaar

De gehele procedure vond plaats bij de participant thuis in de woonkamer waar alleen de man van de participant bij aanwezig was.

Startscherm

De participant maakt geen gebruik van de optie om via de logo's naar de websites van de partijen te gaan en drukt gelijk op 'start'.

Datum:	13-03-2015
Locatie:	Bij de persoon thuis
Duur:	1:02:39
Opleiding:	WO
Woonplaats:	Utrecht
Politieke interesse:	Veel
Advies:	CDA

Van plan om te stemmen

voor het invullen van Stemwijzer: PvdA / D66
na het invullen van Stemwijzer: PvdA / D66

Stellingen

De participant maakt gebruik van de antwoordopties 'eens' en 'oneens' en 'geen van beide'. Ook maakt hij gebruik van de optie 'sla vraag over'. Hij maakt geen gebruik van het verkiezingsbord.

Stelling 2: De participant slaat de vraag over. "Ik weet niet hoe goed de wegen nu verlicht zijn dus ik vind het lastig om te beoordelen of daar extra geld aan uitgegeven moet worden. Provinciale wegen, betekent dat van de 80 wegen voor de auto of heb je het dan ook over provinciale fietspaden. Ik heb zoveel vragen bij deze stelling dat ik mezelf niet in staat acht om hier een mening over te vormen".

Stelling 6: De participant slaat de vraag over "Ik ken die landelijke richtlijnen niet en daarmee ben ik niet in staat om een mening te vormen bij deze stelling".

Stelling 9: De participant slaat de vraag over "Ik vind het heel lastig omdat ik niet weet hoe het geregeld is. Kennelijk moet de gemeente dat doen. Ik ga daarom de vraag overslaan".

Stelling 10: "Ik ken de Rijnburgpolder niet zo goed, ik weet niet of daar op dit moment landbouw is of natuur. Ik weet niet wat je weggooit als je hier woningen bouwt. Daarom moet ik de vraag overslaan".

Stelling 13: De participant vult 'oneens' in. "Ik heb een hekel aan biologische landbouw". In het nagesprek geeft de participant aan dat hij deze stelling eigenlijk had moeten overslaan omdat hij niet weet wanneer landbouw biologisch is.

Stelling 14: De participant vult 'geen van beide' in. "Ik sla deze vraag niet over omdat ik mezelf in staat acht om op de quasi principiële vraag fietspaden of autowegen tot het oordeel kan komen dat ik duidelijk geen voorkeur heb voor geen van beide dus ik doe 'geen van beide'. In het nagesprek geeft hij aan dat hij deze vraag toch over had moeten slaan omdat hij vindt dat met de optie 'geen van beide' ook bedoeld kan worden dat er meer autowegen dan fietspaden moeten komen.

Stelling 16: De participant slaat de vraag over "De zorg is een sector waar ik heel weinig over weet en daarom ga ik de vraag overslaan. Omdat ik me kan voorstellen dat er hele andere en belangrijkere argumenten spelen dan ik net genoemd heb en ik zou het zonde vinden als de uitslag van de test straks mede gebaseerd wordt op een vraag waar ik niks vanaf weet".

Stelling 20: De participant slaat de vraag over "Wat ik eerder gezegd heb over de zorgsector gaat ook bij deze vraag op daarom sla ik de vraag over".

Stelling 22: De participant slaat de vraag over "Hier heb ik totaal geen verstand van. Ik zou niet weten waarom je de natuurgebieden met elkaar zou willen verbinden. Ik weet niet hoeveel natuurgebied er precies is en hoeveel landbouwgrond".

Stelling 23: De participant slaat de vraag over "Dit klinkt heel aardig maar ik weet niet wat de kosten daar van zijn. Omdat ik niet weet welke redenen ze er in het verleden voor gehad hebben om de dijken te verhogen in plaats van natuurgebieden aan te leggen ga ik de vraag overslaan".

Stelling 25: De participant slaat de vraag over "Ik weet niet wat daar is en ik weet niet wat er dan verloren gaat daarom sla ik de vraag over"

Stelling 26: De participant vult 'oneens' in. "Ik weet niet hoeveel sociale huurwoningen er nu zijn. Ik weet ook niet of er een tekort aan is. Ik weet ook niet ten koste waarvan het zou gaan als de gemeente dit doet. Ik vind meer dat dit bij de gemeenten zelf ligt dus daarom ben ik het er mee oneens".

Resultatenschermb

De participant komt het meest overeen met het CDA (67%) "Dat is een uitslag waar ik me in principe diep voor schaam. Ik ga even kijken hoe dit zo gekomen is". De participant scrolt naar beneden in het scherm in ziet de mogelijkheid om zijn mening te vergelijken met die van de partijen. "Ga ik de moeite nemen om per stelling te kijken wat de partijen hebben gedaan". Vervolgens vergelijkt hij bij een aantal stellingen die hij belangrijk vindt zijn mening met die van de partijen. "Ik wil andere partijen selecteren want er staat nu CDA, VVD en PVV. Maar ik twijfel tussen PvdA en D66". Hij vinkt de PvdA en D66 aan". Hij bekijkt per stellingen welke hij belangrijk genoeg vindt om zijn eigen mening te gaan vergelijken met die van de partijen. "Wat me wel op valt is dat nu ik ga kijken naar de paar stellingen die ik belangrijk vind dat volgens mij PvdA en D66 meer met mij in overeenstemming komen dan de CDA, VVD en PVV de partijen waarmee ik kennelijk een hogere score heb". Hij geeft aan dat wanneer hij nog een keer een stemwijzer in zou vullen dat hij dan bijna alle vragen over zou slaan en alleen de vragen die hij echt belangrijk vindt in zou vullen omdat hij verwacht dat er dan een reëler resultaat uitkomt. Hij geeft aan dat hij klaar is

Nagesprek

Ervaring

De participant vond het hardop werken leuk omdat hij gedwongen werd om gestructureerd na te denken. Hij twijfelt eraan of hij de stemwijzer op dezelfde manier zou hebben ingevuld dan wanneer hij het niet voor dit onderzoek had gedaan. Ten eerste omdat hij door het hardop werken meer gestructureerd nadacht en ten tweede omdat hij denkt dat hij nu vaker een antwoord heeft gegeven in plaats van de vraag over te slaan omdat hij zich toch enigszins gedwongen voelde om langer over stellingen na te denken ook als hij deze niet belangrijk vond.

Startscherm

De participant geeft aan dat hij de logo's van de partijen wel gezien heeft maar zich er niet van bewust was dat hij via deze logo's naar de websites van de partijen had kunnen gaan. Ook als hij het wel had geweten had hij hier geen gebruik van willen maken. "Ik stem niet op één of twee partij punten maar op een ideologie van een partij".

Stellingen

De participant geeft aan dat hij in veel gevallen de formulering van de stelling vervelend vond. "Ik vond de stellingen vaak zo geformuleerd dat er één ding tegen een ander ding werd afgezet. Maar ik wist niet hoe de verhoudingen op dit moment lagen". De participant vindt de provinciale onderwerpen minder aanspreken dan de landelijke onderwerpen. "Zeker omdat deze verkiezingen ook voor de eerste kamer erg belangrijk zijn, had ik bij het verlichten van provinciale wegen wel een beetje van, waar hebben we het nu helemaal over". De participant geeft aan dat hij qua locaties niet heel bekend is met de Amelisweerd en de Rijnenburgerpolder. Hij denkt dat hij in principe alle stellingen wel begreep. De participant denkt dat hij door de stellingen een beter beeld heeft gekregen van de Utrechtse politiek omdat hij nu meer weet over de thema's die er spelen

Verkiezingsbord

De participant heeft de mogelijkheid om de mening van de partijen tijdens het invullen van de stellingen te bekijken niet opgemerkt. Hij had hier ook geen gebruik van willen maken omdat hij niet beïnvloed wil worden door de mening van de partij van zijn voorkeur. "Volgens mij werkt je hoofd zo dat je meer geneigd bent het eens te zijn met de partij van jou politieke voorkeur".

Vraag overslaan / geen van beide

De participant is er vanuit gegaan dat wanneer je een vraag over slaat de stelling niet mee wordt genomen in de uitslag van de test. Hiermee geef je volgens hem aan dat je iets niet belangrijk vindt.

Hij gaat er vanuit dat je met de optie 'geen van beide' wel een inhoudelijke keuze maakt en je het er niet helemaal mee oneens en niet helemaal mee eens bent. Hij geeft aan dat hij zelf niet snel 'geen van beide' in zou vullen maar bijna altijd de vraag over zou slaan wanneer hij geen keuze kan maken.

Resultatenschermb

De participant geeft aan dat het resultaat totaal niet overeenkomt met zijn politieke voorkeur. Dit verbaasde hem niet omdat dit volgens hem wel vaker het geval is met stemwijzers. De participant vond de weergave van het resultaat met behulp van de balkjes met percentages duidelijk. Hij vond het wel interessant om zijn mening bij een aantal stellingen te kunnen vergelijken met de mening van de partijen. De participant vond de informatie in het resultatenschermb toereikend. De stellingen werden voor de participant niet duidelijker of onduidelijker door het resultatenschermb.

Motivatie

De participant is niet anders tegen het stemmen aan gaan kijken door het gebruik van de stemwijzer. Ook voelt hij zich niet gemotiveerder om te gaan stemmen omdat hij dat sowieso erg belangrijk vindt.

Aanbevelingen

Hij geeft aan dat hij het jammer vindt dat hij het scherm 'extra belangrijk' niet te zien heeft gekregen, maar hij weet niet of dit aan zichzelf ligt of aan de stemwijzer.

Standpunten schema

De participant zou het schema zelf niet gebruiken omdat hij zijn stem niet op concrete dingen baseert. Hij zou het wel handig overzicht vinden als hij wel op deze onderwerpen zijn stem zou willen baseren. Hij vindt het niet zozeer een aanvulling op de stemwijzer maar meer iets wat je naast de stemwijzer kan gebruiken.

Door het gebruik van Stemwijzer is mijn inzicht in de politieke partijen vergroot	Niet mee eens
Ik vind dat ik de politieke kwesties die momenteel in de provincie Utrecht spelen goed begrijp	Helemaal niet mee eens

Participant 19

Man, 32 jaar

De gehele procedure vond plaats bij de participant thuis in de woonkamer waar verder niemand aanwezig was.

Startscherm

De participant leest de tekst in het scherm hardop voor: "De stemwijzer test uw politieke voorkeur aan de hand van 30 stellingen". De participant maakt geen gebruik van de optie om via de logo's naar de websites van de partijen te gaan maar ziet de logo's wel. "Helder welke politieke partijen er mee doen". Vervolgens drukt hij op 'start'.

Stellingen

De participant maakt gebruik van de antwoordopties 'eens' en 'oneens' en 'geen van beide'. Ook maakt hij gebruik van de optie 'sla vraag over'. Hij maakt geen gebruik van het verkiezingsbord.

Stelling 2: De participant slaat de vraag over. "Deze vraag sla ik over, omdat ik niet goed weet wat de reden is van dat er wel of niet geld aan uit gegeven moet worden. Als er blijkt dat er heel veel onveiligheid is en dat de reden is zou ik er wel mee eens kunnen zijn".

Stelling 3: De participant vult 'eens' in. "Het hangt er natuurlijk wel een beetje van af of er nog andere provinciale belangen zijn zoals natuurgebieden of provinciale projecten. Ik zeg hier maar in principe 'eens'. Beetje vaag".

Stelling 7: De participant slaat de vraag over. "Deze vraag sla ik over want ik weet niet wat er op dit moment aan uitgegeven wordt en of het dus meer of minder zou moeten zijn".

Stelling 8: "Het gaat er even om wat er onder wegen wordt verstaan".

Stelling 10: De participant slaat de vraag over. "Ik vind het geen vraag, maar hier wordt gewoon gesteld dat er woningen mogen worden gebouwd. Dus ik zou zeggen, dat kan zijn maar dat is niet een vraag aan mij". Uit het nagesprek blijkt dat hij het beter had gevonden als er een waardeoordeel in de stelling zou zitten. "Als je zegt van het is goed dat er woningen ten zuiden van Utrecht worden gebouwd, kun je het daar eens of niet eens mee zijn". Hij geeft aan dat wanneer hij de stelling wel als een vraag had opgevat hij hem dan ook over zou hebben geslagen omdat hij niet bekend is met het de Rijnburgpolder en dus niet weet wat er ten koste van de huizenbouw gaat.

Stelling 12: De participant vult 'eens' in. "Wat is regelmatig? Ook weer vaag. Ik zou zeggen regelmatig vul ik maar even in als voldoende".

Stelling 13: De participant slaat de vraag over. "Ik weet niet wat het bedrag is wat daar nu aan besteed is en of dat meer of minder zou moeten".

Stelling 15: De participant slaat de vraag over. "Wat betekent dat dat er meer ruimte moet komen?". Het is hem niet duidelijk wat er voor zou moeten wijken.

Stelling 17: De participant vult 'eens' in. "Ik vind het niet echt een vraag maar ook weer een mededeling. Maar ik zit wel heel erg op het taalkundige. Maar goed als het een vraag is dan zou ik zeggen 'eens'".

Stelling 20: De participant vult 'oneens' in. "Ik vind deze vraag te algemeen. Als ik hem koppel aan de vraag over regionale ziekenhuizen dan vind ik dat concreter".

Stelling 21: De participant slaat de vraag over. "Hier weet ik ook iets te weinig van af. Wat nu het budget is en wat voor kunst dat is en waarom het wel of niet zou moeten dus ik sla deze vraag over.

Stelling 22: De participant vult 'oneens' in terwijl hij zegt dat hij 'eens' in vult. In het nagesprek blijkt dat dit inderdaad een foutje was.

Stelling 23: De participant slaat de vraag over. "Ik weet hier ook te weinig van. Ik weet niet precies wat het effect is van de maatregel".

Datum:	13-03-2015
Locatie:	Bij de persoon thuis
Duur:	1:00:42
Opleiding:	WO
Woonplaats:	Utrecht
Politieke interesse:	Gemiddeld
Advies:	CDA

Van plan om te stemmen

voor het invullen van Stemwijzer: D66

na het invullen van Stemwijzer: D66

Stelling 25: De participant slaat de vraag over. "Daar weet ik ook te weinig van. Ik weet niet waar het ten koste van gaat en of het bijvoorbeeld milieuvoordelen oplevert". In het nagesprek geeft hij aan dat hij niet erg bekend is met de Amelisweerd.

Stelling 29: De participant vult 'geen van beide' in. "Ik ben niet heel erg tegen maar ik niet heel erg voor"

Stelling 30: De participant slaat de vraag over. "Hier weet ik ook te weinig van. Nee ik sla deze over want het is voor mij te abstract". Uit het nagesprek blijkt dat de participant niet weet op wat voor manier er nu wordt gelobbyd en waarom dit wel of niet zou moeten gebeuren.

Resultaat

De participant komt het meest overeen met het CDA (63%) gevolgd door D66 (58%). De participant is niet erg verrast met het resultaat. "Ik herken me wel enigszins in deze uitslag. Niet zozeer met het CDA maar ik kom wel vaker op D66 uit en VVD misschien een beetje het liberale". Hij scrollt naar onder en ziet de vergelijkingsmogelijkheden. "Ja dan kun je met andere partijen vergelijken en met anderen maar dat geloof ik wel". Hij maakt geen gebruik van de vergelijkingsmogelijkheden en geeft aan dat hij klaar is.

Nagesprek

Ervaring

De participant geeft aan dat hij door het hardop werken iets meer de tijd nam om de vragen tot zich te nemen. "Je maakt misschien een iets bewustere keus dan dat je er snel door heen klikt". Hij denkt dat hij de stemwijzer op dezelfde manier heeft ingevuld dan wanneer ik er niet bij zou zijn

Startscherm

De participant heeft de logo's van de partijen opgemerkt. "Ik dacht wel dat er een link misschien achter zou zitten". Hij had hier alleen op geklikt als er op er boven had gestaan dat hij door op de link te drukken extra toelichting zou kunnen krijgen over de thema's en over de standpunten van de desbetreffende partijen. "Ik moet wel weten dan van te voren wat ik er aan heb". Hij geeft aan dat hij het niet echt duidelijk vond aangegeven dat je op de logo's had kunnen klikken.

Stellingen

"De stellingen waren zwart-wit maar dat is altijd zo bij stellingen". De participant vond het vaak heel moeilijk om een keuze te maken omdat hij vaak niet genoeg informatie over het onderwerp had. "Het zijn vaak algemene stellingen en je weet te weinig over het dossier of over het onderwerp om daar een hele goede keuze in te maken". Hij miste extra toelichting rondom de thema's en toelichting van de stellingen zelf in de stemwijzer. "Het is geen suggestieve stelling maar je maakt hem zelf suggestief door je eigen invulling aan dingen die je niet precies weet te geven". De participant vond het scala van thema's erg beperkt. Ook vond hij het lastig om bij bepaalde onderwerpen te beslissen of hij dit een taak van de provincie vond of van de gemeentes of de centrale overheid. "De eerste vraag bij elke stelling is: "Vind je dit een onderwerp dat bij de provincie thuis hoort?". Hij vindt dat sommige stellingen niet echt als een vraag geformuleerd werden maar meer als een mededeling. "Ik viel er af en toe een beetje over dat het als een soort van feit of mededeling werd medegedeeld". Hij vond het in deze gevallen lastig om te zeggen of hij het er eens of oneens mee was. Verder geeft de participant aan de term "opcenten" niet te kennen en niet erg bekend te zijn met de locatie Amelisweerd. De participant had het gevoel dat hij alle stellingen heeft begrepen. De participant geeft aan dat hij door de stellingen wel een iets beter beeld heeft gekregen van wat er speelt in de utrechtse politiek, maar nog niet de koppeling kan maken naar de politieke partijen "Ik weet nu wel de thema's maar nog niet zo goed te koppeling met de politieke partijen".

Verkiezingsbord

De participant geeft aan dat hij niet op de hoogte was van het feit dat hij tijdens het invullen van de stellingen de standpunten van de partijen had kunnen zien. Eerder in het gesprek gaf de participant uit zichzelf aan deze functie te missen omdat hij nu niet goed een koppeling had kunnen maken

tussen de stellingen en de partijen. Hij had er daarom ook wel gebruik van willen maken. Van hem mag deze functie wel wat duidelijker worden aangegeven.

Vraag overslaan / geen van beide

Bij vraag 15 (groot wild) legt hij uit waarom hij bewust kiest om de vraag over te slaan en niet 'geen van beide' in te vullen. "Ik gebruik trouwens niet de knop 'geen van beide' want die zou ik alleen gebruiken als ik er onverschillig in zou staan en het me niet uit zou maken, maar ik weet hier te weinig van". Hij geeft aan dat hij de vraag over heeft geslagen wanneer hij te weinig informatie had om een belangenafweging te kunnen maken. De functie 'geen van beide' heeft hij gebruikt wanneer hij zowel voor- als tegenargumenten kon verzinnen. Hij geeft aan dat hij ook 'geen van beide' in zou vullen wanneer hij wel genoeg informatie heeft over het onderwerp maar het hem niet echt interesseert.

Resultatenschermb

De weergave van de resultaten was op zich duidelijk voor de participant. Hij vraagt zich wel af wat de waarde van het advies is omdat hij veel vragen niet heeft kunnen invullen omdat hij daar te weinig informatie voor had. De participant geeft aan dat hij het handiger zou vinden als hij in één keer zou kunnen zien op welke punten hij afwijkt met de politieke partijen. Ook miste hij een overzicht van de standpunten van de partijen in dit scherm en de functie om het resultaat via sociale media te delen. Hij ziet het resultaat als een bevestiging omdat hij wel vaker op D66 stemt. Hij hecht niet heel veel waarde aan het resultaat omdat hij vraagtekens heeft bij de totstandkoming er van. Het resultatenschermb heeft niet voor verheldering van de stellingen gezorgd omdat de stellingen niet aan de politieke partijen gekoppeld werden.

Motivatie

De participant is niet anders tegen het stemmen aan gaan kijken door het gebruik van de stemwijzer. Ook voelt hij zich niet gemotiveerd er om te gaan stemmen omdat hij dat sowieso al van plan was.

Aanbevelingen

De participant denkt dat hij alle aspecten die verbeterd zouden kunnen worden al genoemd heeft

Standpunten Schema

De participant geeft aan dat hij dit schema zelf wel zou willen gebruiken. Hij geeft aan dat dit de informatie is die hij dus waarschijnlijk gemist heeft bij het invullen van de StemWijzer.

Door het gebruik van Stemwijzer is mijn inzicht in de politieke partijen vergroot	Helemaal niet mee eens
Ik vind dat ik de politieke kwesties die momenteel in de provincie Utrecht spelen goed begrijp	Helemaal niet mee eens

Bijlage 4: Schematisch overzicht uitwerkingen participanten per scherm

Tabel 2.

Schematisch overzicht per scherm: stellingen

Participant	Stelling	Begripsproblemen	Manier van oplossen onbegrip	Gebruikte antwoordopties	Vershil 'geen van beide' en 'sla vraag over' duidelijk?
1	6	- Wat zijn de landelijke richtlijnen?	'Geen van beide' invullen	Eens	Niet duidelijk
	10	- Wat is de Rijnenburgpolder?		Oneens	
	20	- Hoe is de gezondheidszorg nu geregeld?		Geen van beide	
	25	- Wat is de Amelisweerd?			
2	3	- Wat zijn de voor- en tegen argumenten om te bouwen op voormalig landbouwgrond?	'Geen van beide' invullen	Eens	Niet duidelijk. Bewust geen vragen overgeslagen omdat ze dan denkt dat ze geen goed beeld krijgt.
	13	- Hoe veel biologische landbouw is er nu?		Oneens	
	23	- Wat is het effect van natuurgebieden aanleggen?		Geen van beide	
3	30	- Wat is de functie van de belangenbehartiging?	N.v.t.	Eens	Hij heeft van allebei de functies geen gebruik gemaakt. Als hij iets niet begrepen zou hebben zou hij de optie 'geen van beide' gekozen hebben.
		N.v.t.		Oneens	
4	9	- Kunnen de gemeente de asielopvang niet zelf regelen?	'Geen van beide' invullen	Eens	Niet duidelijk. Als ze iets niet begreep heeft ze 'geen van beide' ingevuld.
	10	- Wat is de Rijnenburgpolder?		Oneens	
	16	- Zijn regionale ziekenhuizen een taak van de provincie?		Geen van beide	
	23	- Staan er huizen in deze gebieden?			
	27	- Moet per situatie bepaald worden			

Participant	Stelling	Begripsproblemen	Manier van oplossen onbegrip	Gebruikte antwoordopties	Verskil 'geen van beide' en 'sla vraag over' duidelijk?
5	10	- Wat is de Rijnenburgpolder?	Toch een antwoord ingevuld, in de meeste gevallen 'eens' of 'oneens'	Eens	Niet duidelijk. Hij heeft 'geen van beide' ingevuld als hij wilde dat het antwoord niet mee zou worden genomen in het resultaat.
	19	- Als ik het oneens ben, mag de belasting dan nog hoger worden?		Oneens Geen van beide	
6	10	- Wat is de Rijnenburgpolder?	'Geen van beide' ingevuld of toch gewoon een antwoord gegeven	Eens	Niet duidelijk. Heeft er niet bewust voor gekozen om geen vragen over te slaan
	15	- Wat voor overlast veroorzaken de herten? Wat levert het op? Wat kost het?		Oneens Geen van beide	
	19	- Hoe hoog is de provinciale belasting nu?			
7	30	- Hij heeft geen kennis over het onderwerp	'Geen van beide' invullen	Eens	Hij heeft er niet bewust voor gekozen om geen vraag over te slaan en geeft aan dat hij dat uiteindelijk beter had kunnen doen in plaats van 'geen van beide' invullen
	6	- Waarom zou de provincie strenger zijn dan de landelijke richtlijnen?		Oneens Geen van beide	
8	10	- Wat is de Rijnenburgpolder?	De vraag overslaan	Eens	Als ze iets echt niet wist heeft ze er bewust voor gekozen om geen 'geen van beide' in te vullen maar de vraag over te slaan omdat ze dacht dat ze op deze manier meer aangaf dat ze iets echt niet wist.
	20	- Welke overheidsinstelling moet dit regelen?			
	22	- Worden we daar beter van als burger?			
	30	- Wat doet de provincie bij de EU?			
	3	- Is dit goed voor het land?			
	7	- Waarom moet er meer geld aan oude kerken uitgegeven worden?			
	10	- Wat is de Rijnenburgpolder?			
	11	- Hoe veel ecoducten zijn er?			
	19	- Hier heb ik geen verstand van			
	22	- Wat is belangrijker, verbinden van natuurgebieden of landbouwgrond behouden?			
9	25	- Niet genoeg kennis over het onderwerp	'Geen van beide' invullen	Eens	Niet duidelijk. Hij heeft er niet bewust over nagedacht. Uiteindelijk denkt hij dat hij
	29	- Wat zijn megastallen precies?		Oneens	
	30	- Wat doet de EU eigenlijk in Brussel?		Geen van beide	
	7	- Moet de provincie dit doen?			
9	10	- Wat voor gebied is de Rijnenburgpolder?			
	19	- Wat zijn de provinciale belastingen eigenlijk?			

Participant	Stelling	Begripsproblemen	Manier van oplossen onbegrip	Gebruikte antwoordopties	Verskil 'geen van beide' en 'sla vraag over' duidelijk?
	30	- Wat heeft de belangenbehartiging voor zin?			beter vragen over had kunnen slaan als hij iets niet begreep.
10	3	- Waarom zou je wel of niet op landbouwgrond mogen bouwen?	'Geen van beide' invullen of de vraag overslaan	Eens	Niet duidelijk. Hij denkt dat het op hetzelfde neer komt. Niet bewust bij de ene vraag die hij niet begreep 'geen van beide' ingevuld en de andere vraag overgeslagen
	8	- Waar gaat het geld anders naar toe?		Oneens	
	10	- Wat is de Rijnburgpolder voor gebied?		Geen van beide	
	15	- Niet genoeg kennis over het onderwerp		Sla vraag over	
	19	- Wat is de huidige regeling voor het berekenen van belasting?			
	20	- Hoe is het nu geregeld met de gezondheidszorg?			
11	23	- Wat is beter tegen overstromingen?	Opzoeken via Google	Eens	Bewust geen gebruik gemaakt van deze opties. Hij heeft geprobeerd bij alle stellingen een mening in te vullen. Snapt het verschil niet helemaal.
	10	- Wat is de Rijnburgpolder?		Oneens	
	19	- Niet genoeg verstand van het onderwerp			
	30	- Het begrip belangenbehartiging is niet helemaal duidelijk			
12	8	- Wat zijn provinciale wegen? - Waar wordt de belasting normaal voor gebruikt	De vraag overslaan	Eens	Het verschil was duidelijk. Ze heeft de vraag overgeslagen als ze het niet wist en "geen van beiden" ingevuld als ze in het midden zat.
	10	- Waar ligt de Rijnburgpolder?		Oneens	
	23	- Waar liggen de Lekdijk en de Grebbedijk?		Geen van beide	
	25	- Wat is Amelisweerd?		Sla vraag over	
	30	- Wat doet de provincie in Brussel?			
13	8	- Waar wordt het geld nu aan uitgegeven?	'Geen van beide' invullen	Eens	Niet duidelijk. Hij twijfelde welke hij het best kon gebruiken en heeft 'geen van beide' ingevuld als hij iets niet wist.
	10	- Wat voor type polder is de Rijnburgpolder?		Oneens	
	23	- Wat voor soort gebied is dit?		Geen van beide	

Participant	Stelling	Begripsproblemen	Manier van oplossen onbegrip	Gebruikte antwoordopties	Verskil 'geen van beide' en 'sla vraag over' duidelijk?
14	3	- Hoeveel landbouwgrond hebben we? Is het nodig om dit te behouden?	'Geen van beide' invullen	Eens	Niet duidelijk. Ze dacht dat het hetzelfde was. Niet bewust gekozen voor 'geen van beide'.
	10	- Wat is de Rijnenburgpolder?		Oneens	
	23	- Gaan natuurgebieden werken tegen overstromingen? Waar liggen deze gebieden?		Geen van beide	
	25	- Waar ligt de Amelisweerd? Waarom moet de weg daar verbreed worden			
15	2	- Wat zijn provinciale wegen?	'Geen van beide' invullen	Eens	Niet duidelijk. Ze dacht dat ze de vragen die ze zou overslaan aan het eind nog een keer zou moeten beantwoorden. Daarom heeft ze bij vragen die ze niet wist 'geen van beide' ingevuld.
	3	- Wat is voormalig landbouwgrond?		Oneens	
	4	- Ze dacht dat als ze 'eens' zou kiezen ze alle vormen van jacht zou toestaan		Geen van beide	
	6	- Wat zijn de landelijke richtlijnen?			
	8	- Wat zijn provinciale wegen? Waarom het geld allen daaraan besteden? Wat zijn opcenten?			
	10	- Wat is de Rijnenburgpolder?			
	11	- Hoe veel ecoducten zijn er nu? Kost dat voor de bewoner of voor de provincie extra geld?			
	19	- Hoe hoog is de inflatie nu? Wat zijn provinciale belastingen?			
	20	- Wat is het Rijk?			
	25	- Waar ligt de Amelisweerd? Hoeveel wordt de A27 verbreed?			
	26	- Wat zijn sociale huurwoningen?			
	29	- Wat zijn megastallen?			
	30	- Wat bedoelen ze met belangenbehartiging?			
16	2	- Bevordert dit de verkeersveiligheid?	Eerst slaat vult hij 'geen van beide' in, later slaat hij de vragen over	Eens	Het verschil is duidelijk. De eerste paar vragen heeft hij er niet bewust over nagedacht en 'geen van beide' waar hij eigenlijk 'sla
	3	- Wat is voormalig landbouwgrond?		Oneens	
	10	- Wat is de Rijnenburgpolder voor gebied?		Geen van beide	
	16	- Hoeveel kost een regionaal ziekenhuis?		Sla vraag over	
	30	- Wie betaalt die lobby? Wie vertegenwoordigt			

Participant	Stelling	Begripsproblemen	Manier van oplossen onbegrip	Gebruikte antwoordopties	Verskil 'geen van beide' en 'sla vraag over' duidelijk?
		de lobby?			vraag over' had moeten doen
17	3 7 10 15 17 30	- Wat voor bestemming zou het anders krijgen? - Gaat het om de gebouwen of om de kerkgemeenschappen? - Wat voor gebied is de Rijnenburgpolder? - Wat voor overlast veroorzaken de herten? Wat is het belang van de extra ruimte? - Wat voor overlast veroorzaken de ganzen? - Wat doen ze nu in Brussel? Wat levert het op en wat kost het?	De vraag overslaan. Bij één stelling heeft ze per ongeluk 'geen van beide' ingevuld waar ze eigenlijk de vraag over had moeten slaan	Eens Oneens Geen van beide Sla vraag over	Het verschil was duidelijk
18	2 6 9 10 13 16 22 23 25 26	- Hoe goed zijn de wegen nu verlicht? Wat zijn provinciale wegen? - Wat zijn de landelijke richtlijnen? - Hoe is de opvang nu geregeld? - Wat is de Rijnenburgpolder voor gebied? - Wanneer is iets biologische landbouw? - Wat zijn de voor- en tegen argumenten van het openhouden van regionale ziekenhuizen? - Waarom zou je natuurgebieden met elkaar verbinden? Hoeveel natuurgebieden zijn er en hoeveel landbouwgrond? - Hoeveel kost het aanleggen van natuurgebieden? - Waarom moet de weg daar worden verbreed? - Hoeveel sociale huurwoningen zijn er? Is er een tekort?	De vraag overslaan	Eens Oneens Geen van beide Sla vraag over	Het verschil was duidelijk
19	2 7	- Waarom zou er wel of niet extra verlichting moeten komen? - Hoeveel geld wordt er op dit moment aan uitgegeven?	De vraag overslaan	Eens Oneens Geen van beide Sla vraag over	Het verschil was duidelijk

Participant	Stelling	Begripsproblemen	Manier van oplossen onbegrip	Gebruikte antwoordopties	Verskil 'geen van beide' en 'sla vraag over' duidelijk?
	8	- Wat wordt er onder provinciale wegen verstaan?			
	10	- Wat voor gebied is de Rijnenburgpolder?			
	12	- Hoe vaak is regelmatig?			
	13	- Hoe veel wordt er op dit moment besteed aan biologische landbouw?			
	15	- Wat moet er wijken voor extra ruimte voor de herten?			
	21	- Wat is het budget voor cultuur nu?			
	23	- Wat is het effect van de maatregel?			
	25	- Wat voor gebied is Amelisweerd? Wat voor voordelen levert het op?			
	30	- Op welke manier wordt er nu gelobbyd? Wat zijn de voor- en nadelen van de belangenbehartiging.			

Tabel 3.

Schematisch overzicht per scherm: Resultatenscherf

Participant	Uitkomst	Advies	Vergelijken met partijen		Vergelijken met anderen		Scrollt zelf naar beneden
		Mening	Functie gebruikt	Bijzonderheden	Functie gebruikt	Mening	
1	PvdD (50%) SP (50%)	Dit had ze niet verwacht. Ze denkt dat haar uitslag beïnvloed is door het feit dat ze veel 'geen van beide' heeft ingevuld	Ja	Ze voegt D66 toe aan de selectie omdat ze daar de vorige keer op heeft gestemd	Nee	Niet interessant	Ja. Nadat ze haar advies heeft bekeken vraagt ze mij of ze door moet gaan. Vervolgens scrollt ze wel uit zichzelf naar beneden.
2	PvdA (78%)	Dit klopt voor een groot deel met wat ze normaal stemt	Nee	Ze denkt dat ze hier haar antwoorden nog aan kan passen en heeft niet door dat ze haar mening kan vergelijken	Nee		Ja
3	PvdA (66%)	Dit zit in de lijn met wat ik in het verleden gestemd heb. Het valt op dat de bovenste partijen erg dicht bij elkaar zitten	Nee	Hij is niet op zoek gegaan naar analyse mogelijkheden	Nee		Nee
4	VVD (73%) Vrijzinnige Partij (73%)	Ze is blij dat "haar" partij (VVD) bovenaan staat. De Vrijzinnige Partij kent ze niet	Nee	Ze is niet echt geïnteresseerd in de functie omdat de uitslag niet verrassend is	Nee		Ja
5	VVD (63%) Provincie@inwonersbelangen (63%)	Hij is erg verbaasd dat Provincie@inwonersbelangen zo hoog staat. Hij kent de partij niet.	Ja	Hij vraagt aan mij of het de bedoeling is dat hij door gaat. Vervolgens kijkt hij uit zichzelf een paar stellingen	Ja	Hij heeft er één keer op geklikt maar was op zoek naar "vergelijk met partijen"	Ja
6	D66 (46%)	Hij dacht al langer na om op D66 te stemmen	Nee	Later geeft hij aan dat hij deze functie heeft gemist	Nee		Ja

Participant	Uitkomst	Advies	Vergelijken met partijen		Vergelijken met anderen		Scrollt zelf naar beneden
		Mening	Functie gebruikt	Bijzonderheden	Functie gebruikt	Mening	
7	CDA (52%)	Hij is verbaasd over het resultaat en snapt niet waarom de PvdD op nummer twee staat	Nee	Hij leest alleen zijn eigen antwoorden op de stellingen terug	Nee		Ja
8	PvdA (73%)	Ze was verrast en denkt dat haar advies beïnvloed is omdat ze veel vragen overgeslagen heeft	Ja	Ze gebruikt de functie bij alle 30 stellingen. Ze vond het vervelend dat ze bij het vergelijken van haar eigen mening met die van de partijen alleen de bovenste drie partijen te zien kreeg terwijl ze vijf partijen had meegenomen in het resultaat. Toen ze de partijen wilde aanklikken krijg ze een lijst met allen partijen en dat vond ze verwarrend	Ja	Ze vindt het te uitgebreid worden om dit allemaal te gaan bekijken	Ja
9	Libertarische Partij (60%)	Hij kent de Libertarische partij niet en is verbaasd dat de SGP zo hoog staat en D66 zo laag	Nee	Niet gezien	Nee	Niet gezien	Nee
10	Partij voor de dieren (80%)	Dit klopt wel ongeveer	Nee	Hij heeft de knop niet gezien terwijl hij de stellingen wel heeft gelezen	Nee	Niet gezien	Nee
11	PvdA (74%)	Hij is verbaasd dat Jezus Leeft zo hoog staat	Nee	Hij scrollt wel snel door zijn antwoorden maar gebruikt de vergelijkingsopties niet omdat hij hier niet in geïnteresseerd is.	Nee		Nee

Participant	Uitkomst	Advies	Vergelijken met partijen		Vergelijken met anderen		Scrollt zelf naar beneden
		Mening	Functie gebruikt	Bijzonderheden	Functie gebruikt	Mening	
12	PvdA	Ze kan zich niet echt vinden in het resultaat en denkt dat ze te links gestemd heeft.	Nee	Ze vraagt aan mij of ze hier gebruik van moet maken. Ze doet het niet omdat ze er geen behoefte aan heeft.	Nee		Ja
13	Libertarische partij (63%) D66 (63%)	Hij is blij dat hij niet compleet naast zijn eigen partij zat (VVD), want die stond op nummer drie	Ja	Het is niet duidelijk of het knopje “vergelijk met partijen” dat bij de stelling hoort boven of onder de stelling staat	Nee		Nee
14	CDA (64%)	Ze is tevreden met het resultaat. Ze zou wel op het CDA willen stemmen	Ja	Ze selecteert D66 en vergelijkt een aantal stellingen	Nee		Ja
15	Partij voor de Dieren (47%) SGP (47%)	Ze is niet erg verrast met de Partij van de Dieren. Ze kent de SGP niet.	Ja		Ja	Ze vindt deze functie interessanter dan “vergelijk met partijen”	Nee
16	PvdA (68%)	Dat klopt wel	Ja	Hij is erg verbaasd dat zijn top drie partijen het eens zijn met windmolens. Het valt op dat hij op heel veel punten toch verschilt met de PvdA	Ja		Ja
17	Partij voor de Dieren (86%) SP (86%)	Dit had ze wel verwacht	Ja		Ja		Ja
18	CDA (67%)	Hij schaamt zich voor het resultaat	Ja	Hij selecteert PvdA en D66 en merkt op dat hij meer met deze partijen overeenkomt bij stellingen die hij belangrijker vindt dan	Ja	Hij klikt dit per ongeluk aan terwijl hij “vergelijk met partijen” zocht	Ja

		Advies		Vergelijken met partijen		Vergelijken met anderen		Scrollt zelf naar beneden
Participant	Uitkomst	Mening	Functie gebruikt	Bijzonderheden	Functie gebruikt	Mening		
19	CDA (63%)	Hij herkent zich enigszins in de uitslag	Nee	met het CDA. Hij heeft hier geen behoefte aan	Nee	Hij heeft hier geen behoefte aan		Ja

Tabel 4.

Overzicht beoordeling van stellingen per participant

Participant	Waren de stellingen begrijpelijk?	Onderwerpen	Formulering	Onbekende begrippen	Verkiezingsbord opgemerkt?	Politiek begrip verbeterd?
1	Ja, ze was alleen niet altijd op de hoogte van de onderwerpen	Weinig onderwerpen relevant voor studenten	Niet genoemd	Amelisweerd, Rijnenburgpolder, Lekdijk, Grebbedijk	Ja, maar bewust niet gebruikt	Nee
2	Ja, alleen niet bekend met bepaalde onderwerpen	Veel onderwerpen waar ze niet veel van af wist en niet veel mee te maken had	Erg specifiek en definitief geformuleerd	Nee	Wel gezien, maar niet bij nagedacht om op te klikken.	Ja
3	Ja, helder en begrijpelijk. Soms vond hij het wel lastig te beoordelen of iets een taak van de provincie iets.	Het viel op dat onderwerpen meerdere keren terug kwamen in de stellingen	Grammaticaal eenduidig, geen moeilijk begrippen	Nee	Nee, en had er ook geen gebruik van willen maken.	Had al een goed beeld, maar wel iets verbeterd.
4	Ja, erg duidelijk	Erg herkenbaar	Niet genoemd	Rijnenburgpolder	Nee, had er ook geen gebruik van willen maken.	Ja
5	Ja, duidelijk en goed te begrijpen	Veel over milieu en weinig over financiën	Niet genoemd	Rijnenburgpolder, Lekdijk, Grebbedijk	Nee, had er ook geen gebruik van willen maken.	Niet echt
6	Ja, duidelijk	Sommige interesseerde hem niet veel	Goed	Rijnenburgpolder, provinciale belasting Amelisweerd	Wel logo's gezien, maar wist niet dat je er op kon klikken. Hij had het wel willen gebruiken	Ja
7	Ja, alleen bij sommige wel moeilijk om een keuze te maken	Divers, soms wel op de stad Utrecht gericht	Niet genoemd	Rijnenburgpolder	Niet gezien. Kan niet beoordelen of hij het had gebruikt	Ja

Participant	Waren de stellingen begrijpelijk?	Onderwerpen	Formulering	Onbekende begrippen	Verkiezingsbord opgemerkt?	Politiek begrip verbeterd?
8	Ze begreep wel wat er gevraagd werd, maar had van veel onderwerpen geen kennis	Had ze niet veel kennis van.	Helder	Rijenburgpolder, megastallen	Nee, had er ook geen gebruik van willen maken	Nee
9	Ja, erg duidelijk	Vroeg zich bij sommige af of het wel een taak van de provincie is	Strak en expliciet	Rijenburgpolder	Nee, had er ook geen gebruik van willen maken	Ja
10	Ja, over het algemeen wel	Veel over natuur en milieu	Verwarrend dat sommige vragen positief gesteld zijn en andere negatief	Rijenburgpolder, voormalig landbouwgrond	Ja, bewust niet gebruikt	Ja, als de onderwerpen kloppen met wat er echt speelt in de politiek
11	Ja, duidelijk	Kon hij koppelen aan waar de politiek zich mee bezig houdt. Sommige leken wel op elkaar. Veel over het uitbreiden van de stad	Erg duidelijk	Rijenburgpolder, belangenbehartiging	Nee, had er geen gebruik van willen maken	Ja
12	Ze snapte de tekst wel maar had vaak niet genoeg kennis van de politieke onderwerpen	Ze miste het onderwerp onderwijs	Niet genoemd	Rijenburgpolder, Lekdijk, Grebbedijk, Amelisweerd	Nee, had er ook geen gebruik van willen maken	Weet ze niet
13	Ja	Leken niet erg belangrijk	Duidelijk	Rijenburgpolder, Lekdijk, Grebbedijk	Nee, had er geen gebruik van gemaakt	Een klein beetje
14	Ja, alleen soms was ze niet bekend met het probleem	Actueel, voldeden aan verwachting	Goed, niet te lange zinnen, makkelijk te begrijpen	Rijenburgpolder, Amelisweerd, Lekdijk, Grebbedijk	Wel gezien, maar wist niet dat ze er op kon klikken. Had er wel	Ja

Participant	Waren de stellingen begrijpelijk?	Onderwerpen	Formulering	Onbekende begrippen	Verkiezingsbord opgemerkt?	Politiek begrip verbeterd?
15	Nee, ze had te weinig informatie over de onderwerpen	Veel natuur en landbouw, miste de onderwerpen onderwijs en jeugd	Dubbelzinnig	Opcenten, Rijnburgpolder, Amelisweerd, A27, het Rijk, voormalig landbouwgrond, provinciale wegen, sociale huurwoningen, megastallen, belangenbehartiging	gebruik van willen maken Nee, had er wel gebruik van willen maken.	Nee
16	Ja, maar was niet in staat overall een mening over te hebben omdat hij van sommige onderwerpen te weinig wist	Te specifiek, mag algemener	Goed, eenduidig	Rijnburgpolder, voormalig landbouwgrond	Nee, had er wel gebruik van willen maken	Ja
17	Ja, maar soms wist ik niet genoeg van het onderwerp om een antwoord te kunnen geven	Veel richting milieu, natuur en duurzaamheid en niks over onderwijs en welzijn	Zwart-wit	Rijnburgpolder	Wel logo's gezien maar wist niet dat je er op kon klikken. Had er bij sommige stellingen gebruik van willen maken	Ja
18	Ja, maar kon de vraag soms niet beantwoorden omdat hij niet wist hoe dingen op dit moment geregeld zijn	Spraken hem niet echt aan.	Vervelend dat er telkens twee dingen tegen elkaar werden afgezet.	Amelisweerd, Rijnburgpolder Provinciale wegen	Nee, had er geen gebruik van willen maken	Ja
19	Ja, maar vond het soms moeilijk om keuzes te maken omdat hij niet	Niet divers, wist vaak niet of het wel een taak van de provincie	Zwart-wit, vaak geformuleerd	Rijnburgpolder, Amelisweerd, opcenten	Nee, had er wel gebruik van willen maken	Iets beter

---

Participant	Waren de stellingen begrijpelijk?	Onderwerpen	Formulering	Onbekende begrippen	Verkiezingsbord opgemerkt?	Politiek begrip verbeterd?
	genoeg informatie had bij bepaalde onderwerpen	was	als feit in plaats van vraag			

Tabel 5.

Schematische weergave beoordeling van het resultatenscherf per participant

Participant	Weergave	Informatie toereikend?	Verheldering stellingen
1	Duidelijk	Ja	Nee, wel voor verheldering van het advies.
2	Duidelijk	Ze had wel willen weten welke vragen maakten dat ze op de PvdA uitkwam maar ze weet niet of ze hier wel genoeg naar gezocht heeft	Nee, ze miste de meningen van de partijen over de stellingen
3	Prima	Hij heeft niet gezocht naar toelichting bij het resultaat	Nee, hij heeft de toelichting niet bekeken
4	Duidelijk met de percentages en de balkjes	Ze heeft niet gekeken naar eventuele toelichting omdat haar eigen partij bovenaan stond	Had gekund als ze de toelichting bekeken had
5	Helder met de balkjes	Ja	Nee, die waren al helder genoeg
6	Duidelijk	Hij had wel willen weten waarom deze partijen bovenaan staan, maar ik heb niet heel goed naar de toelichting gekeken.	Nee
7	Duidelijk met de diagram	Ja, was goed en duidelijk	Nee
8	Duidelijk	Ze vond het vervelend dat ze bij het vergelijken van haar eigen mening met die van de partijen alleen de bovenste drie partijen te zien kreeg terwijl ze vijf partijen had meegenomen in het resultaat	Nee
9	Duidelijk	Ja	Nee
10	Nee, hij vond het niet handig dat de functie "vergelijk uw mening" verstopt zat onder een tabblad waardoor hij het in eerste instantie niet zag	Hij had het handig gevonden als hij in één keer kon zien op welke punten hij van de partijen verschilde. Bovendien had hij toelichting gewild bij de onderwerpen van de stellingen	Ja
11	Duidelijk	Ja	Nee
12	Prima	Ja, maar ze had geen behoefte aan toelichting	Nee, had wel gekund als ze de toelichtingen bekeken had
13	Duidelijk	Nee, ik wil ook niet te veel informatie hebben. Hij had alleen in eerste instantie niet door hoe het vergelijken met partijen werkte. Hij vond dit nog al ingewikkeld	Nee

Participant	Weergave	Informatie toereikend?	Verheldering stellingen
14	Duidelijk	Ze vond het niet handig dat de stellingen die ze extra belangrijk vond niet bovenaan stonden. Ook miste ze een toelichting bij de standpunten van de partijen	Nee, ze heeft niet meer naar de stellingen gekeken die ze niet snapte
15	Niet echt duidelijk. Ze snapte niet waar de percentages voor stonden en ze vond het niet dat duidelijk dat je nog naar beneden kon scrollen	Nee, ze miste informatie over de speerpunten van de partijen	Nee, nog steeds niet duidelijk waar de partijen precies voor staan
16	Prima met de balkjes	Ja	Nee, hij zag alleen maar verschillen tussen zijn mening en de PvdA
17	Niet echt duidelijk omdat de vergelijkingsmogelijkheden helemaal onderaan stonden	Het was summier maar prima voor haar	Ja
18	Duidelijk met de balkjes en percentages	Ja	Nee, niet duidelijk en niet onduidelijker
19	Duidelijk	Nee, hij miste een overzicht van de standpunten van de partijen en de functie om zijn resultaat via social media te delen. Hij had het handig gevonden om in één keer te zien op welke punten hij afwijkt met de partijen	Nee, de stellingen waren niet aan de politieke partijen gekoppeld

Tabel 6.

Schematische weergave mogelijke begripsproblemen per stelling

Stellingen		Mogelijke problemen		
Nr.	Onderwerp	Gebrek van politieke / inhoudelijke voorkennis	Formulering	Onbekende begrippen/ locaties
1	Windmolens	<ul style="list-style-type: none"> Hoe veel windmolens zijn er nu? 		
2	Verlichten	<ul style="list-style-type: none"> Hoe veel geld wordt er nu uitgegeven aan het verlichten? 		
3	Huizen op landbouwgrond	<ul style="list-style-type: none"> Waar wordt de landbouwgrond anders voor gebruikt? 		
4	Jacht	<ul style="list-style-type: none"> Wat wordt er onder wilde dieren verstaan? 	'Alle vormen' is te absoluut	
5	Gratis OV			
6	Milieuregels	<ul style="list-style-type: none"> Wat zijn de landelijke richtlijnen? 		
7	Oude kerken	<ul style="list-style-type: none"> Hoe veel geld wordt er nu in gestoken? 		
8	Motorrijtuigenbelasting	<ul style="list-style-type: none"> Waar wordt het geld anders aan uitgegeven? 		Opcenten
9	Asielzoekers	<ul style="list-style-type: none"> Hoe is de asielopvang nu geregeld? 		
10	Rijnenburgpolder			Rijnenburgpolder
11	Ecoducten	<ul style="list-style-type: none"> Hoe veel ecoducten zijn er nu in Utrecht? Hoe veel kosten ecoducten? 		
12	Bus kleine dorpen		Dubbele vraag	
13	Biologische landbouw	<ul style="list-style-type: none"> Hoe veel geld wordt er nu in gestoken? 		
14	Fietspaden	<ul style="list-style-type: none"> Zijn er meer fietspaden nodig? 	Dubbele vraag	
15	Groot wild	<ul style="list-style-type: none"> Hoe veel meer ruimte? Waar komt die ruimte? 	Dubbele vraag	Groot wild Damherten Edelherten
16	Ziekenhuizen	<ul style="list-style-type: none"> Hoe veel geld kost dat? Doen ze dat nu ook al? 		
17	Ganzen	<ul style="list-style-type: none"> Wat voor overlast veroorzaken ze? 		
18	Bibliotheken	<ul style="list-style-type: none"> Hoe veel geld kost dat? 		
19	Belastingen omhoog met inflatie	<ul style="list-style-type: none"> Hoe worden de belastingen nu berekend? 		Opcenten
20	Gezondheidszorg	<ul style="list-style-type: none"> Hoe is de gezondheidszorg op dit moment geregeld? 		Het Rijk

Stellingen		Mogelijke problemen		
Nr.	Onderwerp	Gebrek van politieke / inhoudelijke voorkennis	Formulering	Onbekende begrippen/ locaties
21	Cultuur	<ul style="list-style-type: none"> Hoe veel geld wordt daar nu aan uitgegeven? Wat wordt verstaan onder cultuur? 	De betekenis van 'mag' is dubbelzinnig	
22	Verbinden natuurgebieden	<ul style="list-style-type: none"> Waarom moeten natuurgebieden verbonden worden? Hoe veel landbouwgrond hebben we in Utrecht? 	Dubbele vraag	
23	Dijken	<ul style="list-style-type: none"> Wat is het effect van het aanleggen van natuurgebieden en werkt dit tegen overstromingen? 		Lekdijk Grebbedijk
24	Sportevenementen	<ul style="list-style-type: none"> Wat kost het en wat levert het op? 		
25	Amelisweerd	<ul style="list-style-type: none"> Waarom moet de A27 op deze plek worden verbreed? 		Amelisweerd
26	Sociale huurwoningen	<ul style="list-style-type: none"> Hoe veel sociale huurwoningen zijn er nu? En hoe is dat verspreid? Wat wordt bedoeld met voldoende? 	'Dwingen' is te sterk geformuleerd	
27	Ondernemers in recreatiegebieden	<ul style="list-style-type: none"> Hoe veel natuur moet er ten koste gaan van de recreatiegebieden? 	Dubbele vraag	
28	Investeren duurzame energie	<ul style="list-style-type: none"> Hoe veel geld wordt er nu in geïnvesteerd? 		
29	Megastallen	<ul style="list-style-type: none"> Wat zijn de voor- en nadelen van megastallen? 		Megastallen
30	Belangenbehartiging EU	<ul style="list-style-type: none"> Wat doet de provincie precies bij de EU? Wat kost het? Wat levert het op? 		Belangenbehartiging

Tabel 7.

Meest voorkomende begripsproblemen per stelling

Stellingen		Moeilijkheden		
Nr.	Onderwerp	Gebrek van politiek / inhoudelijke voorkennis	Formulering	Onbekende Begrippen / Locaties
1	Windmolens			
2	Verlichten	<ul style="list-style-type: none"> • Hoeveel geld wordt er nu uitgegeven aan het verlichten? • Bevordert het verlichten de verkeersveiligheid? • Wat wordt er verstaan onder provinciale wegen? 		Provinciale wegen
3	Huizen op landbouwgrond	<ul style="list-style-type: none"> • Waarom zou je wel of niet op landbouwgrond mogen bouwen? • Wat is voormalig landbouwgrond? • Wat voor bestemming zou het anders krijgen? 		Voormalig landbouwgrond
4	Jacht		'Alle vormen' is te absoluut	
5	Gratis OV			
6	Milieuregels	<ul style="list-style-type: none"> • Wat zijn de landelijke richtlijnen? 		
7	Oude kerken	<ul style="list-style-type: none"> • Hoe veel geld wordt er nu aan uitgegeven? 		
8	Motorrijtuigenbelasting	<ul style="list-style-type: none"> • Wat zijn provinciale wegen? • Waar kan het geld anders naar toe gaan? 		Opcenten
9	Asielzoekers	<ul style="list-style-type: none"> • Hoe is de opvang nu geregeld? 		
10	Rijnenburgpolder			Rijnenburgpolder
11	Ecoducten	<ul style="list-style-type: none"> • Hoe veel ecoducten zijn er nu? 		
12	Bus kleine dorpen	<ul style="list-style-type: none"> • Wat is regelmatig? • Kost het extra geld voor de burgers of voor de gemeente? 		
13	Biologische landbouw	<ul style="list-style-type: none"> • Hoe veel geld wordt er nu aan besteed? 		
14	Fietspaden			
15	Groot wild	<ul style="list-style-type: none"> • Wat voor overlast veroorzaken de herten? 		
16	Ziekenhuizen	<ul style="list-style-type: none"> • Hoeveel geld moet daar aan worden besteed? 		
17	Ganzen			
18	Bibliotheken			
19	Belastingen omhoog met inflatie	<ul style="list-style-type: none"> • Hoe worden de belastingen nu berekend? • Hoe hoog zijn de provinciale belastingen? 		Provinciale belastingen Opcenten

Stellingen		Moeilijkheden		
Nr.	Onderwerp	Gebrek van politiek / inhoudelijke voorkennis	Formulering	Onbekende Begrippen / Locaties Het Rijk
20	Gezondheidszorg	<ul style="list-style-type: none"> Hoe is de gezondheidszorg op dit moment geregeld? 		
21	Cultuur		De betekenis van 'mag' is dubbelzinnig	
22	Verbinden natuurgebieden	<ul style="list-style-type: none"> Waarom moeten natuurgebieden verbonden worden? 		
23	Dijken	<ul style="list-style-type: none"> Wat is het effect van het aanleggen van natuurgebieden en werkt dit tegen overstromingen? 		Lekdijk Grebbeijk
24	Sportevenementen			
25	Amelisweerd	<ul style="list-style-type: none"> Waarom moet de A27 op deze plek worden verbreed? 		Amelisweerd
26	Sociale huurwoningen		'Dwingen' is te sterk geformuleerd	
27	Ondernemers in recreatiegebieden	<ul style="list-style-type: none"> Ten koste van hoeveel natuur? 		
28	Investeren duurzame energie			
29	Megastallen			Megastallen
30	Belangenbehartiging EU	<ul style="list-style-type: none"> Wat doet de provincie precies bij de EU? Hoe veel kost de belangenbehartiging? 		Belangenbehartiging

Bijlage 5: Stellingen StemWijzer

1. Windmolens

In de provincie Utrecht moeten meer windmolens komen.

2. Verlichten

De provincie moet extra geld uitgeven aan het verlichten van provinciale wegen.

3. Huizen op landbouwgrond

De provincie moet gemeenten toestaan huizen te bouwen op voormalige landbouwgrond.

4. Jacht

De provincie moet alle vormen van jacht op wilde dieren verbieden.

5. Gratis OV

Buiten de spits moet het openbaar vervoer voor 65-plussers gratis zijn.

6. Milieuregels

De provincie moet milieuregels strenger maken dan de landelijke richtlijnen.

7. Oude kerken

De provincie moet meer geld steken in het onderhoud van oude kerken.

8. Motorrijtuigenbelasting

De provincie mag de opbrengst van de motorrijtuigenbelasting (opcenten) alleen besteden aan provinciale wegen.

9. Asielzoekers

De provincie moet gemeenten helpen met de opvang van asielzoekers.

10. Rijnenburgpolder

In de Rijnenburgpolder ten zuiden van de stad Utrecht mogen woningen worden gebouwd.

11. Ecoducten

Utrecht moet stoppen met de bouw van ecoducten (bruggen over wegen en spoorlijnen voor wilde dieren).

12. Bus kleine dorpen

De provincie moet ervoor zorgen dat in kleine dorpen regelmatig een bus rijdt, ook als dat extra geld kost.

13. Biologische landbouw

De provincie moet meer geld steken in biologische landbouw.

14. Fietspaden

Er moeten meer fietspaden komen, ook als dat betekent dat de provincie geen autowegen kan aanleggen.

15. Groot wild

In Utrecht moet meer ruimte komen voor groot wild, zoals damherten of edelherten, ook als deze dieren overlast veroorzaken.

16. Ziekenhuizen

De provincie moet meebetalen aan het openhouden van regionale ziekenhuizen.

17. Ganzen

De provincie mag ganzen laten doden als er sprake is van overlast.

18. Bibliotheken

De provincie moet meebetalen aan het openhouden van bibliotheken in kleine dorpen, als de gemeente de bibliotheek wil sluiten.

19. Belastingen omhoog met inflatie

De provinciale belastingen (opcenten) mogen maximaal met de inflatie worden verhoogd.

20. Gezondheidszorg

De provincie moet gezondheidszorg aan de gemeenten en het Rijk overlaten.

21. Cultuur

De provincie mag bezuinigen op cultuur.

22. Verbinden natuurgebieden

De provincie moet bestaande natuurgebieden zoveel mogelijk met elkaar verbinden, ook als dit ten koste gaat van landbouwgrond.

23. Dijken

In plaats van het verhogen van de dijk, moet de provincie bij de Lekdijk en bij de Grebbedijk natuurgebieden aanleggen, om overstromingen te voorkomen.

24. Sportevenementen

De provincie moet zich inzetten om grote sportevenementen naar Utrecht te halen.

25. Amelisweerd

De provincie moet voorkomen dat de A27 bij Amelisweerd wordt verbreed.

26. Sociale huurwoningen

De provincie Utrecht moet gemeenten dwingen verspreid over de provincie voldoende sociale huurwoningen te bouwen.

27. Ondernemers in recreatiegebieden

Ondernemers in recreatiegebieden (bijvoorbeeld horeca) mogen uitbreiden, ook als dit ten koste gaat van de natuur.

28. Investeren duurzame energie

De provincie moet bedrijven die investeren in duurzame energie financieel ondersteunen.

29. Megastallen

In de provincie Utrecht mogen boeren hun bedrijf uitbreiden met megastallen.

30. Belangenbehartiging EU

De provincie moet stoppen met de belangenbehartiging bij de Europese Unie in Brussel.